

ΠΑΝΔΩΡΑ

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ

ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΔΙΣ ΤΟΥ ΜΗΝΟΣ.

Συντάκται: Α. Ρ. ΡΑΓΚΑΒΗΣ, Κ. ΠΑΠΑΡΡΗΓΟΠΟΥΛΟΣ, Ν. ΔΡΑΓΟΥΜΗΣ. κ.λ.

ΤΟΜΟΣ Α.

ΦΥΛΛΑΔΙΟΝ Γ'. ΜΑΪΟΥ 1850.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟΝ. Ὁ Συμβολαιογράφος. — Ἴδε ὁ ἄνθρωπος. — Δανηλῖς. — Φυσικοῖστορικά. Δελφίνες. Φαλακροκόραξ — Ἀσιανοὶ μυθολόγοι. — Ἀρχαῖον ἀνέκδοτον ἔγγραφον. — Ἀνασκαφαὶ εἰς Νινευί. — Μέθοδος ἐκτυπώσεως μνημείων. — Ριέντζης. ΕΙΚΟΝΕΣ. Ἴδε ὁ ἄνθρωπος. — Δελφίνες. — Ἀλιεῖα διὰ φαλακροκόρακων.

Αἱ ΣΥΝΔΡΟΜΑΙ ΓΙΝΟΝΤΑΙ

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ, παρὰ τοῖς Συντάκταις, καὶ παρὰ τῷ Τυπογράφῳ Κ. Χρ. Δούβα.
ΕΝ ΤῆΣ ΔΟΥΠΗΣ ΕΛΛΑΔΙ, παρὰ τοῖς ΚΚ. ἐπιστάταις τῶν ταχυδρομείων.
ΕΚΤΟΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ, παρὰ τοῖς ΚΚ. Ἑλλ. προτένοις.
ΕΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΙ, παρὰ τῷ Κ. Γ. Σταυρίδῃ.
ΕΝ ΣΜΥΡΝῃ παρὰ τῷ Κ. Ι. Μάγγῃ.

ΤΙΜΗ ΕΤΗΣΙΑΣ ΣΥΝΔΡΟΜΗΣ ΠΡΟΗΛΙΡΕΤΕΑ.

ΕΝ ΕΛΛΑΔΙ δρα 16, ἐλευθέρῃ Ταχυδρομικῶν.
ΕΝ ΤΟΥΡΚΙΑ: γρόσια 80, ἐλευθέρῃ Ταχυδρομικῶν.
ΕΝ ΒΑΚΙΑ: Δίστηρα 3 1/2 δρα.
ΕΝ ΡΩΣΣΙΑ: Ρούβλ. ἀργ. 7, δρα.
ΕΝ ΤῆΣ ΙΟΝΙΩ. ΠΟΛΙΤΕΙΑ: Δίστ. 3, δρα.
ΑΛΛΑΧΟΥ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ Φράγκ. 16. Γὰ Ταχυδρομικὰ εἰς βάραι τῶν Συνδρομητῶν

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ ΧΡ. ΑΝΑΣΤ. ΔΟΥΒΑ.

1850.

Α Γ Γ Ε Λ Ι Α .

Εἰς τὸ ἐξώφυλλον τῆς ἡ Πανδώρα θέλει ἀναγγελλεῖ πάντα τὰ ἐν Ἑλλάδι ἐκδιδόμενα βιβλία, ὧν ἀντίτυπον ἤθελε σταλῆ πρὸς τὴν διεύθυνσιν αὐτῆς ὑπὸ τῶν ἐκδοτῶν προσέτι δὲ καὶ προσοχῆς τινος ἄξια ξένα βιβλία, τὰ ὁπωσδήποτε ἀφορῶντα τὴν ἀρχαίαν ἢ νέαν Ἑλλάδα.

Εἰς τὸ αὐτὸ δὲ ἐξώφυλλον δέχεται νὰ καταχωρίζῃ καὶ παντὸς εἶδους φιλολογικὰς ἀγγελίας, πρὸς 20 λεπτά τὴν γραμμὴν διὰ δημοσιεύσιν εἰς ἓν μόνον φυλλάδιον, πρὸς 40 λ. δὲ διὰ τρεῖς ἀλλεπαλλήλους δημοσιεύσει.

ΡΑΓΓΟΥ ΒΑΝΣΑ,

ΓΕΝΕΑΛΟΓΙΑ ΤΟΥ ΡΑΓΓΟΥ,

Μεταρρασθεῖσα ἐκ τοῦ Βραχμανικῶ παρὰ Δημητρίου Γααλινοῦ Ἀθηναίου, νῦν πρῶτον Ἑλληνιστὶ ἐκδοθεῖσα, καὶ μετὰ προλεγομένων καὶ παρατηρήσεων ἀξιοθιέσων, δαπάνῃ καὶ μελετῇ Γεωργίου Κ. Τυπάλδου, ἐφόρου τῆς δημοσίου καὶ Πανεπιστημιακῆς Βιβλιοθήκης, ἐπιστάσις δὲ καὶ διορθώσις Γ. Ἀποστολίδου Κοσμητοῦ, Βιβλιοφύλακας.

Ἐν Ἀθήναις, 1850. Τιμᾶται δρ. 8.

ΕΓΧΕΙΡΙΔΙΟΝ

ΤΗΣ ΓΕΝΙΚΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ

Συντεθέν μὲν ὑπὸ

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ ΠΑΠΑΡΡΗΓΟΠΟΥΛΟΥ,

Κατὰ τὰ νεώτερα καὶ δοκιμώτερα βοηθήματα, ἐκδοθὲν δὲ δαπάνῃ Ἀνδρέου Κορομηλῆ.

Βιβλίον πρῶτον, περιέχον

ΤΗΝ ΑΡΧΑΙΑΝ ΙΣΤΟΡΙΑΝ,

Ἡς ἦν ἐπιμελῶς παρετίθησαν αἱ Ἑβραϊκαί, αἱ Ἑλληνικαί, αἱ Ῥωμαϊκαί πηγαί.

Τιμᾶται δραχ. 7.

ΕΜΠΟΡΙΚΟΝ ΝΑΥΤΙΚΟΝ

ΚΑΙ

ΠΡΟΞΕΝΕΙΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ.

Ἦτοι, συλλογὴ τῶν περὶ ἐμπορικῶν ναυτικῶν καὶ τῶν προξενείων τῆς Ἑλλάδος ἐπιστήμων πράξεων. Ἐκδίδεται τὸ τρίτον, ἀδεία τοῦ Β. ἐπὶ τῶν Ναυτικῶν ὑπουργείου, ὑπὸ Ν. Στραγοῦμη. — Μετ' ἐπιγραφῆς. * Πόλις δ' ἡμῶν ἐστὶ μεγίστη τῶν Ἑλληνίδων, αἱ διακόσιαι τριήρεις, αἱ νῦν ὑμῖν παρεστᾶσι βοηθοί. Πλούτ. ἐν β. Θεμιστ. »

Ἐν Ἀθήναις, ἐκ τῆς τυπογρ. Κ. Ἀντωνιάδου, ὁδὸς Ἐρμού, ἀνω τῆς Καπνικαρίας, 1850, Τιμᾶται δρ. 5.

ΦΥΛΛ. 3.

ΤΟΜ. Α.

Η ΠΑΝΔΡΑ.

Ο ΣΥΜΒΟΛΑΙΟΓΡΑΦΟΣ.

(Τδ. Φυλλ. 2^{ον}).

Ἐν ᾧ δὲ ἤλπιζεν ὁ Ῥοδίτης, ὅτι ἡ ἀνάκρισις τοῦ ἤθελε φωτίσει καὶ αὐτὸν καὶ τοὺς δικαστάς, καὶ ἤθελε τῷ ἀνοίξει ἀμέσως τὰς πύλας τῆς φυλακῆς, ἐβρίθη εἰς αὐτὴν ἐκ νέου, μὲ τὴν τρομερὰν πεποίθησιν ὅτι ἐθεωρεῖτο ὡς ὑποκτος δολοφονίας κατὰ τοῦ κόμητος.

Ἐκτοτε δ' ἐδόθησαν διαταγαὶ νὰ φυλάττηται αὐστηρότερον, καὶ εἰς οὐδένα ἐπετρέπετο νὰ τὸν ἐπισκεφθῇ. Ἡ προσαγωγὴ τῶν ἀποδείξεων, ἡ ἐξέτασις τῶν μαρτύρων, ὧν τινες, ὡς ἡ μήτηρ τοῦ Ῥοδίνου, ἦσαν εἰς Κέρκυραν, ἀπήτησαν ὑπὲρ τὸν μῆνα. Τέλος δ' ἔφθασεν ἡ δικασίμος ἡμέρα, καὶ πλῆθος ἄμετρον, οἷον εἰς

Τόμος Α.

οὐδένα ποτὲ ἄλλον δικαστικὸν ἀγῶνα, ἐπλήρου τὸ δικαστήριον. Οἱ ἀκραταὶ εἶχον συβρέσει οὐ μόνον πανταχόθεν τῆς Κεφαλληνίας, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τὰς παρακειμένης νήσους καὶ ἀπὸ αὐτῆν τὴν Κέρκυραν, διότι ἡ ἀποτρόπαιος δολοφονία ἀνδρὸς σεβασμίου, ὁποῖος ὁ Κόμης Ναννέτος, ἀγαθοεργῷ, καὶ γενικῶς ἀγαπωμένῳ διὰ τὸ ἠθὸς του, ἐκίνησε τὴν κοινὴν ἀγανάκτησιν, καὶ τινὲς μὲν, ὅσοι εἶχον πεποιθῆσιν εἰς τὴν χρηστότητα καὶ εἰς τὴν ἀρετὴν τοῦ Ῥοδίνου, ἐδυσπίστου πρὸς τὴν ἐνοχλήν του, εἰς δὲ τοὺς πλείστους τὸ ἐγκλημα ἐνέπνεε φρίκην, διότι οὐδέποτε ἠκούσθη ἀπαισιωτέρα ἀγνωμοσύνη, οὐδέποτε ὑπὸ φρικτοτέρους οἰωνοὺς ἐξετελέσθη πατροκτονία.

Ὅταν δὲ προσήχη ὁ κατηγορούμενος, μόνον εἰς τοὺς γνωρίζοντας αὐτὸν ἐφάνη τὸ ἀθωρόβητον τοῦ βλέμματός του καὶ τοῦ βήματός του τὸ θαρρᾶλεον ὡς ἐνδειξις καθαρᾶς συνειδήσεως· οἱ δὲ λοιποὶ τὰ ἔκρινον ὡς συμπτώματα ἀναιδεῦς ἀσεβείας, ὡς ἀποσκήρυσιν εἰς τὸ κακουργεῖν, καὶ ἡ προσπάθεια τοῦ ἀ-
Φυλλ. 3.

χροατηρίου ὑπὲρ ἢ κατ' αὐτοῦ ἦτον εἰς τὸν ἔσχατον βαθμὸν τεταμένῃ.

Κατ' ἀρχάς ἐξετάσθησαν ἐκ νέου οἱ προανακριθέντες μάρτυρες, καὶ ἀνεγνώσθησαν τῶν ἀπόντων αἱ καταθέσεις. Μεταξὺ τῶν πρώτων ἰδίως εἴλκυσε τὴν προσοχὴν καὶ τὴν συμπάθειαν τοῦ κοινοῦ ὁ γέρον Νικολός. Ἀπὸ κεφαλῆς μέχρι ποδῶν τὸν ἐκάλυπτον ἐνδύματα μελανὰ, ἢ πολιά του κόμη ἐκρέματο ἐπὶ τῶν ὤμων του ἐκατέρωθεν, ἢ κεφαλὴ του ἔκυπτε πρὸς τὴν γῆν, ὡς ἂν διπλῆς ἡλικίας ἄχθος τὴν εἶχε κυρτώσει ἀπὸ τινῶν ἡμερῶν, καὶ ἡ θλίψις ἦν γεγραμμένη ἐπὶ τοῦ μετώπου καὶ ἐπὶ τῶν ἐρυθρῶν ὀφθαλμῶν του. Ἡ ἀναμφισβήτητος τῶν λόγων του εἰλικρίνεια, καὶ ἡ ἀντίφασίς του πρὸς τὴν ἐξομολόγησιν τοῦ Ῥοδίνου ὡς πρὸς τὴν χρῆσιν τοῦ καιροῦ αὐτοῦ κατὰ τὴν νύκτα τῆς δολοφονίας, ἐπροξένησαν μεγίστην ἐντύπωσιν καὶ εἰς τὸ ἀκροατήριον καὶ εἰς τοὺς δικαστάς.

Τοῦ Βοράτου ἡ θλίψις δὲν ἦτον ὀλιγωτέρα. Ὅταν ἐκλήθη ὅπως ἐξετασθῆ, καὶ εἶδε τὸν Ῥοδίνην εἰς τὴν ἔδραν τῶν κατηγορουμένων, ἠθέλησε νὰ βρισθῆ εἰς τὰς ἀγκάλας του, ἀλλ' οἱ κλητῆρες τὸν ἀνεχαίτισαν. Ἀρῶ δὲ συνῆλθεν, ἐπανελάβε τὴν μαρτυρίαν του, καὶ ἰδίως ἐβεβαίωσε ἐντόνως, ὅτι δὲν ὑπῆρχε διαθήκη τοῦ γέροντος ὑπὲρ τοῦ Ῥοδίνου, πεπεισμένος ὅτι τοῦτο ἦτον ἡ ἀλήθεια, καὶ ὅτι ἡ ἀλήθεια εἶναι πάντοτε τῆς ἀθωότητος σύμμαχος. Ὁ δὲ Ῥοδίνης ἠθέλησε νὰ διηγήσῃ, ἀλλ' ὁ πρόεδρος τὸν διέταξε νὰ σιωπήσῃ μέχρι οὗ ἐρωτηθῆ.

Ὁ δὲ Τάπας, ὅταν εἰσῆλθε νὰ μαρτυρήσῃ, εἶχε τὰ δίοπτρα ἐπὶ τῶν ὀφθαλμῶν ἐπὶ τῆς μορφῆς του ἐπιπλανᾶτο μειδίαμα ἐπαγγελόμενον συμπάθειαν πρὸς τὸν κατηγορούμενον καὶ μετριοφροσύνην ὑπὲρ εἰσαυτοῦ· εἰς τὴν φωνὴν του ἐπροσπάθει νὰ δώσῃ τόνον ἐπαγωγὸν καὶ οὕτως εἰπεῖν μελιτώδη, καὶ ὁ κατηγορούμενος ἦτον δι' αὐτὸν πάντοτε ὁ διοράθιλος σινοῦρ Ῥοδίνης, ὁ πρετζιέβλες σινοῦρ Ῥοδίνης, καὶ ἐνίοτε ὁ καρίσιμος σινοῦρ Ῥοδίνης. Οὗτος κατέθεσε, ὅτι ὁ ἐπιμαθίβλες σινοῦρ Ῥοδίνης, μερικαῖς ὥραις πρὶν βρισθῆναι δολοφονηθῆναι τὸν πόβερν κόντε Ναννέτον, τῷ εἶπεν ὅτι εἶναι βεβαίως εἰς ὀλίγον καιρὸν νὰ ἔχῃ μεγάλη πλοῦτη ὅτι τὸν ἐβεβαίωσε περὶ ὑπάρξεως διαθήκης τοῦ κόμητος ὅστις τὸν ἄφηκε γενικὸν κληρονόμον του· ὅτι τοῦτο ἐφάνη εἰς αὐτὸν, τὸν Τάπαν, παράδοξον, διότι πρὸ ἐνός μηνὸς ὁ κόμης εἶχε συντάξει διαθήκην εἰς τὸ γραφεῖόν του, καὶ πᾶσα μετὰ τὴν εἰς αὐτὴν ἐπρεπε νὰ προστεθῆ ἐν εἰδῆ κωδικέλλου. Ἐρωτηθεὶς δ' ὁ Τάπας περὶ τῆς υπογραφῆς τῆς ἰδιωτικῆς διαθήκης, εἶπεν ὅτι ὁμοιάζει με τὴν τοῦ Κόμητος, ἀλλὰ τῷ φαίνεται ὅτι ἔχει καὶ τινὰς διαφοράς.

Ἀρῶ οὐδ' ἐτελείωσεν ἡ ἐξέτασις τῶν μαρτύρων, ἔλαβε τὸν λόγον ὁ δημόσιος συνήγορος εἰς γλώσσαν ἰταλικὴν διότι, κατὰ δυστυχίαν, καὶ τότε ὡς καὶ μέχρι τοῦδε ἡ Ἑλληνικὴ γλῶσσα ἦτον εἰς τὴν ἑπτάνησον ἀποκεκλεισμένη ἀπὸ τῆς Θέμιδος τοὺς ναοὺς. Ἄς μᾶς ἐπιτραπῆ ἢ ἐνταῦθα παρεκβαίνοντες νὰ ἐρωτήσωμεν ἂν τερατώδες δὲν εἶναι νὰ παρουσιάζηται ὁ

ἑπτάνησιος ἐνώπιον τῶν δικαστῶν του, ν' ἀκούῃ τὸν κατηγοροῦν καὶ τὸν ὑπερασπιστὴν του διακυβεύοντας τὴν τιμὴν, τὴν ἰδιοκτησίαν καὶ τὴν ζωὴν του αὐτῆν, καὶ οἱ λόγοι των νὰ τῷ εἶναι ἐντελῶς ἀκατάληπτοι, ἂν δὲν εἶναι ἀπαίσιοι εἰς χώρας Ἑλληνικὰς νὰ μὴν κεκλεισμένον εἰς τὴν Ἑλληνίδα μουσαν τὸ δικαστικὸν βῆμα, τὸ πρῶτιστον τοῦτο καὶ βεβαίωτατον τῆς ῥητορείας διδασκαλεῖον. Ἄς ἐλπίζωμεν δ' ὅτι οἱ εἰς ἐκεῖνο τῆς Ἑλλάδος τὸ τμήμα τὸν εὐγενῆ ἄγωνα τῶν γενναίων ἀναλαβόντες μεταφύμισσον, θέλουσι σταθερῶς ἐπιμένειν ν' ἀνασπάσωσι καὶ τὸ γελῶν τοῦτο ἀτόπημα, νόθον παραφουάδα τῆς μισητῆς Ἐνετοκρατίας, καὶ θέλουσι ἀνδρείως ἀντιτῆ εἰς πᾶσαν παραβίαν τοῦ φυσικοῦ αὐτῶν δικαιώματος τούτου. Οὐδ' ἂς ἀναχαιτίσῃ δὲ τοὺς ἀπειροτέρους ὁ φόβος τῶν δυσχερειῶν κατ' ἀρχάς καὶ τῶν παραδρομῶν τῆς ἀγυμνάστου των γλώσσης. Εἰς τὴν σκιάν τοῦ Ὀδυσσεὺς θέλει εἶσθαι πολὺ μᾶλλον εὐπρόσδεκτος ἢ πάτριος φωνὴ καίτοι μὴ καθαρίζουσα, καὶ μάλιστα ἡ ἀτρόμητος προσπάθεια πρὸς εἰσαγωγὴν καὶ ἐμπέδωσιν αὐτῆς μεταξὺ τῶν ἀπογόνων του, ἀρ' ὅλας, καὶ τὰς ἐντελεστέρους, ἐπιδείξεις τῆς ξένης κλλιπείας. Ἄλλως τε ἡ πεποίθησις εἶναι πάντοτε εὐγλωττος. Καὶ εἰς τὴν ἑπτάνησον ἡ ἐντελής ἀναγέννησις τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης θέλει εἶσθαι ἡ ἰσχυρότερα διαμαρτυρήσις τῆς Ἑλληνικῆς ἐθνικότητος.

Ὁ δημόσιος λοιπὸν συνήγορος ὠμίλει ἰταλιστῶ, ὠμίλει ὁμοῦς μετὰ πολλῆς εὐγλωττίας καὶ μετὰ μεγάλης σφοδρότητος. Ἡ λογικὴ του ἦτον πυκνοτάτη, καὶ ἐφαίνετο ἀκαταμάχητος. Ἀνέφερεν ὅλας τὰς περιστασεις αἰτινας ἀπεδείκνυον ἀναμφισβήτητως ὅτι ὁ Κόμης ἐδολοφονήθη. Ὑπενέθυμιεν ὅτι ἡ θύρα τοῦ οἴκου ἐνέρεθῃ τὴν πρωίαν τοῦ ἐγκλήματος ἀνοικτὴ καὶ οὐδόλως παραβεβιασμένη, ὥστε ἠνεώχθη ἀναμφισβήτητως διὰ κλειδίου, καὶ ἐκτὸς τοῦ πιστοῦ ὑπέρτου Νικολοῦ, ὅστις οὐδὲν εἶχε συμφέρον εἰς τὸν θάνατον τοῦ κυρίου του δι' ἐλάτρευσε, τίς ἄλλος εἶχε κλειδίον τοῦ οἴκου ἐκτὸς τοῦ Ῥοδίνου; Ἀνέπτυξεν ὅτι ὁ δολοφόνος δὲν ἦτον ληστής, διότι τὰ χρήματα καὶ τὰ πράγματα τοῦ κόμητος εὐρέθησαν ἀνεπάρκα ὅλα. Τίς λοιπὸν εἶχε συμφέρον εἰς τὸ φρικώδες ἐγκλημα τοῦτο, εἰμὴ ὁ παρουσιαζόμενος ὅπως δρέψῃ τοὺς καρπούς αὐτοῦ, ὁ φαινόμενος μετὰ διαθήκην τοῦ κόμητος εἰς τὴν χεῖρα Ῥοδίνης; Ἄλλ' ἡ διαθήκη αὕτη δι' ἡς ἀπὸ τοῦ βυθοῦ τῆς πείνας ὁ Ῥοδίνης ἀνακύπτει εἰς μέγιστον πλοῦτον, ὅποια τις εἶναι; Ὅλη γεγραμμένη διὰ χειρὸς του, καὶ φέρουσα τὸν κόμητος μόνην τὴν ὑποτιθεμένην ὑπογραφήν, καὶ αὐτὴν ἀμφισβητούμενην ἀπὸ μάρτυρας τοὺς μᾶλλον ἀξιοχρεούς. Καὶ τοιαύτη οὕσα, ἰδιωτικὴ καὶ μὴ ἐπίσημος, ἡ διαθήκη αὕτη, ἀκυροῦ ἄλλην προϋπάρχουσα καὶ συμβολαιογραφικὴν, χωρὶς νὰ εἶναι ἐκείνης κωδικέλλου, ἀπ' ἐναντίας ῥητοῦ ὄρισμοῦ τῆς πρώτης. Καὶ πότε συνετάχθη; ὀλίγας ὥρας πρὸ τοῦ ἐγκλήματος. Καὶ πότε παρουσιάσεν αὐτὴν ὁ Ῥοδίνης; ἀρῶ οὐ μόνον ἐπράχθη τὸ ἐγκλημα, ἀρῶ οὐ ὁ κόμης δὲν ὑπάρχει πλέον διὰ νὰ τὸν ψεύσῃ. Ὅστε τίς δύναται ν' ἀμφισβᾶλλῃ; Ἡ εἶναι πλαστὴ ἡ ὑπεγράφη διὰ τῆς βίας. Ἐπειτα ὁ Ῥοδίνης ἐπι-

στρέφει εἰς τὴν οἰκίαν τὴν νύκτα τοῦ ἐγκλήματος μετὰ τὸ μεσονύκτιον, καὶ εἰσέρχεται εἰς τὸν κοιτῶνα τοῦ κόμητος, καὶ συνομιλεῖ μετ' αὐτοῦ. Διατὶ τὸ ἀρνεῖται; Ὁ κόμης ἔζη τότε ἀκόμη. Τὸ πρῶν εὐρίσκειται θύρα χειρῶν δολοφόνων. Διατὶ ὁ Ῥοδίνης μόλις ἐξημέρωσε, καὶ μὲν μεγίστην βίαν δραπετεύει τῆς νῆσον; Διατὶ ἀπέργεται χωρὶς καὶ νὰ εἰσέλθῃ εἰς τὸν κοιτῶνα τοῦ γέροντος, ὅταν τὸν προέτρεψεν ὁ ὑπηρετῆς εἰς τοῦτο; Ὁ δημόσιος συνήγορος λοιπὸν ἐσυμπέρανε λέγων, ὅτι ὁ Ῥοδίνης ἐπλαστογράφησε τὴν διαθήκην καὶ ἐδολοφόνησε τὸν κόμητα. Ὅτι δὲν προτείνει τὴν εἰς αὐτὸν ἐπιβλητέαν ποινὴν, ἀλλ' ἀφίησιν αὐτὴν εἰς τῶν δικαστῶν τὴν ἐκτίμησιν, διότι γνωρίζει μὲν τὴν ὀμότητα τῶν λεόντων, τῶν τίγρεων τὸ αἰμοχαρῆς, τοιοῦτον ὁμοῦς βαθμὸν θηριωδίας δὲν γνωρίζει εἰς τὸ ἀγριώτερον τῶν θηρίων, οὐδ' ἤξευρε εἰς οὐδενὸς ἔθνους κώδικα ποινῆν ἀναλογον πρὸς τὸ μέγεθος τοῦ ἀνοσιουργήματος.

Ὁ Ῥοδίνης ἤκουε τὸν σφαιρῆτην τοῦτον τῶν φοβερῶν συλλογισμῶν μετ' ἐκπλήξεως προϊούσης. Οἱ λόγοι τοῦ ὑπέρτου τῆς δικαιοσύνης ἐφαίνοντο τόσον ἰσχυροὶ, καὶ τὰ συμπεράσματά του τόσον ὀρθὰ, ὥστε ἠσθάνετο ὅτι καὶ αὐτὸν τὸν ἴδιον ἤθελον πείσει, ἂν δὲν εἶχε τὴν συναίσθησιν τῆς ἀθωότητός του. Τέλος δ' ἐγεγρεῖς βραδέως καὶ ἀξιοπρεπῶς, ἀρῶ οὐ ὁ κατηγοροῦς εἰσώπησεν, εἶπεν ὅτι τὸ λυποῦν αὐτὸν μέχρι θανάτου εἶναι τὸ οἰκτρὸν τέλος τοῦ σεβαστοῦ εὐεργέτου του, πρὸς δὲν ἐτρεφεν ἀγάπην υἱοῦ τὸ δ' ἐπίμετρον τῆς δυστυχίας του, τὴν ὑποψίαν ὅτι αὐτὸς ἐδολοφόνησε τὸν ἄλλον πατέρα του ὅτι δέχεται ἀγογγύστως ἤδη, ἀρῶ οὐ εἶδε ποία παράδοξος περιστάσεων συγκυρία συνετέλεσεν εἰς ἐνοχοποίησίν του· ὅτι δικηγόρον δὲν ἠθέλησε νὰ ζητήσῃ, ἐλπίσας εἰς τὴν δύναμιν τῆς ἀφελούς ἀληθείας· καὶ ἤδη δὲ, ὅταν αὕτη φαίνεται τοσοῦτον δυσεξίγηστος, τὴν σωτηρίαν του ὅτι δὲν θέλει ζητήσῃ εἰς περινενομημένα λόγων τεχνάσματα, καὶ εἰς τὰ φαινόμενα ὅτι ἄλλο δὲν ἔχει ν' ἀντιτάξῃ εἰμὴ τὴν ἀπλὴν ἀρνήσιν του. Ἐπανελάβε δὲ ὅτι ὁ Κόμης Ναννέτος τῷ ὑπηγόρευσε ἐκὼν ἄκοντι καὶ μετὰ ταῦτα ὑπεγράψεν τὴν διαθήκην· ἀλλ' ἠρνήθη πεισματωδῶς νὰ εἰπῇ ἂν ἐγνώριζε τίνες λόγοι ἐπεισαν εἰς τοῦτο τὸν κόμητα· καὶ προσθεὶς ὅτι περὶ ἄλλης προγενεστέρως διαθήκης ποτὲ ὁ κόμης λέξιν δὲν τῷ εἶχεν εἰπεῖ, ὅτι τὴν ἐσπέραν ἐκείνην τῷ ἔδωκε τὴν ἄδειαν ν' ἀπέλθῃ ἀπὸ πρωίας εἰς Κέρκυραν, καὶ τὸν ἀπεχαιρέτησε διὰ νὰ μὴν εἰσέλθῃ τὸ πρῶν εἰς τὸν κοιτῶνα τῷ ὅντι οὐδὲν γνωρίζων κοιμώμενον, καὶ ὅτι ἀπῆλθε τῷ ὅντι οὐδὲν γνωρίζων περὶ τοῦ προμεροῦ ἐγκλήματος· εἶπεν ὅτι αὕτη εἶναι ὅλη του ἡ ὑπεράσπισις, καὶ ἂν τὰ φαινόμενα εἶναι ἐναντίον του, ἡ ἀλήθεια εἶναι ὑπὲρ αὐτοῦ. Καὶ ταῦτα εἰπὼν, ἐκάθησεν ἡσυχος.

Ἡ ἀσθένεια τῆς ὑπερασπίσεως ταύτης ἐφάνη εἰς ὄλους κακὸς οἰωνός, καὶ οἱ μὲν ἀδιάφοροι ἐκίνησαν τὴν κεφαλὴν ἀπειλητικῶς, οἱ δὲ φίλοι τοῦ Ῥοδίνου ἐκάλυψαν τὸ πρόσωπόν των, καὶ ὁ Βοράτης ἤρχισε νὰ κλαίῃ ὡς παιδίον μὴ προβλέπων τέλος καλόν.

Τὸ δικαστήριον ἀπεσῶρθη εἰς διάσκηψιν· τὸ δ'

ἀκροατήριον ἐκινεῖτο ἠρεθισμένον σφοδρῶς, καὶ ὑπόκωφος ἐφέρετο ἐπ' αὐτοῦ μυκηθμὸς ὡς εἰς τὴν ἀγρίαινονσαν θάλασσαν, ὅταν ἐνοσκήπη εἰς αὐτὴν καταγίγισ. Ὅστε ὅταν μετὰ μίαν ὥραν, ἐπανελθόντες οἱ δικασταί, ἐπρόφερον ὡς ποινὴν τῆς πλαστογραφίας καὶ δολοφονίας τὸν θάνατον, οὐδεμίαν φωνὴν οἴκτου ὑπὲρ τοῦ καταδικασθέντος ἠκούσθη, ἀλλὰ μάλιστα καὶ τινες ζητωκραυγαί ὑπὲρ τῆς εὐθυδικίας τῆς ἀποφάσεως. Οὐδεμίαν δὲ λέγομεν, διότι παρὰ μὲν τοῖς λοιποῖς ἐνίκαν τὴν εὐσπλαχνίαν πρὸς τὸν ἄνθρωπον καὶ τὸν γνωρίμων ἢ φρίκη πρὸς τὸν ἀπεσκληρυνμένον ἐγκληματιῶν, ὁ δὲ Βοράτης, ἅμα ἤκουσε τὴν φοβερὰν ἐκείνην λέξιν, ἐλειποθύμησε καὶ ἀπεκοιμήθη φοραδὴν ἀπὸ τὸ δικαστήριον. Ἀλλὰ καὶ οὕτως ἀπατώμεθα πάλιν, διότι ὁ εὐσπλαγγος συμβολαιογράφος Τάπας, ἐξερχόμενος τοῦ ἀκροατηρίου, ἠκούετο ἐπαναλαμβάνων πολλαίς: Ὁ μεσάνιος! ὁ ποβερέττος!

Ἄμα δὲ συνῆλθεν ὁ Βοράτης, ἔδραμεν εἰς τὸ δεσμοτήριον, ὅπου εἶρε τὸν φίλον του οὐχὶ μὲν ἀψυχοῦντα, οὐδ' ἀδιαφορίαν δὲ καὶ περιφρόνησιν πρὸς τὸν βίον ἐπαγγελόμενον, ἀλλ' εἰς τὸν ὑπέρτατον βαθμὸν ἐκπεπληγμένον διὰ τὰ συμβαίνοντα εἰς αὐτὸν, καὶ σχεδὸν τὰς ἰδέας του νὰ συναψῇ δυσκολευόμενον.

— Τὴν χάριν, σπεῦσε νὰ ζητήσῃ τὴν χάριν, ἔκραξεν ὁ Βοράτης· ὁ νόμος σοὶ δίδει προθεσμίαν ἐξ ἑβδομάδων· σπεῦσον νὰ ζητήσῃς τὴν χάριν.

— Τὴν χάριν! ἀπεκρίθη ὁ Ῥοδίνης, ἀνοίγων ὀφθαλμούς· ἐτι μᾶλλον ἐχθάμβους. Ἄν μοι ἐπετρέπετο νὰ ζητήσω δικαιοσύνην ἀκόμη, τὴν εἰζήτουν προθύμως· ἀλλὰ χάριν ζητεῖ ὁ ἐνοχος, καὶ ἐνοχος δὲν εἶμαι. Δὲν τὴν ζητῶ.

— Ἀλλὰ θὰ σὲ φονεύσουν, καὶ ἄλλος τρόπος σωτηρίας δὲν εἶναι.

— Θὰ μὲ φονεύσουν, εἶπεν ὠχρίων ὁ Ῥοδίνης· τὸ ἤκουσα, καὶ λυποῦμαι ἐγκαρδίως ὅτι μὲ φονεῦει ὀλεθρία παρεξήγησις περιστάσεων, δυστυχῆς ἀπάτη τῶν δικαστῶν. Λυποῦμαι νὰ ἐγκαταλείψω τὴν ζωὴν νέος τόσον, καὶ κατ' ἡν στιγμὴν παρίστατο πρὸς ἐμὲ μετὰ τῆς Ἀμαθείας τὸ κέρας, φέρουσα ὅλας τὰς εὐτυχίας. Ἐπὶ μίαν στιγμὴν μοι ἐπεφάνη ὡς ὄραμα θεῖον ἢ ἐνωσίς μου μετὰ τῆς Ἀγγελικῆς, ἧς ὁ βίος μου ὅλος ἦτον λατρεία κρυπτή· καὶ τὸ ὄραμα τοῦτο θὰ σβύσῃ ἢ πνοῇ πρόωρου θανάτου. Ὡς καὶ τοῦ πλοῦτου τὰς ἀπολαύσεις, καὶ αὐτὰς ἐμέλλομεν ἀφθόνως νὰ ἔχωμεν, διότι ὁ Κόμης Διονύσιος, οὗ ὁ θάνατος ἐμελλε νὰ εἶναι τὸ μόνον νέφος τῆς ἐπιλοίπου ζωῆς μου, ἂν μοι ἐδίδετο τοῦ λοιποῦ νὰ ζήσω, ὁ Κόμης Διονύσιος μὲ ἀφῆκε κληρονόμον του.

— Πῶς; φίλτατε Ῥοδίνη, δισχυρίζεσαι...

— Δηλαδὴ, ἀπήνησε πικρῶς μειδιῶν ὁ Ῥοδίνης, ἡ καταδίκη μου ἔδωκε τὸ δικαίωμα καὶ εἰς τὸν φίλοτερον τῶν φίλων μου νὰ δυσπιστῆ πρὸς τὸν λόγον μου. Ναί, δισχυρίζομαι ὅτι ὁ Κόμης Ναννέτος μοι ἀφῆκε διὰ διαθήκης του ὅλην του τὴν κληρονομίαν καὶ τὸ ἀκούεις τώρα πρῶτον ἀπὸ τὸ στόμα μου, διότι ἡ διαθήκη ἐγγράφη τῷ ὄντι τὴν τελευταίαν ἡμέραν πρὸ τοῦ θανάτου τοῦ κόμητος, καὶ προσέτι διότι ὁ κόμης ἤθελεν ἐν ὄντι ἔξῃ νὰ μὴ τὸ γνωρίζω.

— Ο Βοράτης έκτύπηε τὴν κεφαλὴν του μὲ τὰς δυνάμεις του χεῖρας.
— Δυστυχία! Δυστυχία! ἀνέκραξεν. Ἀγρία τῆς τύχης καταδρομή! Ὁμολόγησον, φίλε μου, ὅτι πρέπει νὰ ἐχθῆ τις ἄλλην τὴν πρὸς ἐξ ἀπειροσίτων κίστην μου, δια νὰ πιστεύῃ τὸ πρᾶγμα τοῦτο.

— Τὸ ὁμολογῶ, ἀπεκρίθη ὁ Ροδίνης, διὰ τοῦτο δὲν ἀδμήνω πρὸς τοὺς δικαστὰς μου, μὴ δικαιούμενος ν' ἀπαυτῶ καὶ παρ' αὐτῶν τὴν ἴδιαν πίστιν.

— Ἄλλ' ἢ ἄλλη διαθήκη ὑπὲρ τοῦ ἀνεψιού του!... — Περὶ αὐτῆς, σ' ἐπαναλαμβάνω, ὅτι εἶπα καὶ εἰς τὸ δικαστήριον, ὅτι οὐδὲ λόγον ποτὲ μοι εἶπεν ὁ κόμης. Ἡ ὑπαρξίς τῆς μοι φαίνεται αἰνίγμα ἀνεξήγητον. Ὁ μακαρίτης κόμης Διονύσιος, υπαγορεύων μοι τὴν διαθήκην ταύτην, ἔδωκε ν' ἀναφέρῃ ἐκείνην, καὶ δὲν τὴν ἀνέφερον ἐξ ἐναντίας μάλιστα, ὅταν ἐγὼ ἐμείψευσα ὑπὲρ τοῦ ἀνεψιού του, μοι ἔδωκε μακρὰς ἐξηγήσεις, καὶ μοι εἶπεν ὅτι ἡ τελευταία του ἐπίμνηνος θέλησις εἶναι νὰ μὴ περιέλθῃ ποτὲ εἰς τὸν Γερασίμω οὐδὲ τὸ ἐλάχιστον τῆς περιουσίας του μέρος. Αἰνίγμα μοι φαίνεται ἡ ὑπόθεσις αὕτη, καὶ χροῖός μου ἦτον νὰ ζητήσω τὴν λύσιν του ἀνωτάτω ἔξω.

— Ἄλλὰ πρέπει, πρέπει νὰ ζήτησῃ, ἀνέκραξεν, ἐναγκαλιζόμενος αὐτὸν, ὁ Βοράτης. Ζήτησον τὴν χάριν διὰ νὰ ζήσης.

— Ὅτι ἐπιθυμῶ νὰ ζήσω, ἀπεκρίθη ὁ Ροδίνης μὲ ζωηρότητα, ὅτι ἔχω λόγον νὰ τὸ ἐπιθυμῶ, τὸ ἤκουσα. Ἄλλὰ θέλεις νὰ προσάψω ἐγὼ αὐτὸς εἰς τὸν πόδα μου καὶ νὰ σφύρω δι' ἄλλης μου τῆς ζωῆς τὴν σφᾶραν τῆς ἀτιμίας; Θέλεις νὰ προσφέρω εἰς τὴν Ἀγγελικὴν ὄνομα δι' ὃ νὰ ἐρῶβρῶ; Θέλεις ὁ κόμης νὰ μὲ δακτυλοδείκῃ ὡς νέον Κῆν, ὃν ἠμνήστειεν ἡ Κυβέρνησις, εἰς τὴν ἀναμνηρίαν μου χριστοθεσία, ἀλλ' ὃν ὁ θεὸς δὲν θέλει ἀναμνηρίσει ποτέ; Οἱ δικασταὶ ἠπατήθησαν μ' ἐκθύρουν ἔχουσι τὴν δύναμιν, ἀς μὲ θανατώσωσιν. Ἄλλ' ἔνοχος δὲν εἶμαι, καὶ διὰ τοιαύτης αἰσχρᾶς ὁμολογίας δὲν θὰ ἐξαγοράσω ποτὲ τὴν ζωὴν μου. Χάριν δὲν θὰ ζήτησω.

— Ὁ Βοράτης ἤρπασε τοῦ Ροδίνου τὴν χεῖρα καὶ τὴν ἐφρίγγεν εἰς τὰς εἰδικὰς του, χύνων κρουνοὺς δακρῶν.
— Ἔστω, μὴ ζήτησῃ λοιπὸν χάριν, ζήτησε δικαιοσύνην λοιπὸν. Ἄν ἔχῃς τὴν ἐλαχίστην ἀγίτην δι' ἐμὲ, τὴν ἐλαχίστην εὐπλαγγίαν διὰ... τὴν Ἀγγελικὴν, φρόντισε, φρόντισε διὰ τὴν σωτηρίαν σου. Δός μοι τὴν ἀναφοράν σου, καὶ δὲν θέλω ἀρτῆσαι θύραν ἀκρουστον, λίθον ἀκίνητον, καὶ ἂν ὑπάρχῃ ἀσάμῃ ἐπὶ τῆς γῆς αἰδῶς δικαιοσύνης, θέλεις σωθῆ.

— Ὁ Ροδίνης λοιπὸν, δυσωπθεὶς μέχρι τέλους, ἔγραψε τὴν ἀναφοράν του, ἀλλ' εἰς ὅρος πολὺ διαφέρων τῶν συνήθων αἰτήσεων χάριτος. Ἐλεγε δὲ ὅτι, ἐπειδὴ εἶναι ἀθῶος τοῦ ἐγκλήματος δι' ὃ καταδικάσθη, ζητεῖ ν' ἀκυρωθῇ ἡ καταδική του. Ὁ δὲ Βοράτης ἔλαβε τὸ ἐγγράφον τοῦτο, καὶ ἀπῆλθεν ἐν τῷ σίμα ὅπως τὸ παρούσασι, ἐλπίζων νὰ συμπληρωσῇ διὰ τῶν λόγων του πᾶς ἐλλείψεις αὐτοῦ.

ΣΤ'.

Παρακολουθήσαντες μέχρις ἐδῶ τὸν Ροδίνην, ἠναγκάσθημεν νὰ παραμελήσωμεν τὸ χαριέστερον τῶν προσώπων τοῦ ἡμετέρου δράματος, τὴν Ἀγγελικὴν. Ἡ καρδιά τῆς, ἢν εἶχεν ἀλμυρὸς συστειλεῖ ἢ διαγογῆ τοῦ Ροδίνου, ὅταν εἰς τὴν κλίμακα τῆς οἰκίας τῆς οὐδὲ κἄν ἠθέλησε νὰ προσέρῃ εἰς τῆς Βεγγάλης τὸ ἀναγκητὸν ῥόδον, ἀνεπετάσθη εἰς τὸ αἶθρημα τῆς εὐδαιμονίας ὡς τὸ ἀνθος ἐπένο εἰς τὴν ἐαρινὴν πνοὴν τοῦ ζεφύρου, ὅταν ὁ κόμης ἔθηκε τὴν χεῖρά τῆς εἰς τοῦ Ροδίνου τὴν χεῖρα. Μὲ ἐρῶθμα δ' εἰς τὰς παρελάς καὶ μὲ μειδίωμα εἰς τὰ χεῖλην, ἐβράζει πλησίον τοῦ μνηστήρος τῆς, ὅταν μετὰ ταῦτα ἐπέστρεφον εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ πατρὸς τῆς, ἢ ἴστατο παρ' αὐτὸν εἰς τὸν ἐξώστην ἀρ' οὗ ἐπέστρεψαν, καὶ ἤκουε τοὺς φλογεροὺς λόγους του. Τὸ ἦμισυ τῆς νυκτὸς καὶ ἐπέκεινα παρῆλθεν εἰς ψιθυριστοὺς ἀμειβῶν ὄρων, ἐλπίδας, ὑποσχέσεις καὶ σχέδια μακρᾶς εὐτυχίας, ἀψφούσης τὰς περιτάσεις, διότι ἡ εὐτυχία των ἦτον ὁ καρπὸς τῆς ἀγάπης των ἦτις ἦτον κοίτη των τῶν περιστάσεων, καὶ οὐδεμία περιστάσις ἤθελε τοῦ λοιποῦ τοὺς χωρίσει, ὡς οὐδ' αὐτὸς ὁ θάνατος ἔδωκε νὰ διαρῆσθῃ τὰς ἀτάλκτως συνδεδεμένας ψυχὰς των. Καὶ ὅταν παρῆλθε τὸ μεσονύκτιον, καὶ ὁ Ροδίνης κατ' ἐρωστῶν ἔλος μωρίας τὰ αὐτὰ ἐπαναλαβὼν δι' ἄλλων λέξεων, ἀνεχώρησε τέλος, ἢ φαντασία καὶ ἡ καρδία τῆς Ἀγγελικῆς, ἀγρυπνοὶ ἀμόφτεροι μέρη τῆς αὐτῆς, ἐξηκολούθησαν δραστηρίως στρέφουσαι τὸ λαμπρὸν τοῦ μέλλοντος τῆς καλλιδοσκόπιον, ἐν ᾧ πάντα τὰ αὐτῆ, ὅσα εὐνοῦς τύχῃ ἐπιγέει εἰς τὸν ἐκλεκτῶν τῆς τὴν κεφαλὴν, συνεπλεκοντο εἰς ποικίλους στεφάνους, καὶ μετὰ τῶν εὐαρέστον εἰκόνων αἵτινες τῇ προσμεριδίῳ, πρέπει, ἂν θηρούμεν τοῦ ἱστορικοῦ τὴν ἀλήθειαν, νὰ ὁμολογήσωμεν ὅτι ἡ ἐτυχία δὲν ἦτον ἢ τῆς διαχρύστου νομοφικῆς τῆς στολῆς, καὶ ἐπέκεινα τοῦ λεπτοῦ ἔμεινε ἐκλέγουσα τὸ ὕψωμα, μελετώσα τὸ σχῆμα, σχεδιάζουσα τὰ ποικίλματα.

Τὴν δ' αὐγὴν, ὅταν ἐξέστησεν, ἢ μάλλον ὅταν ἠγέρθη, διότι δὲν ἐξυπᾶ ὅστις δὲν ἐκοιμήθη, ἢ ἐκλογὴ τοῦ ὕψους αἵματος εἶχε γίνῃ. Ἄλλὰ κατ' ἐκείνην τὴν ἡμέραν εἶχεν ἀντηχηεῖ εἰς Ἀργοστόλιον ὁ νεκρὸς κώδων τοῦ κόμητος Διονυσίου, καὶ ἡ Ἀγγελικὴ ἀντὶ νομοφικῆς, πένθιμον ἐνεδύθη στολήν. Ἀρ' οὐδ' ὅμως ἔμεινε πρὸς ἄλλοκλήρους ἡμέρας βεδωθιμένη εἰς δακρυὰ διὰ τὸν θάνατον τοῦ σεβαστοῦ φίλου τοῦ τε πατρὸς καὶ τοῦ μνηστήρος τῆς, καὶ διὰ τοῦτο τὴν ἀπουσίαν, τὴν τετάρτην, πρὸς διασκέδασιν τῆς θλίψεώς τῆς, ἤρχισε νὰ κεντᾷ τὸ ἐκλεχθὲν ὕψωμα, εὐδαίμων ὅτι καὶ ἐν ἀπουσίᾳ τοῦ Ροδίνου ἠσχολεῖτο εἰς ἔργον ἀναστροφῆς εἰς αὐτόν.

Τὴν μετὰ κληρὸν καὶ τὸν φυλακισμὸν τοῦ Ροδίνου ὁ Βοράτης ἐκρύψεν ὅσον εὐνοῖα ἀπὸ τὴν θυγατέρα του, διαφάρος πρὸς αὐτὴν ἐφευρίσκων δικαιολογίας διὰ τὴν παράτασιν τῆς ἀπουσίας του. Τέλος, μὴ δυνάμενος νὰ τῇ ἀποκρύψῃ ἐντελῶς τὴν ἀλήθειαν, εἶπε, ὅτι ἐφθασεν ὁ Ροδίνης εἰς Κεφαλληνίαν, ἀλλ'

εἶ, ἐπειδὴ γίνονται αὐτῆραὶ ἐξετάσεις περὶ τῆς δομοφίας τοῦ Κόμητος, τὸ δικαστήριον, ἐλπίζων νὰ φησιθῇ πρὸ πάντων ἀπὸ αὐτὸν, ὡς σύνοικον καὶ φίλον τοῦ γέροντος, διέταξε νὰ μὴ κοινοῖσθαι αὐτὸς μετ' οὐδενὸς μέρους οὐ περὶ τῆς ἐξετάσεως, καὶ διὰ τοῦτο δὲν ἔδωκε νὰ εἴθῃ ὁ Ροδίνης νὰ τοὺς ἴδῃ.

Ἡ Ἀγγελικὴ, ἀνασκήρτῃσα εἰς τὴν πρώτην λέξιν ἢν ὁ πατήρ τῆς ἐπέρερεν, ἔμεινε ὡς νενομισμένη εἰς τὴν τελευταίαν εἰδήσιν, καὶ ἤρχισεν ἀκουστικῶς νὰ κλαίῃ· ἀλλ' ἐνόησεν ὅτι τὰ δάκρυά τῆς ἦσαν παιδαριώδη, ἐπιδύθη, καὶ ἀπεσπᾶσε νὰ περμεῖναι καρτερικῶς μέχρις οὐ περὶ τῆς ἐξετάσεως. Ὡς περὶ τῆς ἐξετάσεως ἐξελαίμαθ' ἀνετὴν δικασίμων ἡμέραν, διότι ὁ πατήρ τῆς, μὴ ἀφιθάλλων ὅτι θέλει ἀπολυθῆ ὁ Ροδίνης, αὐτὴν τῆ εἶχε προσδιορίσει ἐν πειροῖσθαι τὴν προβλεψίαν. Ἡ Ἀγγελικὴ ἔμετρα τὰς ἡμέρας, τὰς ὥρας καὶ τὰς στιγμὰς μετὰ νευρικῆς ἀνυστογίας, καὶ ὅταν ἔμαθεν ὅτι ἡ ἡμέρα τέλος ἐπέστη, τὸ βλέμμα προσηλωμένον εἰς τὸν ἥλιον, ἀνεμέτρα τὴν πορείαν του, καὶ ἤειπε μὲ δυσπρόσεκτον τὴν βραδύτητα του.

Τέλος περὶ τὴν ἑσπέραν ἤκουσε θόρυβον εἰς τὴν κλίμακα, καὶ ἐπέταξε μάλλον ἢ ὅτι ἔτρεξε πρὸς αὐτὴν. Ἄλλ' ἀντὶ νὰ ἴδῃ, ὡς ἠπίκε, τὸν Ροδίνην περνούμενον ὑπὸ τῆς χαρᾶς, ἀπήγγηκεν αἰφῶς τὸν πατέρα τῆς ὡχρὸν καὶ ἀκίνητον, καὶ ὑπὸ τεσσάρων ἀδρῶν φερόμενον. Τὸ αἶμά τῆς ἔδωκε συνετάλη εἰς τὴν καρδίαν τῆς. Ἦρπασε τὴν προχόδα νὰ βρεθῇ τὸ μέτωπόν του, καὶ αἰ χεῖρές τῆς ἔπρεμον, ὡστε ἠναγκάσθη νὰ τὴν ἀφήσῃ, καὶ ἐκινδύνευσε νὰ πλησίον του ἀπνοῦς ὡς αὐτὸς, διότι ἤσθαστο ὅτι τοῦ πατρὸς τῆς ἡ λειποθυμία ἦτον κακῶν ἀγγελοσ. Ὡς δὲ οὗτος συνῆθε, λαβὼν τὰς ἀναγκαίας περιποιήσεις, — Πάτερ! ἐκράξεν ῥιθῆσα εἰς τὰς ἀγκαλάς του καὶ χύνουσα δακρῶν κρουνοὺς, πάτερ! συνέθη μέγα δυστύχημα!

Ὁ δὲ Βοράτης, ἀπόρασι ἔχων ν' ἀναχωρήσῃ ὅπως ἐπιμελήθη περὶ τῆς σωτηρίας τοῦ φίλου του, ἤσθαστο ὅτι ἦτον ἀδύνατον νὰ μὴ φθάσῃ ἐπὶ τῆς ἀπουσίας του μέχρι τῆς θυγατρὸς του ἢ τομῆρα ἀγγελία, καὶ ὅτι προτιμότερον εἶναι ἀπὸ τὴν χεῖρά του μάλλον ἢ ἀπὸ ἄλλου χεῖρα νὰ δεχθῇ τὸ ἀευνκτοῦ ποτήριον, διότι αὐτὸς κἄν ἤθελε δοκιμάσει νὰ κολάσῃ εἰ δύνατον, τὴν θανατηφόρον πικρίαν του.

— Κόρη μου, ἀπεκρίθη, ὁ βίος οὗτος εἶναι πάλῃ διηλεκτῆς, καὶ μόνον οἱ ἐγχοροὶ τὴν καρδίαν ἀντέχουσιν εἰς αὐτόν. Ἡμεῖς δὲν τὸν ἐκλέγομεν, κόρη μου· μᾶς δίδεται μὲ ὅλας τὰς ἀπολαύσεις καὶ μὲ ὅλας τὰς συμφορὰς του, καὶ πρέπει νὰ τὸν δεχώμεθα ὁποῖος μᾶς δίδεται, καὶ ἕκαστος γογγυσμὸς εἶναι ἀσέβεια. Ἐπειτα, φιλιτάτη Ἀγγελικὴ, πολλα φαίνόμενα δυστυχήματα μᾶς στέλλονται μόνον ὡς δοκιμασίας τῆς πίσσεως καὶ τῆς καρτερίας μας, καὶ ἂν ὑποστώμεν αὐτὰ γενναίως, ἀποδίδουσι πολλαίς εἰς χάριν καὶ εἰς ἀμοιβὴν μας. Πᾶν νέφος, κόρη μου, δὲν σφείει πάντοτε κεραυνόν· πολλαίς καὶ ὄμβρον ζωογονοῦντα. Καὶ τόρα σοφῆρόν τι φαίνόμενον δυστυχίας ἐπιτρέμαται ἐρ' ἡμῶν...

— Τί πάτερ; τί; λέγε.
— Ἄλλ' εἶναι φαινόμενον μόνον. Ἀναχωρῶ ἀποδὲ ἀμέσως, καὶ ἔχω πεποιθῆσθαι, ἐγὼ θετικῶν βεβαιότητων, ὅτι θέλω διασώσει τὸν Ροδίνην, ὃν ἡ εὐθεῖα ἀπατηθέντων δικαστῶν... ἐκθύρουν ἔνοχον.
— Ἐνοχόν! ἔνοχόν! ὡ θεέ μου, ἔνοχόν! Καὶ τίνοι τὸν ἐκθύρουν ἔνοχον;

— Τί μᾶς μέλλει πῶς καὶ τί αὐτοὶ ἐρῶντοσιν; Μήπως ἡ τύχη μας εἶν' ἐγκαταλειμμένη εἰς χεῖρας αὐτῶν; ἐπρόσθεσε ὁ Βοράτης, ὀλίγον ὑπερπυθῶν τῆς ἀληθείας τὰ ὄρια, ὅπως τὴν καθύρουν. Ἀπέρχομαι πρὸς τοὺς ἀνωτέρους αὐτῶν, τοὺς ἔχοντες καὶ τὴν ζωὴν καὶ τὸν θάνατόν μας εἰς χεῖρας των. Ἐκείνοι θ' ἀποδώσωσι δικαιοσύνην εἰς τὸν ἀδύον, καὶ θὰ τὸν σώσωσιν.

— Πάτερ! εἰς θάνατον καταδικάσαν τὸν Ροδίνην! ἔκραξεν ἡ Ἀγγελικὴ, καὶ οἱ ὀφθαλμοὶ τῆς διεστάλησαν σπασματικῶς, καὶ μὲ τὰς δύο χεῖρας τῆς κρατοῦσα τοὺς μνηστήρας τῆς, ἐν ᾧ πᾶσα χροιά ἀπεσύρθη τῶν παρεόντων, φερίετο ὡς τὸ ἀγαλμα τῆς φρίκης ἢ τῆς παραφροσύνης.

— Ὁ θὸς μείνουσιν κατησχυμένοι, ὅταν μετ' ὀλίγας ἡμέρας ἐπιστρέψας, τὸν ἐξάξω θριαμβευτικῶς τῆς φυλακῆς του.
— Εἰς τὴν φυλακὴν λοιπὸν τὸν ἔχουσι, ἔκραξεν ἡ Ἀγγελικὴ, εἰς τὴν συναισθησιν ἐαυτῆς ἀνακλήθησα ὑπὸ τῶν τελευταίων λόγων τοῦ πατρὸς τῆς. Πάτερ, φέρε με εἰς τὴν φυλακὴν του. Ὅταν, θύμα ἀδύον, ἐκείνος ἄγεται εἰς τὸν θάνατον, ἢ θέσις τῆς μνηστῆς του εἶναι πλησίον του.

— Ἄλλὰ, ἄφρον παιδίον, σοὶ λέγω ὅτι ἀπέρχομαι διὰ νὰ τὸν σώσω. Εἶναι ἀθῶος, καὶ δὲν ζῶμεν εἰς αἰῶνα ὅταν ἡ ἀθῶότης δύναται νὰ μείνῃ ἀνεκτίμητος καὶ ἀδικαιώτος (καὶ πάλιν ἐφρίκτεν εἰς τὴν πλάστιγγα τῆς ἀληθείας πρόσθετον παρηγορίας σταθμόν). Μένε ἤσυχος. Ὅταν ἐπιστρέψω, σ' ὑπόσχομαι νὰ μὲ συνοδεύσῃ εἰς τὴν φυλακὴν του, καὶ νὰ εἶσαι σὺ ἦτις θὰ λύσῃς τὰ δεσμά του.

— Μοὶ τὸ ὑπόσχεσαι, πάτερ, μοὶ τὸ ὑπόσχεσαι λοιπὸν! Ὅταν ἐπιστρέψῃς θὰ σὲ συνοδεύσω εἰς τὴν φυλακὴν του; « Ἄν τύχῃ λύπη ἢ χαρὰ » μοὶ τὸ ὑπόσχεσαι; — « Ἄν τύχῃ λύπη ἢ χαρὰ » σοὶ τὸ ὑπόσχεσαι, ἀλλ' ἠσύχασε.

— Ἀπέθετε λοιπὸν, οὐδὲ λεπτόν μὴ ἀργῆς, καὶ ὁ θεὸς νὰ κατενοώσῃ τὰ ἀιθρήματα σου. Ἄλλὰ πότε, πάτερ, θὰ ἐπιστρέψῃς;
— Ταχύτερον ἢ ἀργότερον, δὲν ἤξερω, ἀλλ' ὑπὲρ τὰς ἐξ ἐβδόμαδας ἐν οὐδεμίᾳ περιπτώσει δὲν δύναμαι νὰ χρονοτριβῶ, εἶπεν ὁ Βοράτης, κλίνων τὴν κεφαλὴν μελαγχολικῶς πρὸς τὴν γῆν.

— Ἐξ ἐβδόμαδας! ὡ θεέ μου, ἀνέκραξεν ἡ κόρη του. Καὶ εἴ ἀνθρωπος ἐξ ἐβδόμαδας μὲ συντρέφον τσοσπῆν ἀνησυχίαν; Ἔστω, θὰ προσπαθῶ. Ἄλλ' ἡ Ἀγγελικὴ ἔλησε τὰς ἐξ ἐβδόμαδας. Ἐξήσαν ἔκαστον λεπτόν τῶν ἐξ ἐβδόμαδων, διότι ἕκαστον ἦτο ἔγκυον ἀσθματῶν ἀρκούτων ὅπως πληρώσαντι ὀδὸν κλίμα ἐπὶ ἑλλῆς ζωῆς. Ὅλη δὲ ἡ ζωτικὴ ἐνέργεια ἐπὼ

τερικῶς μόνον ἐγένετο καὶ ἐξωτερικῶς ὀλίγον ἐπροδίδετο. Χωρὶς ἡ ἀποβήσῃ τὰς μελανὰς ἐσθῆτας ἃς εἶχεν ἐνδυθῆ διὰ τὸν θάνατον τοῦ κόμητος Διονυσίου, ἐξηκολούθει ἡ Ἀγγελικὴ κεντῶσα τὸ νυμφικὸν κάλυμμά της· ἀλλ' εἰς πολλὰ μέρη κηλίδες ἐμίαινον τὰ ποικίλματα, κηλίδες ἀπὸ σταγόνων δακρύων, διότι ἀφ' οὗτου ἠνέωχθησαν αἱ πηγαὶ τῶν δακρύων της, δὲν ἐκλείσθησαν πλέον.

Τέλος κατὰ τὴν αὐγὴν τῆς τελευταίας ἡμέρας τῶν ἐξ εβδομάδων, τὸ βλέμμα της ἀδιακόπως βυθιζόμενον εἰς τὸν ἀπώτατον τῶν θαλασσῶν ὄριζοντα, ἀνεκάλυψε λευκὸν σημεῖον εἰς τὴν ἄκρην αὐτοῦ, καὶ σφοδρὸς παλμὸς τῆς καρδίας της τῆ εἶπεν ὅτι τοῦτο εἶναι τὸ πλοῖον τὸ περιέγον τὸν Ῥοδίον τὴν τύχην. Τὸ σημεῖον δ' ἐμεγαλύνετο καθ' ὅσον ἡ ἡμέρα προχώρει, καὶ μετὰ τοῦ ἡλίου τὴν δύσιν μέγα πλοῖον ἠγχυροβόλησεν εἰς τὸν λιμένα τοῦ Ἀργυροτολίου, καὶ ἐξ αὐτοῦ κατέβη ὁ Βοράτης.

Εἰς τὴν αὐλείαν πύλην τοῦ οἴκου τὸν περιέμενον ἡ Ἀγγελικὴ, καὶ ἅμα τὸν εἶδεν, ἐρρίφθη εἰς τὰς ἀγκάλας του.

— Πάτερ, ἀνέκραξε, πάτερ ἐσῶθι! νὰ ὑπάγωμεν, ἃς ὑπάγωμεν νὰ λύσωμεν τὰ δεσμά του.

Ἀλλὰ τότε ἠσθάνθη τὰς χεῖράς της βρεχομένας ἀπὸ δάκρυα καταβρέοντα ἀπὸ τοῦ πατρὸς της τοὺς ὀφθαλμούς· τότε ἤκουσεν ὀλοφυρμὸν ὡς παιδίου ἐξερχόμενον ἀπὸ τὸ στήθος του, καὶ τότε ἀναβλέψασα, παρετήρησε πρῶτον ὅτι τὸ μέτωπόν του ἐσκάφη ἀπὸ βυτίδας γήρωσ, ὅτι ἡ κόμη του ἦτον πολιά, ὡς, ἐπὶ τῶν ἐξ αὐτῶν ἐβδομάδων, τεσσαράκοντα χεμιῶνες ἂν εἶχον σωρευθῆ ἐπ' αὐτῆς.

— Ἀ! ἐνοῶ, εἶπε, θὰ τὸν φονεύσουν! ὦ φρίκη! ὦ φρίκη!

Καὶ εἰς αὐτὴν τὴν λέξιν ἐξέπνευσεν ἡ φωνὴ της, καὶ ἡ κεφαλὴ της ἐκλινεν εἰς τὸ στήθος τοῦ πατρὸς της ὡς κρίνον ὑπὸ καταγιγῆδος θλασθῆν, καὶ οἱ ὀφθαλμοὶ της ἐκλείσθησαν.

Τῷ ὄντι ἡ ἐκθεσις τοῦ δικαστηρίου οὐδεμίαν παρεδόχετο ἐλαφρυντικὴν περίστασιν, ἐξεφράζετο μάλιστα αὐστηρότατα κατὰ τοῦ διπλοῦ ἐγκλήματος, ἐπιβαρυνόμενου ὑπὸ μελαίνης ἀχαριστίας· ὥστε, μὴ ὅλας τὰς προσπάθειάς τοῦ Βοράτου, οὐδεὶς εὐρέθη λόγος πρὸς ἀπονομὴν χάριτος, ὅτε μάλιστα καὶ ἡ περὶ αὐτῆς αἵτισις ἦτον ἀσθενοστάτη, καὶ μᾶλλον ἐφαίνετο ἀπεσκληρυμμένου κακούργου αὐθάδης πρόκλησις.

— Γενναϊότης, ἔλεγεν ὁ Βοράτης, ἐναγκαλιζόμενος αὐτὴν, καὶ χορηγῶν τὴν ἀναγκαίαν θεραπείαν. Γενναϊότης, κόρη μου. Ἄς ὑπομείνωμεν τὸ μαρτύριον, καὶ ὁ θεὸς, ὅστις μᾶς τὸ στέλλει, θέλει μᾶς δώσει, ἂν ὄχι εἰς ταύτην, εἰς τὴν ἄλλην ζωὴν καὶ τὸν στέφανόν του.

— Ναί, γενναϊότης! εἶπεν ἡ Ἀγγελικὴ, ἀνοίξασα τοὺς ὀφθαλμούς, ἰδοὺ εἶμαι γενναία, ὦ πάτερ. Ἐλθέ, ἃς ὑπάγωμεν εἰς τὴν φυλακὴν.

— Εἰς τὴν φυλακὴν; τί λέγεις, Ἀγγελικὴ μου! Μὴ ζητῆς τὴν τρομερὰν συνέντευξιν· οὐτε ἀνδρὸς καρδία δὲν δύναται εἰς αὐτὴν νὰ ἀντιέξῃ.

— Μοὶ εἶπες, πάτερ, « ἂν ἔλθῃ λύπη ἢ χαρὰ » πῶς θὰ με φέρῃς εἰς τὴν φυλακὴν τοῦ Ῥοδίου. Ἰδοὺ ἤλθεν ἡμέρα λύπης, καθ' ἣν ἡ δυστυχία κατέβη ὡς μελανὴ ἄρπυια, καθ' ἣν ἡ γῆ ἐγένε σκοτεινὴ ἄβυσσος, καθ' ἣν ὁ οὐρανὸς συνδόνη νεκρῶσιμος. Ἄς μὴ χρονοτριβώμεν, πάτερ. Ἡ φυλακὴ του εἶναι ἀκόμη τὸ μόνον εὐχλίων σημεῖον ἐπὶ τῆς γῆς. Ἄς ὑπάγωμεν εἰς τὴν φυλακὴν του.

— Ἀγγελικὴ μου, τὸ θέαμα ἐκεῖνο δὲν εἶναι θέαμα διὰ σέ, ἡ φυλακὴ δὲν εἶναι διὰ σέ θέσις. Ζήτησε, δυστυχῆς μου κόρη, παρηγορίαν εἰς τὴν θρησκείαν.

— Πάτερ, εἶπεν ἡ Ἀγγελικὴ, ἃς με συγχωρήσῃ ὁ θεὸς ἐὰν βλασφημῶ, ἀλλ' αἰσθάνομαι, ὅτι ὑπάρχουσι θλίψεις ὑπέριστα, πρὸς ἃς καὶ ἡ θρησκεία εἶναι ἀνίσχυρος. Ἡ θέσις μου εἶναι τοῦ λοιποῦ ὅπου εὐρίσκειται ὁ μνηστήρ μου, εἰς τὴν φυλακὴν ἐν ὅσῳ εἶναι εἰς τὴν φυλακὴν, εἰς τὸν τάφον του ὅταν καταβῆ εἰς τὸν τάφον. Ἐν θέαμα ὑπάρχει ἀκόμη διὰ τοὺς ὀφθαλμούς μου, τὸ θέαμα τοῦ θανάτου του, καὶ μετ' ἐκεῖνο θὰ κλεισθῶσιν εἰς πᾶν ἄλλο θέαμα.

— Ἀγγελικὴ μου, Ἀγγελικὴ μου, ἀνέκραξεν ὁ Βοράτης, σφίγγων αὐτὴν εἰς τὸ στήθος του, μὴ θέλῃς νὰ με φονεύσῃς. Δός μοι ὑπόσχεσιν ὅτι θὰ παλαίσῃς καὶ θὰ ὑπομείνῃς ὡς κόρη γενναία.

— Ἄς μὴ σπαταλῶμεν τὰς πολυτίμους στιγμὰς, εἶπεν ἐντόνωσ ἡ Ἀγγελικὴ. Φέρε με εἰς τὴν φυλακὴν, νὰ μὴ ἀποθάνω ἐδῶ ἀπὸ ἀπελπισίαν, ἢ νὰ μὴ παραφρονήσω καταρωμένη τὴν στιγμὴν τῆς γεννήσεώς μου, καὶ ὑπόσχομαι, ὑπόσχομαι ὅτι θέλεις.

Ὁ Βοράτης ἠσθάνθη ὅτι ὁ κίνδυνος ἦτον μείζων ἂν ἀνίστατο εἰς τὴν θέλησίν της ἢ ἂν ἐνέδιδε, καὶ μὴ σπαρταζομένη καρδίαν τὴν ὠδήγησε πρὸς τὴν εἰρκτὴν, καὶ ζητήσας τὴν ἄδειαν νὰ ἰδῇ τὸν κατάδικον, εἰσῆλθεν ὅταν εἶχεν ἐπέλθει ἤδη ἡ νύξ.

Ὁ δὲ Ῥοδίης, ὅστις ἠγγόνει ἀκόμη τὴν τύχην του καὶ τὴν ἐκβασιν τῆς ἀναφορᾶς του, ὅταν εἶδεν ἀνοιχθεῖσαν τὴν θύραν, καὶ εἰσελθόντα τὸν Βοράτην μετὰ τῆς θυγατρὸς του, ἠγέρθη τῆς ἀχυρίνης του κλίνης, καὶ ἔδραμε πρὸς αὐτούς. Λαβὼν δὲ τὰς χεῖράς των,

— Ἠλθατε τέλος πάντων, ἔκραξεν, ἤλθατε, ἃς βλέπω πάλιν! ὦ φίλοι μου, ἃς εὐχαριστῶ. Ἰδοὺ ἡ εὐτυχιστέρα τῆς ζωῆς μου στιγμὴ. Ὁ μακρὰν σὰς πόσας ἐξῆσα ὠχρὰς ὥρας μακροτέρας τῆς αἰωνιότητος τοῦ θανάτου! Πῶς μόνοντο ἤρχοντο καὶ πῶς πένθιμοι παρήρχοντο αἱ ἡμέραι! Τὰ μόνον προσηλοῦν με ἀντικείμενον ἦτον εἰς τὸν οὐρανὸν ὁ χρυσοῦς Ἐσπερος, ὅταν ἀνέτελλεν εἰς τὸν στενὸν μου ὄριζοντα, διότι ἡ παραφερομένη καρδία μου μ' ἐπειθε, φιλιτάτη Ἀγγελικὴ, ὅτι εἰς τὰς ἀκτῖνάς του ἐβλεπον καθ' ἐσπέραν τὸ βλέμμα σου μειδιῶν. Καὶ τώρα εἰς αὐτὸν εἶχον προσηλωμένους τοὺς ὀφθαλμούς, καὶ ὁ νοῦς μου ἐπέτα πρὸς σὰς εἰς τὰ πτερὰ τῆς ἐλευθερίας, ὅταν ἐμβήκατε, φίλοι, φέροντές μοι αὐτῆς τὸ οὐράνιον δῶρον. Ἀπὸ τοῦ στόματός σας τὸ δέχομαι, διπλασίως φίλον. Σὺ, πάτερ, διὰ τῶν ἀγώνων σου μοὶ τὸ ἐξηγόρασας· σὺ, φιλιτάτη Ἀγγελικὴ, ἔρχεσαι πρὸς ἐμέ ὡς ἄγγελος τῆς ἐλευθερίας.

Ἡ Ἀγγελικὴ εἰς τοὺς λόγους τούτους ἐκάλυψε

τὸ πρόσωπόν της μὲ τὰς δύο τῆς χεῖρας, καὶ ἤρπασε σφοδρῶς νὰ ὀλοφυρηται· ὁ δὲ Βοράτης, λαβὼν αὐτῆς χεῖρὸς τὸν Ῥοδίον,

— Ἡ ἐλευθερία, φίλε, τῷ εἶπεν, ἡ ἐλευθερία δὲν κατοικεῖ εἰς τῆς γῆς τὸν βόρβορον, ὅπου κυλινδεῖται ἡ κακία, ὅπου βόσκει ἡ κακία, ὅπου διώκεται καὶ πάσχει ἡ ἀδότης. Ἡ ἐλευθερία κατοικεῖ εἰς τὸν οὐρανόν. Ἰδαίμων ὅστις, πρὶν διαπορευθῆ ἔλθῃ ταύτην τὴν ἑλευθερίαν τοῦ κλυθμῶνος κοιλάδα, πρὶν πῆ ὅλον τὸ ἀποτρόπαιον ποτήριον τῆς ζωῆς μέχρι τοῦ πηλόμενος αὐτοῦ, δυναθῆ ν' ἀναπτερωθῆ πρὸς τὸν ἐντελέζον κόσμον· ἐκεῖνος εἶναι ἐλεύθερος. Εὐδαίμων ἐκεῖνος ἐξ ἡμῶν ὃν ἤθελε πρῶτον καλέσει ὁ θεὸς εἰς τοὺς κόλπους του, καὶ δυστυχῆς ὅσοι λησμονηθῶμεν ὀπίσω!

Καὶ ταῦτα ἔλεγε μὲ φωνὴν τρέμουσαν καὶ πλήρη δακρύων· ὥστε ὁ Ῥοδίης μετὰ μεγίστης ἐκπλήξεως ἐβλεπεν ἀλληλοδιαδόχως τὸν Βοράτην καὶ τὴν θυγατέρα του, μὴ ἐνοῶν τί ἤθελον οἱ μελαγχολικοὶ οὗτοι λόγοι καὶ αἱ ὑπερβολικαὶ ἐκείναι ἐνδείξεις τῆς θλίψεως, ὅτε ἤρχοντο φέροντές τῷ χαρᾶς εὐαγγελίον.

Ἄλλ' ὡς ἴνα λύσῃ τὴν ἀπορίαν του, εἰσῆλθε κατ' αὐτὴν τὴν στιγμὴν ὁ δεσμοφύλαξ, συνοδευόμενος ὑπὸ ἱερέως.

— Κύριε, εἶπε πρὸς τὸν Ῥοδίον, σὰς ἔφερα τὴν σεβασμιότητά του. Ἴσως εἰς τὰς στιγμὰς ταύτας ἔχετε ἀνάγκην τῆς βοήθειάς του· διότι μοὶ ἐπεβλήθη τὸ θλιβερόν καθήκον νὰ σὰς ἀναγγείλω, ὅτι ἡ ἀπόφασις τοῦ δικαστηρίου... ἐπεκυρώθη.

— Ἐπεκυρώθη! εἶπεν ὁ Ῥοδίης ἠσύχως. Ἐνοῶ. Σὰς εὐχαριστῶ, κύριε, διὰ τὴν φιλάνθρωπον πρόνοιάν σας. Ἐντὸς ὀλίγου θέλω προτρυφεῖ εἰς τὴν πνευματικὴν ἐπικουρίαν τοῦ ἀγίου πατρὸς. Στείλατέ μοι μελάνην, παρακαλῶ, κονδύλιον καὶ χαρτίον.

Ὁ δεσμοφύλαξ ἐξῆλθεν, ὁ δὲ Ῥοδίης, λαβὼν τῆς νέας τὴν χεῖρα,

— Ἀγγελικὴ, τῆ εἶπεν, ἤκουσας τί ἔλεγεν ὁ πατήρ σου. Εὐδαίμων ὅστις ἐγκαταλείψῃ τὸν κόσμον τοῦτον τῆς διαφθορᾶς, καὶ μεταβῆ εἰς τὸν κόσμον τὸν ἄριστον. Μὴ κλαίῃς, φίλη. Μακάριος ὅστις δύναται, παρουσιασθεῖς εἰς τὸν πλάστην του, νὰ τῷ φέρῃ ψυχὴν ἀγνήν, καρδίαν ἀμόλυντον. Μὴ κλαίῃς. Ἡ καρδία μου σπαράττεται διὰ τὸν πρόωρον χωρισμὸν μας, ἀλλὰ τί εἶναι ὁ χωρισμὸς οὗτος; εἶναι στιγμὴ ἐνώπιον τῆς αἰωνιότητος ἢ θέλομεν συζῆσαι εἰς τοὺς οὐρανοὺς. Ἐκεῖ θὰ σέ περιμένω, καὶ μετὰ τὰς ἀκτῖνας τοῦ Ἑσπεροῦ ἡ ψυχὴ μου θὰ καταβαίῃ ἐπὶ τὸ μέτωπόν σου ὅταν κοιμᾶσαι, καὶ θὰ σ' ὀμιλεῖ περὶ ἐμοῦ εἰς τὸ ὄναρ σου.

— Ἀφ' ἧς στιγμῆς ὁ κόμης Διονύσιος ἤνωσε τὰς χεῖράς μας, ἀπεκρίθη ἐπιστήμως ἡ Ἀγγελικὴ, σ' ὑπεσχέθη ὅτι οὔτε ἡ ζωὴ, οὔτε ὁ θάνατος δὲν θέλει τοῦ λοιποῦ μᾶς χωρίσει. Ἰδοὺ ἤλθεν ἡ φοβερὰ στιγμὴ τῆς δοκιμασίας. Ὅχι, δὲν θὰ με περιμένῃς· ὁμοῦ θὰ βαδίσωμεν εἰς τὴν καταδικὴν, καὶ ἂν οἱ ἄνθρωποι εἰς τὴν ἀδικίαν τὴν ἀπλαγχίαν προσθέτοντες, δὲν θελήσωσι νὰ με θανατώσωσι μετὰ σοῦ, θὰ εὖρω τρόπον νὰ σέ συνοδεύσω, καὶ αἱ ψυχὰί μας ν' ἀναβῶσιν ὁμοῦ εἰς τὴν αἰώνιαν τῶν κατοικίαν.

— Ἐπὶ τῶν νεκρῶν βραινουσιν ἄνθη, εἶπεν ὁ Ῥοδίης, λαμβάνων καὶ φιλῶν περιπαθῶς τὴν χεῖρά της. Σὺ, φίλη, βραινεις ἐπὶ τοῦ τάφου μου τὴν υπερτάτην παρηγορίαν. Αἱ λέξεις αὐταὶ πληροῦσι πᾶν τὸ μέτρον τῆς ἐπὶ τῆς γῆς εὐτυχίας μου. Μετ' αὐτὰς ἡ ζωὴ τίποτε δὲν μοὶ χρεωστεῖ.

— Φίλε, εἶπεν ἡ κόρη, ἀφ' οὗτου ἀνεχώρησας, ἠξέυρεις ποῖα ἦτον ἡ ἀσχολία μου; Ὅλην τὴν ἡμέραν ἐκέντων τὸ νυμφικὸν φόρεμά μου, καὶ καθ' ἐσπέραν ἐπότιζον τὰ βόδα τῆς Βεγγάλης. Αὐρίον, πάτερ, ἐπρόσθετε μὲ πικρὸν μειδιάμα, θὰ εἶναι ἡ ἡμέρα τοῦ γάμου μου. Σὲ παρακαλῶ, μὴ μ' ἀρνηθῆς ταύτην τὴν χάριν, νὰ μ' ἐνδύσῃς τὸ νυμφικὸν φόρεμά μου, καὶ νὰ στύψῃς τὴν κεφαλὴν μου μετὰ τῆς Βεγγάλης τὰ βόδα.

Ὁ δὲ Βοράτης δὲν εἶδύνατο ν' ἀντιέξῃ περαιτέρω εἰς τὴν σκηπὴν ταύτην· ἡ καρδία του ἐκινδύνευε νὰ διαβραγῆ. Ἐρπίθει δὲ εἰς τὸν τράχηλον τῆς θυγατρὸς του, ἐκλαίεν ὡς βρέφος.

— Ἀγγελικὴ μου, θυγατερ, ἔλεγεν ὀλοφυρόμενος, πῶς σπαράττεις τοῦ πατρὸς σου τὸ στήθος! Ἐλθέ, κόρη μου, ἐλθέ ν' ἀναχωρήσωμεν. Ἡ ὥρα παρήλθε, καὶ θὰ κλείσῃ ἡ φυλακὴ.

— Ν' ἀναχωρήσωμεν! ἔλεγεν ἡ Ἀγγελικὴ· καὶ ποῦ ν' ἀναχωρήσωμεν, πάτερ; Ὑπάρχει δὲ ἐμὲ ἄλλη θέσις ἐπὶ τῆς γῆς; Αὐτὴ εἶναι ἡ κατοικία μου. Ἄφες με, πάτερ μου, εἰς αὐτὴν. Ναί, θὰ μετοικήσω τῷ ὄντι αὐρίον εἰς ἄλλην κατοικίαν, καὶ ἐκεῖνη θὰ εἶναι αἰώνιος.

— Ὁ θεὸς μου, θεὸς μου! Ἡ κεφαλὴ της ταράττεται, Ῥοδίη, ἔκραξεν ὁ δυστυχῆς πατήρ, ὡς καλῶν αὐτὸν εἰς βοήθειαν.

— Ἀγγελικὴ, εἶπεν ὁ Ῥοδίης, βλέπων τὴν ἐξαπὴν τῶν αἰσθημάτων της, καὶ τὸν κίνδυνον ὃν διέτρεχε μένουσα· φιλιτάτη Ἀγγελικὴ, ἐνόμιζον ὅτι με μειδιῶντα θὰ με προπέμψῃς τὰ χεῖλη καὶ με ἐλπίζουσαν τὴν καρδίαν. Ὁ σύνδεσμος τῶν ψυχῶν μας θὰ εἶναι ὀλιγώτερον ἰσχυρὸς διότι δὲν θὰ ἐπιπροσθεῖ τὸ θνητὸν σῶμα μεταξὺ αὐτῶν; Καὶ ὁ ἔρωσ μας ἦτον φύσεως τοσοῦτον ἐρημέρου, ὥστε νὰ κατισχύσῃ αὐτοῦ ἡ ἀδικος ἐφαρμογὴ ἐνὸς νόμου, ἢ ἂν ἂν αὐτῆς ἐπήρχετο πυροδόλου σφαῖρα, ἢ πυροβόλου προσβολῆ; Ὑπόμεινον, ἀδελφὴ, καὶ ἐπίμεινον. Μὴ δι' ἐγκλήματος ἐπιβουλευθῆς τὴν ζωὴν σου, μήπως πρὸς τιμωρίαν στερηθῶμεν τῆς αἰωνίας ἐνώπιον καὶ τῆς ἀτελευτήτου εὐδαιμονίας, εἰς τὴν ἀποβλέπομεν πεποιθότες.

— Δὲν ἔχω ἀνάγκην νὰ κόψω βιαίως τῆς ζωῆς μου τὸ νῆμα, ἐπιθύρτισεν ἡ Ἀγγελικὴ· θὰ διαβραγῆ αὐτομάτως. Ἰδοὺ, αὐτοὶ τῆς καρδίας μου οἱ παλμοὶ θὰ θραύσωσι τὸ στήθος μου ἕως αὐρίον, καὶ θὰ σέ προλάβω, ὡς αἰσθάνομαι, εἰς τὴν οὐρανίαν μας κατοικίαν.

— Ὑπάγε ν' ἀναπαυθῆς, φίλη, εἶπεν ὁ Ῥοδίης· ἔχεις ἀνάγκην ἀναπαύσεως, καὶ δέχθητι τὸν πρῶτον, καὶ ἐπὶ τῆς γῆς τελευταῖόν μου ἀσπασμόν.

Καὶ ἐναπέθεσεν ἀδελφικὸν φίλημα εἰς τὰ χεῖλη της. — Ν' ἀναπαυθῶ; εἶπε μειδιῶσα πενθίμως ἐκείνη. Δὲν εἶναι βία· αὐρίον θέλω ἀναπαυθῆ. Μὴ θέλῃς ν'

ἀπέλθω. Εἰς τὰς τελευταίας μας κἀν στιγμάς μὴ θέλῃς νὰ χωρισθῶμεν.

— Ἀλλὰ πρέπει ν' ἀπέλθῃς, ἐπέμεινε λέγων ὁ πατήρ της, διότι ἤθελε νὰ τὴν ἀποσπᾷ ἀπὸ τὰς τρομερὰς ἐκείνας ἐντυπώσεις, αἵτινες ἐντὸς ὀλίγου ἤθελον τὴν φονεύσει. Ὁ Ῥοδίνης θέλει, ἔχει ἀνάγκη, νὰ μείνῃ μόνος.

— Τῷ ὄντι, φίλη τῆς καρδίας μου, εἶπεν ὁ Ῥοδίνης, ἔχω ἀνάγκη νὰ μείνῃ μόνος ἐπὶ τινὰς ὥρας, μόνος μὲ τὸν λειτουργὸν τοῦ θεοῦ, καὶ μετὰ ταῦτα μόνος μὲ τὸν θεόν.

— Ἐλθέ, κόρη μου, εἶπεν ὁ Βοράτης, σύρων τὴν Ἀγγελικὴν πρὸς τὴν θύραν.

— Λοιπὸν χωριζόμεθα, ἔκραξεν ἡ Ἀγγελικὴ μὲ φωνὴν σπαράττουσαν τὴν καρδίαν. Ἴδου ὁ τελευταῖος ἡμῶν χωρισμός. Αὐριον ἀπὸ πρωίας, σοὶ τὸ ὑπόσχομαι, θὰ εἶμαι πλησίον σου, καὶ ἐκιοτε ποτὲ πλέον δὲν θὰ χωρισθῶμεν.

Ὁ Βοράτης ἐξήρθη τότε εἰς τοῦ Ῥοδίνου τὰς ἀγκάλας, καὶ ἤθελε νὰ ὁμιλήσῃ, ἀλλὰ τὰ δάκρυα τῷ ἔκοψαν τὴν φωνήν.

— Τὴν μητέρα μου, τὴν δυστυχῆ μου μητέρα! εἶπεν ὁ Ῥοδίνης. Ἄς μὴ μαθῇ τὸν τρόπον τοῦ θανάτου τοῦ υἱοῦ της. Ἄς πιστεύσῃ ὅτι ἀσθένεια μὲ ἀνήρπασε. Παρῆ γόρησέ την, ἂν εἶναι δυνατόν. Εἶχε τόσῃ πρὸς ἐμὲ ἀγάπην! — Καὶ τώρα ὑπάγωμεν. Τὰς λοιπὰς παραγγελίας μου αὐριον.

Ὁ Βοράτης ἐξῆλθε σύρων τὴν κόρην του σχεδὸν ἀναίσθητον. Ἀλλ' ἡ Ἀγγελικὴ δὲν ἠθέλησε νὰ ἐπανεέλθῃ εἰς τὴν οἰκίαν της· ἀλλ' εὐρούσα ἀνοικτὴν τὴν θύραν τῆς γειτονικῆς τῶν ἐκκλησίας τοῦ Ἁγίου Διονυσίου, εἰσῆλθεν εἰς αὐτήν, καὶ ἐξήρθη γονυπετῆς ἐμπρὸς εἰς τὸ ἱερόν, καὶ ἔμεινε προσευχομένη ἕως εἰς τὴν αὐγὴν.

Ὁ δὲ Ῥοδίνης, ἅμα ἔμεινε μόνος, ἔλαβε τὸν κάλαμον καὶ ἔγραψε διαθήκην, δι' ἧς κατέλειπε κληρονόμον του τὸν Βοράτην, κηρύττων ὅτι ἡ τοῦ κόμητος Νανιέτου εἶναι ἀληθής, καὶ ἀπαιτῶν ἀπὸ τὸν κληρονόμον του νὰ ἐπιδιώξῃ ἐνώπιον τῶν δικαστηρίων τὴν ἀπόδειξιν τῆς γνησιότητος καὶ τὴν ἐπικύρωσιν αὐτῆς.

Μετὰ ταῦτα δ' ἐλθὼν πρὸς τὸν ἱερέα, ἐξωμολογήθη μετὰ πάσης ταπεινότητος, εἰπὼν ὅτι πολλὰ ἤμαρτεν ἐπὶ τῆς ζωῆς του, ἀλλ' ὅτι τοῦ ἐγκλήματος δι' ὃ κατεδικάσθη εἶναι ἀθῶος, ἂν καὶ ὁ ἱερεὺς ἐν ὀνόματι τῆς ψυχικῆς σωτηρίας του πολλὰκις τὸν προέτρπε νὰ ὁμολογήσῃ τὴν ἐνοχὴν του, καὶ νὰ αἰτήσῃ τὴν συγχώρησίν του ἀπὸ τὸν ἐλέησαντα καὶ συγχωρήσαντα τὸν ληστὴν. Ἀλλ' ὄλαι αἱ συμβουλαὶ αὐταὶ κατ' οὐδὲν μετέβαλον τὴν ἐξωμολογήσιν του. Μετὰ ταῦτα δ' ἐζήτησε καὶ μετέλαβε τῶν ἀχράντων μυστηρίων, καὶ ἔπειτα, ἀπὸ ὃ ἱερεὺς ἀνεχώρησεν, ἔμεινε βεθυθισμένος καὶ αὐτὸς εἰς προσευχὴν μέχρι τῆς αὐγῆς· καὶ βεβαίως αἱ εὐχαὶ του ἀπηντήθησαν πολλὰκις μὲ τὰς τῆς Ἀγγελικῆς, ἐνῶ ἀνέβαινον πρὸς τὸν θρόνον τοῦ πλάστου.

Ζ.

Κατὰ τὴν ἑσπέραν τῆς ἐνάξεως τοῦ παρόντος διηγήματος εἶδαμεν πόσῃ κατῆριαν ἐπροξένησεν εἰς τὴν Μαρίναν, τὴν τρυφερὰν θυγατέρα τοῦ συμβολαιογράφου Τάπα, ἡ αἰφειδία ἀναχώρησις τοῦ κόμητος Γερασίμου, χωρὶς κἀν νὰ τῇ εἰπῆ καλὴν νύκτα, χωρὶς κἀν νὰ δοκιμάσῃ τὰ κεράσια της. Οἱ λόγοι τοῦ πατρὸς της τὴν ἐπέισαν μὲν προσωρινῶς· ἀλλὰ διετέλεσεν ὅλην τὴν νύκτα ἐκείνην περιμένουσα τὴν ἐπερχομένην ἡμέραν, καὶ ὅλην τὴν ἡμέραν περιμένουσα τὴν ἑσπέραν, ὅταν ἔπρεπε νὰ ἐπανεέλθῃ ὁ Γεράσιμος, καὶ σχεδιάζουσα μὲ τινὰς δικητικὸς λόγους, μὲ τινὰς χαρίεντας μορφομαούς θὰ τῷ ἀποδείξῃ τὴν ὀργὴν της διὰ τὸν τρόπον του, καὶ ὁ πατήρ της ἄς λέγῃ.

Ἀλλὰ ἡ ἑσπέρα ἦλθε, καὶ ὁ Γεράσιμος ὄχι ὁ δὲ Τάπας, βλέπων τὰς ἀδιακόπους εἰσόδους καὶ ἐξόδους της, τὰ βλέμματά της πρὸς τὸ παράθυρον καὶ τὰς καταβάσεις της πρὸς τὴν θύραν, ἐνόησε τὴν ἀνησυχίαν της. Ὅταν λοιπὸν ἦλθεν ἡ ὥρα τοῦ δείπνου, καὶ ἐκάθησαν εἰς τὴν τράπεζαν,

— Φαίνεται, δούγκουε, εἶπε, κόρη μου, ὅτι τὰ κεράσιά σου θὰ τὰ φάγωμεν μόνοι μας. Ὁ Κόντε Γεράσιμος, τοῦ κακοῦ τὸν προσμένεις, δὲν ἔρχεται.

— Δὲν προσμένω ἐγὼ τὸν Γεράσιμον, εἶπεν ἡ Μαρίνα μὲ κίνημα κεφαλῆς ἐκφράζον μυστικὸν πείσμα.

— Δὲν τὸν προσμένεις; ἂ! βεραμέντε; κ' ἐγὼ ποῦ τὸ πιστεύω, ὅταν εἶδα ποῦ μ' ἔφρασε νὰ προσμένω τὸ πρᾶντζο δὴ ὥρας, κ' ἔβαλες κ' ἐκεῖ τὸ τρίτο σερβίτζιο, κ' ἐκεῖ κοντὰ τὰ μεγαλύτερα κεράσια ἀπὸ τὸ περιβόλι μου. Δὲν τὸν ἐπρόσμενες δούγκουε; Τάντο μέλιο, ἐπειδὴ διὰ μερικαῖς ἡμέραις πρέπει νὰ μὴ τὸν ἀσπετάρῃς.

— Πῶς μερικὰς ἡμέρας; ἔκραξεν ἡ Μαρίνα μὲ τόνον φωνῆς, ὅστις ἀπεδείκνυεν ὅτι τὸν ἐπερίμενεν ἐξ ἐναντίας, καὶ ὅτι ἦτον ἀνήσυχος καὶ παρωργισμένη διότι δὲν τὸν ἔβλεπεν ἐρχόμενον.

— Ὁ Κόντε Γεράσιμος, ἀπεκρίθη ὁ Τάπας, εἶχε, κόρη μου, δουλειὰ πρεσάντε, πολὺ πρεσάντε, κ' ἔπρεπε νὰ πηγαίῃ. Δὲν μποροῦσε νὰ χάσῃ νὰ μένο ἕνα μινούτο. Διὰ ὀλίγον καιρὸν δὲν θὰ μπορέσῃ νὰ τὴν ἀφήσῃ, χωρὶς νὰ κομπρομετάρῃ ὄλα τὰ ἰντερέσσα του.

— Δι' ὀλίγον καιρὸν; καὶ πόσον καιρὸν, ἐρώτησεν ἡ Μαρίνα;

— Πόσον καιρὸν; πόσον καιρὸν; μὴ γὰρ ἤξεύρω πόσον; Δέκα ἡμέραις, δεκαπέντε ἡμέραις, εἶπεν ὁ συμβολαιογράφος διὰ νὰ μὴ τὴν λυπήσῃ.

— Πῶς; δεκαπέντε ἡμέρας; ἀνέκραξεν ἡ Μαρίνα ἐν ἀκεκλισίᾳ.

— Τὸ ἰντερέσσο του εἶναι καὶ ἰντερέσσο σου, κἀρα μία, εἶπεν ὁ πατήρ της· ὅταν ἔλθῃ ὀπίσω θενά εἶναι τότε δικός σου. Τότε θὰ γένῃς ἡ παιὸ πλούσια καὶ ἡ ποιὸ περήφανη καὶ ἡ ποιὸ παινεμένη κοντέσσα τῆς Κεφαλλονίας καὶ τῶν ἐπτὰ νησιῶν. Σήμερ' ἀκουσες ποῦ ἀπέθανεν ὁ γέρο κόντες· ὁ Γεράσιμος ὁ κόβερὸς δὲ

εἶν' ἐδῶ νὰ τοῦ κλείσῃ τὰ μάτια, μὰ κτυπᾷ μὴ κληρονομία ποῦ δὲν ἔχει τὴν δευτερόν της. Ὀλίγη πασιέτζια, καρίτσιμα. Ὅσον νὰ ἔλθῃ ὁ ἴδιος, ἔχει κοντολακίονε τὰ γράμματά του.

— Ναί, εἶπεν ἡ Μαρίνα μὲ φωνὴν τεθλιμμένην, ἂν κ' ἐμεγάλαι τοῦ ὑποθέσεις τὸν ἀφήσουν καὶ νὰ μὰς γράψῃ.

Ἐπεσῆθη ὁμοῦ νὰ ἔχῃ, ὡς ἐζήτηε ὁ πατήρ της, ὑπομονήν· ἀλλ' ὑπετῆθη πρὶν μετρήσῃ τὰς δυνάμεις της, διότι ἡ ἀνυπομονησία της ἤρχισεν ἀμέσως ἀπὸ τῆς ἐπαύριον. Ὁ δὲ Τάπας, εἰς οὗ τὴν καρδίαν, τὸ εἶπαμεν, ἡ πατρικὴ φιλοστοργία ἦν τὸ μόνον ἐπιζῶν ἀνθρώπινον αἰσθημα, ὅστις ἠγάπα τὴν Μαρίναν μὲ τὸν αὐτὸν ζηλότυπον ἐγωϊσμόν, μετ' οὗ ὁ φιλαργυρος ἀγαπᾷ τὸν χρυσόν του, γνωρίζων τὰς ἐνδοτάτας πτυχὰς τῆς καρδίας της, ἤξευρεν ὁποῖαν λύπην ἐνεστάλαξεν εἰς αὐτὴν ἡ ἀγγελία τῆς ἀπουσίας τοῦ Γερασίμου, καὶ τὴν παρεμόνευε μὲ ἔμφροντιν ὀφθαλμόν. Ἀμέσως μετὰ τὸ δεῖπνον τὴν παρετήρησεν, ὅτι ἔκρυπεν εἰς ἀργυροῦν ἀγγεῖον τοῦ κοιτῶνός της δεκαπέντε λευκὰ λιθάρια, ἰσάριθμα μὲ τὰς ἡμέρας τῆς ἀπουσίας τοῦ μνηστῆρός της. Τὴν ἐπιούσαν τὸ πρῶν ἀφῆρσε τὸ πρῶτον, καὶ εἰς τὸ διάστημα τῆς ἡμέρας δεκάκις ἴσως ἐμέτρησε τὰ ἐναπολειπόμενα δεκατέσσαρα, καὶ πᾶσαν αὐγὴν τὸ πρῶτόν της ἔργον ἦν ν' ἀραιρῆ ἐν λιθάριον, καὶ ἀριθμοῦσα τὰ λοιπὰ, ἐξίστατο πάντοτε ὅτι ἐλαττοῦντο τὸσον βραδέως. Ὁ πατήρ της τὴν παρετήρει, καὶ ἐτήκετο βλέπων αὐτὴν τηκομένην. Τὴν δεκάτην ἡμέραν εἰσῆλθε πρὸς αὐτὴν ὁ Τάπας περιχαρῆς, καὶ τῇ ἐπέδωκε γράμμα τοῦ κόμητος, δι' ὃ ἡ Μαρίνα, ριφθεῖσα εἰς τὸν τράχηλον τοῦ πατρὸς της, τὸν κατεφίλει, κυριευθεῖσα ἀπὸ σπασμωδικὸν γέλωτα, ἀνεμεμιγμένον μὲ δάκρυα.

Εἰς τὴν ἐπιστολὴν του, μνηολογημένην πρὸ μιᾶς ἑβδομάδος, ὁ Γεράσιμος ἔλεγεν, ὅτι ἔφρασε πρὸ δὴ ἡμερῶν εἰς τὴν Κέρκυραν φαίνεται ὁμοῦ, ὅτι ἡ ζωηρότης τῶν εἰς τὸ ἐπίλοιπον μέρος τῆς ἐπιστολῆς ἐκφραζομένων αἰσθημάτων του εἶχε ταραξεί τὴν μνήμην του ὡς πρὸς τὴν ἡμερομηνίαν, διότι αὐτὴ δὲν ἐσυμβιβάζετο πανταπασὶ μὲ τοὺς ὑπολογισμοὺς τῶν πιθανοτήτων τῶν ἀνέμων καὶ ἀποστάσεων, καὶ κατ' αὐτὴν ἔπρεπε νὰ εἶχεν ἀπέλθει τῆς Κεφαλληνίας τρεῖς ἢ τέσσαρας ἡμέρας πρὸ ἐκείνης καθ' ἣν ἀληθῶς ἀνεχώρησεν. Ἀλλ' ἐνοεῖται ὅτι καὶ ἡ Μαρίνα ἔδωκε πολὺ ὀλιγωτέραν προσοχὴν εἰς τὴν ἀκρίβειαν τῆς ἡμερομηνίας, ἢ εἰς τὰ περιεχόμενα τῆς ἐπιστολῆς. Ὁ Γεράσιμος, τὰς ψυχροτέρας συσσωρεύων εἰκόνας, τῇ ἔλεγεν ὅτι εἶναι τὸ φῶς τῶν ὀφθαλμῶν του, τὸ ρέδον τοῦ κήπου τῆς ζωῆς του, ἡ ροδόχειλος Οὐρί του, ὁ χρυσοκόμης του ἀγγελοῦ, τὴν ἐβεβαίονε ὅτι χωρὶς αὐτῆς δὲν ἔμπορεῖ νὰ ζῆσῃ, καθὼς τὸ πτηνὸν χωρὶς ἀέρος, καθὼς τὸ ἄνθος χωρὶς ἡλίου, ὅτι ἅμα δυνηθῆ θὰ ἔλθῃ νὰ ριφθῆ εἰς τὰς ἀγκάλας της, ν' ἀπολαύσῃ τὰς εὐτυχίας τοῦ παραδείσου, καὶ ἄλλα ὅσα ἐδύνατο ἐκ τῶν Ἰταλικῶν μελοδραμάτων νὰ μεταφέρῃ εἰς τὸ ἐπιστολιμαῖόν του ὕφος. Δι' ὑστερογράφου του δὲ παρεκάλεε τὸν συμβολαιογράφον νὰ τὸν εἰδοποιήσῃ ταχέως ἂν ἤδη ἐπεκυρώθῃ τὸ γνωστὸν ἔγγραφο.

Τὴν ἐπιστολὴν ταύτην εἶχεν ἔκτοτε ὡς ἐγκόλιον ἡ Μαρίνα. Αὐτὴ ὑπεστήριξε τὰς δυνάμεις της καὶ ὑπέβαλε τὴν γενναϊότητά της μέχρι τῆς ἡμέρας καθ' ἣν ἐξήρθη τὸ τελευταῖον λιθάριον ἀπὸ τὸ ἀργυροῦν ἀγγεῖον. Καὶ τὴν ἡμέραν δ' ἐκείνην, τὴν ἀτελεύτητον ἐκείνην ἡμέραν, βοήθεια αὐτῆς τὴν διήλθεν.

Ἡ ταραχὴ της ἀπὸ τῆς πρωίας ἦτον ἀνεκφραστός· στιγμὴν δὲν ἐδύνατο νὰ μείνῃ εἰς τὴν αὐτὴν θέσιν, περιήρχετο εἰς ὅλον τὸν οἶκον, ἐλάμβανε διαφόρους ἐργασίας καὶ πάλιν τὰς ἀφινε, καὶ τότε μόνη ἡ ἐπιστολὴ τοῦ Γερασίμου εἶχε τὴν ἰδιότητα νὰ πρᾶυνη ἐπὶ τινὰς στιγμάς τὴν νευρικὴν ταύτην ἀνησυχίαν της.

Πρὸς τὸ ἑσπέρας, ὁ πατήρ της τῇ εἶπεν, ὅτι ἔλαβε πάλιν ἐπιστολὴν τοῦ Γερασίμου, ὅστις τῷ ἀναγγέλλει, ὅτι αἱ ὑποθέσεις του ἀκόμη δὲν ἐπερατώθησαν, καὶ ἀναγκάζεται νὰ ἀναβάλῃ τὴν ἐπιστροφήν του ἐπὶ τινὰς ἡμέρας, χωρὶς νὰ δύναται νὰ προσδιορίσῃ πόσας.

— Δὲν ἔρχεται, δὲν ἔρχεται, ἐπανελάμβανεν ἡ Μαρίνα· καὶ ἄλλην λέξιν δὲν ἐπρόφερε δι' ὅλης τῆς ἑσπέρας, ἐκτὸς ὅτι ἐζήτησε νὰ ἰδῇ τὴν ἐπιστολὴν, ἀλλὰ ματαίως· διότι ἡ ἐπιστολὴ ἦτον τῆς ἐφευρέσεως τοῦ Τάπα διὰ νὰ τὴν παρηγορήσῃ.

Τὴν ἐπαύριον τὸ πρῶν ὁ πατήρ της τὴν ἐπέπληξε διὰ τὴν ὀλιγοψυχίαν της, τῇ εἶπεν ὅτι προκαλεῖ τὴν τύχην ὅταν τὸσον λυπῆται διὰ μικρὰν ἀπουσίαν, καὶ τὴν προέτρπε νὰ εἶναι καρτερικὴ καὶ φρόνιμος. Ἡ Μαρίνα τὸ ὑπεσῆθη καὶ πάλιν, καὶ δὲν παρεπονήθη μὲν ἔκτοτε, ἀλλὰ, καθ' ὅσον παρήρχοντο αἱ ἡμέραι, τοὺς ὀφθαλμοὺς της περιεζώννυε μελανὸς κύκλος, ἐμαρᾶνθησαν κατ' ὀλίγον τὰ ρόδα τῶν παρεῶν της, τὸ μέτωπόν της ἔκλινε μελαγχολικῶς πρὸς τὸ στήθος της, καὶ ἐσιώπησαν τὰ φαιδρὰ ἄσματά της.

(Τὸ τέλος εἰς τὸ ἀκόλουθον φυλλάδιον).

ἸΔΕ Ο ΑΝΘΡΩΠΟΣ.

Τὰς λέξεις ταύτας, κατὰ Ἰωάννην, ἐπρόφερον ὁ Πιλάτος, προσάγων εἰς τὸν λαὸν τῶν Ἰουδαίων τὸν Ἰησοῦν μαστιγωθέντα, κάλαμον ἀντὶ σκήπτρου κρατοῦντα, καὶ φοροῦντα ἀκάνθινον στέφανον. Ἴδε ὁ ἄνθρωπος, ὁ ἄνθρωπος ὃν θέλετε νὰ σταυρώσητε καὶ ὅστις ἐκουσίως ἀποθνήσκει ὑπὲρ ὑμῶν, ὑπὲρ τῆς σωτηρίας ὑμῶν· ἴδε ὁ ἀρχὼν τῆς γῆς, ὁ ἐκλεκτὸς τοῦ θεοῦ, ὁ σκοπὸς καὶ τὸ κέντρον τῆς πλάσεως. Ἴδε τὸν γυμνόν, ἐλεεινόν, τετραχλητισμένον, ἀντικείμενον ἐμπαγμαῦ, ραπίσματα ὑπομένοντα, στέφανον ἐξ ἀκανθῶν ἀναδεδεμένον, καὶ τεθλιμμένον μέχρι θανάτου. Ἴδε τὸν σὺ ὁ βαρυσκαρδίας, ὁ ἀγαπῶν ματαιότητα, ὁ καυχόμενος ἐπὶ τῷ πλούτῳ σου καὶ μέγα φρονῶν ἐπὶ τῇ ἰσχύϊ σου. Ἴδε τὸν σὺ, ὁ θυσιάζων τὸν πλησίον σου ὑπὲρ σεαυτοῦ, καὶ τὴν ψυχὴν σου εἰς φιλαυτίαν, φιλαργυρίαν καὶ κενοδοξίαν παραδιδούς· ἴδε ὁ ἄνθρωπος, ὁ σφαγιαζόμενος ὡς ἀμνός, ὅπως ἐξαγοράσῃ ἡμᾶς τοῦ αἰώνιου θανάτου, ὁ θρη-
 Φυλλ. 2.

νών ἐπὶ τῶν ἀνθρώπων διότι τοὺς βλέπει ματαιοφρονοῦντας καὶ ἀμαρτάνοντας! — Τὴν ἀγιωτάτην ταύτην ἀντίληψιν τῆς υπερτάτης βαρυθυμίας, προέδοντο τῆς υπερτάτης ἀγάπης, διετύπωσε πολλαῖς ἢ εὐλαθῆς αἰσθητῆς τῶν χριστιανῶν ζωγράφων, καὶ ἀριθμοῦνται μέχρι τοῦδε 160 εἰκόνες ἐπιτήμων καλλιτεχνῶν, περιέχονται τὴν παράστασιν ταύτην, γινώσκται δὲ ὑπὸ τὴν ἐπωνυμίαν **Esse Homo**, ἧτις πε-

ριέχει τὰς λέξεις ἀς ἐπρόφερον ὁ Πιλάτος, καὶ ἀντιστοιχεῖ εἰς τὸ *ἰδε ὁ ἄνθρωπος*. Κυρίως ὁμοιωθεῖται τὸ ὄνομα τοῦτο εἰς τὰς εἰκόνας ἐν αἷς ἡ μορφή τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ παρίσταται μονη, εἴτε ἐλάκνηρος, εἴτε ἐν προτομῇ, καὶ σπανίως παρ' αὐτὴν καὶ ἡ τοῦ Πιλάτου, κατὰ τρεῖσιν δὲ ἱστορικῶν, καὶ ὡς τὸ εὐαγγέλιον περιγράφει μίαν τῶν τμηθῶν τῶν παθῶν προ τῆς σταυρώσεως. Πρέπει δὲ ἀπ' αὐτῶν

νά διακριθῶσιν αἱ εἰκόνες αἱ καλούμεναι *Παρουσίαι τοῦ Χριστοῦ εἰς τὸν λαόν*, ἐν αἷς ὁ Ἰησοῦς, ὁμοίως τὴν πορφύραν φορῶν καὶ τὸν στέφανον, παρίσταται ἐνώπιον τοῦ Πιλάτου καὶ πολλῶν Ἰουδαίων. Διαφέρει δὲ ἀμφοτέρων ὁ λεγόμενος *ἄνθρωπος τῶν θλίψεων*, ὅστις εἶναι εἰκὼν συμβολικῆ μᾶλλον ἢ αὐτόχρημα ἱστορικῆ, διότι παρίστα τὸν Ἰησοῦν ἐχόντα χεῖρας καὶ πόδας ἡλωτρύτους καὶ

πλευρὰν κεκεντημένην τὸν Ἰησοῦν ἐπαμένως μετὰ τὴν σταύρωσιν μὲν καὶ τὴν ἀνάστασιν, οὐχὶ ὁμοίως ἐν τῇ δόξῃ αὐτοῦ, ἀλλὰ πάσχοντα, μαστιγωθέντα, ἀκανθοστεφεῖ, ζωγραφεῖται δὲ ὅτε μὲν ὄρθιος, ὅτε δὲ καθήμενος, ἄλλοτε δ' ἐφιστάμενος ἐπὶ τοῦ χείλους τοῦ ταφου αὐτοῦ, συνοδεύμενος ὑπ' ἐνός ἢ πλείονων ἀγγέλων, καὶ ἔχων παρ' ἑαυτὸν ὅλα τὰ ἐργαλεῖα τῶν παθῶν, ἐν οἷς καταριθμοῦνται ἡ στήλη, αἱ βράβειαι,

τὰ εἰς τὸν Ἰουδαὸν δοθέντα ἀργύρια, ὁ λύχνος ὃν ἐκράτουν οἱ στρατιῶται ὅταν συνέλαβον τὸν Ἰησοῦν εἰς τὸ δρος τῶν ἐλαιῶν, ἡ χεὶρ ἡ βαπίσασα αὐτὸν ἐνώπιον τοῦ Καϊάφα, καὶ προσέτι οἱ ἧλοι, ἡ λόγχη, καὶ οἱ κύβοι δι' ὧν οἱ στρατιῶται ἔθεντο κλῆρον ἐπὶ τὸν ἱματισμὸν του.

Τὰ περιφημότερα ἰδε ὁ ἄνθρωπος εἰσὶν ἐν Ἰταλίᾳ μὲν τὰ τοῦ Τιτιανοῦ, τοῦ Κορρόγγιου, τοῦ Καρβραίου, τοῦ Γουίδου, τοῦ Ματζζουόλου, Ραφαήλ τοῦ Ρηγίνου, καὶ τοῦ Ζουκάρου· ἐν δὲ Γερμανίᾳ καὶ Ὀλλανδίᾳ τοῦ Ἀλβέρτου Δυρέρου, Λουκά τοῦ ἐκ Λουδοῦνου, Ἀβραάμ τοῦ Βρυίου, τοῦ Ρεμβράνδου, τοῦ Ρουβηνσιού, τοῦ Δειπεμβήκου καὶ τοῦ Κιλιανού· ἐν Γαλλίᾳ τέλος τοῦ Πουσσίνου, τοῦ Καλότου καὶ ἄλλων. Ἡ παρούσα εἰκὼν εἶναι τοῦ δευτέρου τῶν καλλιτεχνῶν τούτων.

ΔΑΝΗΛΙΣ,

Ἡ μεγάλη τῶν Πατρῶν Δέσποινα.

Ὑπὸ Κ. Π.

Α'.

Μίαν ἡμέραν τοῦ 850 ἔτους, εἰσῆλθεν εἰς τὴν πόλιν τῶν Πατρῶν ἄρχων τις Βυζαντινός, καλούμενος Θεόφιλος, σταλείς δὲ εἰς Πελοπόννησον, ἐνεκα δημοσίου ὑπηρεσίας, ὑπὸ τοῦ βασιλεύοντος τότε Μηχαὴλ Γου, ἡ μᾶλλον ὑπὸ τοῦ θείου αὐτοῦ καὶ καίσαρος Βάρδα, ἡ ἄλλως ὀλιγώτερον ἀθῶας διασταδάζεις, δὲν εἶχε καιρὸν νὰ φροντίζη περὶ τῶν κοινῶν πραγμάτων. Ἡ ἀριεὶς ἀνθρώπου τοσοῦτον ἐπιτήμου, εἴτι δὲ καὶ συγγενοῦς τοῦ βασιλέως, δὲν ἦτο πρᾶγμα σύνηθες· ὅθεν πλῆθος πολὺ συνέβρευσε διὰ νὰ ἴδῃ εἰσερχόμενον τὸν ἐπίτροπον τῆς κυβερνήσεως. Ἀλλὰ τὸ πλῆθος τοῦτο ἐπέστησε τὴν προσοχὴν εἰς τὴν λαμπρὰν τοῦ ἄρχοντος συνοδίαν μᾶλλον ἢ εἰς τὸν ἄρχοντα αὐτὸν· καὶ τοῦτο διότι ὁ Θεόφιλος δὲν διέπρεπε πολὺ διὰ τὰ ἐξωτερικὸν αὐτοῦ· ἐξεναντίας ἦτο τοσοῦτον μικρὸς τὸ ἀνάστημα, ὥστε συνήθως ὠνομάζετο ὑπὸ τῶν Βυζαντινῶν Θεοφιλίτζης. Ἠγάπα ὁμοίως νὰ ἔχῃ περὶ ἑαυτὸν θεράποντας ὑψηλοῦς καὶ βρωμαλέους, μεταξύ τῶν ὁποίων μάλιστα διεκρίνετο νέος τις ἀθλητικὸς καὶ εὐειδής, καλούμενος Βασίλειος. Ὁ ὄγκλος ἐθαύμαζεν ἐπὶ τὴν εὐκολίαν μὲ τὴν ὁποίαν ὁ Βασίλειος ἐγαλιναγωγεῖ τὸν ἀγέρωχον αὐτοῦ ἵππον, καὶ τὴν κομψότητα μὲ τὴν ὁποίαν ἐφόρει τὴν πολυτελεῖα αὐτοῦ στολήν, ὅτε ὁ Θεόφιλος ἐφθασεν εἰς τὴν μητρόπολιν τοῦ Ἁγίου Ἀνδρέου, διὰ νὰ προσκυνήσῃ τὴν θαυματουργὸν αὐτοῦ εἰκόνα, πρὶν ἢ ἀναπαυθῆ εἰς τὸ ἐπὶ τούτῳ παρσκευασθῆν καταλύμα. Ὁ πρωτόκλητος τῶν Ἀποστόλων ἐτιμᾶτο αἰετοπτε ὡς ἰδιαιτέρας προστάτης καὶ οὐλαξ τῆς πόλεως τῶν Πατρῶν, ἀλλὰ, κατὰ

τούς χρόνους τούτους, ἡ πρὸς αὐτὸν εὐλάβεια εἶχεν ἀναζωπυρηθῆ, οὕτως εἰπεῖν, ὡς ἐκ τοῦ προσφάτου θαύματος, δι' οὗ, πρὸ τεσσαράκοντα περίπου ἔτων, εἶχε διασωσθεῖ τὴν πόλιν ἐκείνην ἀπὸ ἐπικινδυνότητος ἐπιδρομῆς τῶν Σλαύων καὶ τῶν Σαρακηνῶν. Τὸν Θεόφιλον δὲν συνώδευσαν εἰς τὴν ἐκκλησίαν ἐμὴ τινὲς τῶν ἀκολουθῶν· οἱ δὲ λοιποὶ, ἐν οἷς ὁ Βασίλειος, ὅστις ἦτο ἰδίως ἐπιτετραμμένος τὴν τῶν ἵππων ἐπιστάσιαν, ἀπῆλθον ἀμέσως εἰς τὸ ὠρισμένον κατάλυμα, διὰ νὰ προδιαθέσωσι τὰ κατὰ τὴν ἀποσκευὴν. Μόνον δὲ ἀρὸν ἐτελείωσεν ἡ ὑπηρεσία αὐτῆ, προσήλθε καὶ ὁ Βασίλειος εἰς τὸν ναόν, διὰ νὰ ἀποδώσῃ τὸ ὀφειλόμενον τῷ Ἀποστόλῳ σέβας.

Τότε συνέβη ἐνταῦθα γεγονός περιέργων καὶ βεβαίως δυσεξήγητον. Εἰς τὸν ναὸν τοῦτον διέτριβε τὸν πλείονα χρόνον μοναχὸς τις, μέγα ὄνομα ἔχων εἰς Πάτρας ὡς κατήξιωμένος προορατικῶ χρισματος. Ὁ μοναχὸς οὗτος, ἰδὼν εἰσελθόντα τὸν Θεόφιλον, οὔτε διανέστη, οὔτε ἐπηυχῆθη, οὔτε λέξεως τινος ἠξίωσε τὸν ἀνθρώπον, παντάπασι μὴ σεβασθεῖς τὴν περὶ αὐτὸν δορυφορίαν καὶ λαμπρότητα· ὕστερον δὲ, εἰσερχομένου τοῦ Βασιλείου, ὅχι μόνον ὑπεξάνεστη, ὡς ἂν ὑπεδέχτο ἄνδρα ἐπίσημον, ἀλλὰ καὶ τὸν ἐξέθουσε εἰς τοὺς βασιλεῖς γινόμενον χαιρετισμὸν ἀνερώνησεν. Ὁ νέος τοῦ Βυζαντινοῦ ἄρχοντος θεράπων, περισπώμενος, φαίνεται, ὑπὸ τῆς εὐλαβείας αὐτοῦ, δὲν ἐπρόσεξεν εἰς τὴν παράδοξον ἐκείνην δεξιωσίν· καὶ, προσκυνήσας τὴν ἁγίαν εἰκόνα, ἀσπασθεὶς δὲ τὴν δεξιάν τοῦ μοναχοῦ, ἀπῆλθεν εὐλαθῶς. Ἀλλὰ τὸ πρᾶγμα διεβοήθη τάχιστα κατ' ὄλην τὴν πόλιν, καθότι ὁ ὄγκλος, ἅμα ἰδὼν τὸν φίλον του προσερχόμενον εἰς τὴν ἐκκλησίαν, εἶχε συβρέυσαι ἐνταῦθα πολὺς. Καὶ ποίαν μὲν ἐντύπωσιν ἡ εἰδησις αὐτῆ ἐπροξένησεν εἰς τὸν Θεόφιλον, τὸ χρονικὸν ἀπὸ τοῦ ὁποίου ἐρασιζόμεθα τὴν παρούσαν διήγησιν δὲν τὸ λέγει· βεβαίως ὅμως, ὅτι ἡ διαγωγὴ τοῦ μοναχοῦ ἐσκανδάλισε πολὺ τὴν ἐπίσημον Δέσποιναν τῶν Πατρῶν Δανηλίδαν.

Ἡ Δανηλὶς, ἢ Δανηλὶς, ἐκαλεῖτο οὕτως ἀπὸ τοῦ συζύγου αὐτῆς Δανιὴλ, ὅστις ὁμοίως εἶχε πρὸ καιροῦ ἀποθάνει. Ὁ πλοῦτος τὸν ὁποῖον ἐκληρονόμησε καὶ ἀπὸ τοῦ γάμου προσέλαβεν, ἦταν ὑπέρογκος· διότι ἀξιόλογον τῆς Πελοποννήσου μέρος ἄντηκεν εἰς αὐτὴν· καὶ, ἐκτὸς τούτου, εἶχε πολλὰς δούλων μυριάδας, ἅπειρα βιομηχανικὰ καταστήματα, ἀμετρον χρυσὸν καὶ ἄργυρον εἰς σκεύη καὶ εἰς χορημάτα. Τὸ δὲ τιμιώτατον τοῦ πολλοῦ ἐκείνου πλοῦτου κόσμημα, τὸ ὁποῖον ἄφαντες οἱ θησαυροὶ τῆς γῆς δὲν ἠδύναντο νὰ ἀγοράσωσιν, ἦτον ἡ κελύκη. Ἡ Δανηλὶς (ἀνάγκη νὰ τὸ ὁμολογήσωμεν μὲ θλίψιν μας) ἐπλησίαζε πολὺ εἰς τὸ τεσσαρακοστὸν τῆς ἡλικίας αὐτῆς ἔτος· διότι ὅχι μόνον οὐδὲν εἶχεν, ἀλλὰ καὶ ἔγγονον, ἂν καὶ ὁ τελευταῖος οὗτος, θεία χάριτι, ἐνήπιαζεν ἐτι. Ὅσακις ὁμοίως συνέπιπτε νὰ μὴ ἦναι παρούσα ἡ διπλῆ ἐκείνη τῶν ἀπογόνων κλίμαξ, ἐνόμιζες, ὅτι ἡ νεαύουσα γυνὴ μόλις ἀναβαίνει τὰς πρώτας βαθμίδας τῆς τρίτης τοῦ βίου δεκαετηρίδος. Ἡ φαιδρότης τῆς λευκῆς αὐτῆς χροιάς, ἡ στυλνότης τοῦ λειοτάτου

καὶ ὑποκύπτου μετώπου, ἢ λαμπρότης τῶν κατα-
νεύων ὀφθαλμῶν, εἶχον ἐξέλθει μέχρι τοῦδε νικη-
φόροι ἀπὸ τοῦ μακροῦ ὀπισθοῦν πρὸς τὸν χρόνον ἀ-
γῶνος. Μόνη ἢ συνήθης τοῦ προσώπου ἐμβρίθεια
προεβίβει τὴν ἀπόδοσιν τῆς πρώτης νεότητος· ἀλλὰ
τὴν ἐμβρίθειαν αὐτὴν ἠδύνατο νὰ δικαιολογήσῃσιν αἱ
πολλαὶ φροντίδες μεγάλου κοινωνικοῦ ἀξιώματος,
διεσκέδαζε δὲ ἐκ διαλειμμάτων μειδιᾶμα χάριεν, τὸ
ὅποσον, ὅσῳ προσωρινῶς καὶ ἂν ἐφώτιζε τὰ σκιερὰ
ἐκεῖνα χεῖλη, βαθέως ἦτον ἐντετυπωμένον εἰς πολλὰς
καρδίας. Τῷ νόντι ἢ Δανηλὶς ἠγαπᾶτο εἰς Πάτρας,
ἠγαπᾶτο ὑπὸ πολλῶν εἰλικρινῶς, ἔχι διὰ τὸν πλοῦ-
τον αὐτῆς, ἢ τὴν εὐγένειαν, ἢ τὴν δύναμιν, ἀλλὰ διὰ
τὴν χάριν, ἥτις, δωρηθεῖσα ἅπαξ ὑπὸ τῆς προνοίας
καθιστᾶ καὶ τὴν ταπεινότεραν τῶν γυναικῶν ἀκα-
ταμάχητον. Οὐδεὶς ὅμως ἠδύνατο νὰ καυχῆθῃ ὅτι
εἰσῆλθεν εἰς τὰ ἄδύτα τῆς ψυχῆς αὐτῆς· διότι οὐσίς
καὶ τέχνη δύνανται ἐπὶ πολὺ νὰ διατώσῃσι τοῦ σώ-
ματος τὴν φαιδρότητα, ἀλλ' ὅχι καὶ τὴν φαιδρότητα
τῆς καρδίας, ἐπέρχεται δὲ εἰς προβεβημένην ἀνυπέ-
ροστον ἡλικία τινος, καθ' ἣν ὁ ἄνθρωπος αἰσθάνεται μὲν
ἐπὶ τὴν ἀνάγκην τῆς ἀγάπης, καὶ σφοδρότερον ἴσως
ἢ ἐν τῇ νεότητι αὐτοῦ, δειλιά δὲ καὶ δυσπιστεί, διὰ
τὴν ἐπελοῦσαν πείραν· ἡλικία θλιβερά, καθ' ἣν οἱ
φθίνοντες τῆς καρδίας κρουνοὶ δὲν δύνανται πλέον
νὰ κορέσῃσι τὴν ἄσβεστον αὐτῆς δίψαν!

Ἡ Δανηλὶς λοιπὸν ἠπόρησε διὰ τὴν διαγωγὴν
ἐκείνην τοῦ μοναχοῦ, καὶ, προσκαλέσασα αὐτόν,

— Τοσοῦτον χρόνον μὲ γνωρίζεις, εἶπε, πάτερ
πνευματικῆ, καὶ ἤξεύρεις βέβαια, ὅτι διαφέρω ὀπι-
σθοῦν τῶν πολλῶν, ἔχουσα δύναμιν τινα καὶ ἐπιρροὴν
εἰς τὸν τόπον τοῦτον. Οὐδέποτε ὅμως ἐπηγέρθης
βλέπων μὲ προσερχομένην, οὐδὲ μὲ ἐπηυχῆθης, ἀλλ'
οὐδὲ εἰς τὸν υἱὸν ἢ εἰς τὸν ἐγγονόν μου ἀπένειμας
τοιαύτην τιμὴν. Πῶς λοιπὸν σήμερον, ἰδὼν ἄνθρω-
πον εὐτελῆ καὶ ξένον, καὶ ὑπεξάνεστης, καὶ ὡς βα-
σιλέα ἐτίμησας;

— Ἀδίκως λέγεις, ἀπεκρίθη ὁ εὐλαβὴς μοναχός,
ὅτι εἶδον ἕνα τῶν τυχόντων ἀνδρῶν ἐγώ. Καὶ εἰς
ἄλλον μὲν οὐδένα ἤθελον εἰπεῖ τίνα ἔχαιρέτησα·
εἰς σὲ ὅμως, τὴν ἀγαθὴν καὶ φιλόανθρωπον προστά-
τιν τῆς χώρας ταύτης, λέγω, ὅτι εἶδον τὸν ὑπὸ χρι-
στοῦ κεχρισμένον ὡς μέγαν βασιλέα τῶν Ῥωμαίων,
τὸν προωρισμένον νὰ ἄρξῃ μετ' οὐ πολὺ ἐν Βυζαντίῳ.
Διὰ τοῦτο ἐξάνεστην καὶ ἐπευφήμησα, διότι, εἰς τοὺς
ὑπὸ θεοῦ τετιμημένους, ὀφειλομένη βεβαίως εἶναι
καὶ ἡ ἐξ ἀνθρώπων τιμὴ.

Ἄραγε ἢ πρόβησις αὐτῆ τοῦ μοναχοῦ παρή-
γαγεν εἰς τὴν Δανηλίδαν τὴν ἐπιθυμίαν τοῦ νὰ γνω-
ρίσῃ ἐκ τοῦ συνέγγυς τὸν Βασίλειον, ἢ εἶχε θαυ-
μάσει καὶ αὐτὴ, ὁμοῦ μὲ τὸ κληθὸς τῶν Πατρῶν,
τὴν κομψότητα καὶ τὸ κάλλος τοῦ νέου ἀρχιεπισκόπου
τοῦ Θεοφίλου; Ἄραγε ἢ περὶ τῶν πολιτικῶν συμπε-
ρόντων πρόνοια ἔλεγεν εἰς αὐτὴν, ὅτι πρέπει νὰ
οἰκειωθῇ μὲ τὸν μέλλοντα αὐτοκράτορα ἢ μὲ ἄνθρω-
πον τοῦλάχιστον μέλλοντα νὰ ἰσχύσῃ ἐν τῇ βασιλευ-
ούσῃ διὰ τὴν ἰκανότητα αὐτοῦ καὶ τὴν εὐφυίαν, ἢ
ἢ γυνὴ ἐκείνη ἠσθάνθη ὅτι ἔκρουσεν ἤδη ἡ ὥρα τοῦ

τελευταίου καὶ κρίσιμου τῆς ζωῆς αὐτῆς δράματος;
Τὸ χρονικὸν λέγει τὸ πρῶτον, ὁ δὲ Γίββων, τὸ δευ-
τερον, ἐγὼ δὲ δὲν ἀναλαμβάνω νὰ λύσω τὸ περι-
πελεγμένον τοῦτο ζήτημα, διότι τῶν μὲν ἱερογλυ-
φικῶν ἢ ἀνάγνωσις κατωρθώθη μέχρι τινός, ἴσως
δὲ κατορθώθη ποτε καὶ τῆς Φοινικικῆς καὶ τῆς Βα-
βυλωνιακῆς γραφῆς ἢ ἀνάγνωσις, ἀλλὰ τὰ μυστήρια
τῆς ἀνθρωπίνης καρδίας, καὶ μάλιστα τῆς γυναικείας,
οὐδέποτε θέλουσιν ἐξηγηθῆ ἀποχωρῶντως.

Τὸ βέβαιον εἶναι, ὅτι ἡ Δανηλὶς παρήγγειλε τὸν
υἱὸν αὐτῆς Ἰωάννην νὰ σχετισθῇ μὲ τὸν Βασίλειον
καὶ νὰ καλέσῃ αὐτόν εἰς τὴν μεγαλοπρεπῆ ἐκείνην
κατοικίαν, ἐν ἣ ὁ ξένος οὗτος ἐθεωρήθη μετ' ὀλίγον
ὡς φίλος καὶ οἰκεῖος. Ἡ Δανηλὶς δὲν ἠδύνατο νὰ
μὴ θαυμάσῃ τὸ ἥρωικόν τοῦ νέου τούτου ἀνάστημα,
τὴν χάριν τῆς οὐμιλίας του, τὴν σύνεσιν τῶν διανοη-
μάτων καὶ τὴν εὐγένειαν τοῦ φρονήματος, ἥτις πο-
λυεὶδῶς ἐμαρτύρει, ὅτι τύχη δυσμενῆς κατεβίβασεν
αὐτόν εἰς τάξιν πολὺ ὑποδεστέραν τῆς προγονικῆς
εὐκλείας. Ὁ Βασίλειος, ἐνθαρρυνόμενος ὑπὸ τῆς εὐ-
εργέτιδος ταύτης φιλίας, διηγήθη πολλάκις τὰς με-
γάλας τοῦ οἴκου αὐτοῦ περιπετείας καὶ συμφοράς·
διότι εἶλκε τὸ γένος ἀπὸ τῶν Ἀρσακιδῶν, οἵτινες,
ἄρξαντες τῶν Πάρθων, ἐπὶ πολλὰς ἑκατονταετη-
ρίδας, μόνοι τῶν Ἀσιασῶν ἀντέστησαν εἰς τὰ νικη-
φόρα ὄπλα τῆς κοσμοκράτορος Ῥώμης. Κλάδος δὲ
τις τοῦ οἴκου τούτου ἐβασίλευσεν εἰς τὴν Ἀρμε-
νίαν, καὶ οἱ ἀπόγονοι αὐτοῦ ἐπέζησαν εἰς τὴν δια-
ναρχίαν. Δύο ἐξ αὐτῶν εἶχον καταρῦγει εἰς τὴν
αὐλήν τοῦ Βυζαντινοῦ βασιλέως Λέοντος τοῦ Α', πρὸ
τετρακοσίων περιπόου ἐτῶν, καὶ εἶρον παρ' αὐτῶ
εὐμενῆ δεξίωσιν, κατασταθέντες κατ' ἀρχάς εἰς τὴν
Μακεδονίαν, ἔπειτα εἰς τὴν Ἀδριανούπολιν. Ἐπὶ
πολλὰς δὲ γενεάς διεφύλαξαν τὸ προσῆκον εἰς τὸ γέ-
νος αὐτῶν ἀξίωμα, καὶ, ἀναδειχθέντες ἐνθερμοὶ ζη-
λωταὶ τοῦ Ῥωμαϊκοῦ κράτους, ἀπέρριψαν τὰς περὶ
ἐπανόδοῦ εἰς τὴν πατρίδα αὐτῶν ἐπαγωγούς προτά-
σεις τῶν Περσῶν καὶ τῶν Ἀράβων. Ἀλλὰ ὁ χρόνος
καὶ ἡ πενία ἠμαύρωσαν κατὰ μικρὸν τὸ μεγαλεῖον ἐ-
κεῖνο, ὁ δὲ πατὴρ τοῦ Βασιλείου καθήνησε νὰ μὴ
ἔχη εἰμὴ μικρὸν τι κτημάτιον, τὸ ὅποιον ἰδίαις χερ-
σὶν ἐγεώργει. Οὐδὲν ἦττον δὲν κατεδέχθη νὰ νοθεύσῃ
τὸ αἷμα τῶν Ἀρσακιδῶν, ἀναμιγνύων αὐτὸ μετὰ
ἀγενῶν, καὶ ἔλαβε σύζυγον χήραν τινά, ἥτις ἐθεω-
ρεῖτο καταγομένη ἀπὸ Κωνσταντινίου τοῦ μεγάλου.
Ὁ ἀπὸ τοῦ γάμου τούτου γεννηθεὶς Βασίλειος, αἰχ-
μαλωτευθεὶς ὑπὸ τῶν λεηλατησάντων τὴν Ἀδρια-
νούπολιν Βουλγάρων, ἀνετράφη εἰς τὴν δουλείαν καὶ
εἰς χώραν ξένην. Ἐφηβος δὲ γενόμενος, ἠνώθη μετὰ
πολλῶν ἄλλων Ῥωμαίων αἰχμαλώτων, οἵτινες,
θραύσαντες τὰ δεσμὰ αὐτῶν, διελθόντες τὴν Βουλ-
γαρίαν καὶ δύο στρατοὺς βαρβάρων νικήσαντες, ἔ-
φθασαν εἰς τὴν παραλίαν τοῦ Εὐξείνου καὶ ἐπανήλ-
θον, διὰ θαλάσσης, εἰς Κωνσταντινούπολιν, ἐκεῖθεν
δὲ ἕκαστος εἰς τὰ ἴδια. Ὁ Βασίλειος, ἀνακτήσας
τὴν ἐλευθερίαν, περιήλθεν εἰς κενίαν ἐσχάτην. Αἱ
συμφοραὶ τοῦ πολέμου εἶχον ἐπιφέρει πῆν κατα-

τροπὴν τοῦ κτήματός του· ὁ πατὴρ του ἀπέθανε μετ'
ὀλίγον· καὶ αὐτός, ἠναγκασμένος νὰ συντηρῇ τοὺς
φρανοὺς ἀδελφούς, δὲν ἠδύνατο νὰ ἐπαρκέσῃ εἰς τοῦτο
διὰ τῆς ἰδίας ἐργασίας. Ὅθεν ἀπεράσισε νὰ ζητήσῃ
ἑάτρον βίου μεγαλήτερον καὶ ἦλθεν εἰς τὴν Κων-
σταντινούπολιν. Φθάσας εἰς τὴν πρωτεύουσαν ταύ-
την χωρὶς φίλων καὶ χρημάτων, διήλθε τὴν πρώτην
νύκτα ἐπὶ τῶν βαθμίδων τῆς ἐκκλησίας τοῦ ἁγίου
Διομήδους καὶ ἐτράφη ὑπὸ ἐλεήμονος μοναχοῦ. Ἀλλὰ
μετ' οὐ πολὺ, εἰσελθὼν εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τοῦ ἁρ-
χιτοῦ Θεοφίλου, εἶδεν ἄνεσιν τινα τοῦ βίου, ἂν ὅχι
εὐπορίαν.

Ἡ Δανηλὶς ἤκουε μετὰ κατανύξεως τὴν παρά-
δοξον αὐτῆς τῆς τύχης ἀδικίαν, κατὰ τῆς ὁποίας
εὐγλώττως διεμαρτύροντο τὸσαῦτα προτερήματα·
καὶ ἠγάπησε πιθανώτατα τὸν νέον ἐκεῖνον, ὅστις
ὑπερεῖχε πολὺ ὄλων τῶν ἐν Πάτραις λατρευτῶν
τῆς καὶ ἠδύνατο νὰ θεραπεύσῃ ἐξίσου τὴν τε καρ-
δίαν καὶ τὴν φιλοδοξίαν τῆς· διότι ἡ προνοητικὴ αὐ-
τῆ φιλοδοξία δὲν εἶχε χρεῖαν τοῦ προορατικοῦ πνεύ-
ματος τοῦ μοναχοῦ διὰ νὰ καταπεισθῇ, ὅτι ὁ Βασι-
λειος εἶναι προωρισμένος νὰ διατρέξῃ στάδιον λαμ-
πρόν εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν. Μετὰ δύο μῆνας,
ὁ Θεοφίλος, τελειώσας τὴν ὑπόθεσιν δι' ἣν εἶχε σταλῆ
εἰς τὴν Πελοπόννησον, ἠτοιμάσθη νὰ ἐπανεῖθῃ οἴκαδε.
Ἀλλὰ τότε νόσημα τι, ἐγκαίρως ἐπελθὼν, δὲν ἐπέ-
τρεψεν εἰς τὸν Βασίλειον νὰ παρακολουθήσῃ τὸν κύ-
ριόν του· ὅθεν ὁ Θεοφίλος ἀνεχώρησε χωρὶς τοῦ ἀρ-
χιεπισκόπου του, ὅστις διέτριψεν δολοκλήρον τὸν ἀκό-
λουθον χειμῶνα παρὰ τῇ φίλῃ ἐκείνῃ.

Ἐπανελθούσης ὅμως τῆς ἀνοξείως, ἠσθάνθη, ὅτι
ἦτο ἀνάγκη νὰ μεταβῇ εἰς τὴν πρωτεύουσαν, ἐν ἣ
ἐκάλει αὐτόν ἡ μυστηριώδης φωνὴ τῆς εἰμαρμένης.
Καὶ ἡ Δανηλὶς, εἰς τὴν καρδίαν τῆς ὁποίας ὁ ἔρω-
ς καὶ τὸ πολιτικὸν συμφέρον δεινῶς ἀντεπάλασον, ἐν-
δίδουσα τελευταῖον εἰς τὸ συμφέρον τοῦτο, συνήνεσεν
εἰς τὸν χωρισμόν. Δὲν ἐπέτρεψεν ὅμως νὰ ἀναχω-
ρήσῃ ὁ Βασίλειος πένθως ὡς ἦλθεν εἰς τὴν οἰκίαν αὐ-
τῆς, ἀλλ' ἔδωκεν αὐτῷ καὶ χρυσὸν ἰκανόν, καὶ ἀν-
δράποδα πρὸς ὑπηρεσίαν τριάκοντα, καὶ εἰς ἱματισμόν
καὶ διάφορα εἶδη πλοῦτον πολύν. Περὶ δὲ τὰ ἔσχατα
διοκίωσσε μέχρι τινός καὶ τὴν παράδοξον ἐκείνην
πρόβησιν, εἰποῦσα εἰς αὐτόν, ὅτι προώρισται νὰ ἀνυ-
ψωθῇ, ὑπὸ τῆς θείας προνοίας, ἐπὶ ἀξίωμα ὑπατοῦ,
παρακαλέσασα νὰ μὴ τὴν λησμονήσῃ ἐν τῷ μέσῳ
τῶν μεγαλείων τὰ ὁποία τὸν περιέμενον καὶ ἀπαιτή-
σασα, ὡς ἐνέχυρον τῆς μνήμης ταύτης, νὰ συνδεθῇ,
διὰ τοῦ δεσμοῦ τῆς πνευματικῆς ἀδελφότητος, μετὰ
τοῦ υἱοῦ τῆς Ἰωάννου. Ὁ Βασίλειος συνῆψε προθύ-
μως τὸν δεσμόν τοῦτον, ἂν καὶ δυσπιστῶν εἰς τὰ
ὄνειρα τῆς ἀγαθῆς Δανηλίδος προσέθηκε δὲ γελῶν,
ὅτι, ἂν τυχὸν ἐπαληθεύσασί ποτε, θέλει βεβαίως κα-
ταστήσει αὐτὴν κυρίαν ἀπάσης Πελοποννήσου.

B.

Παρήλθον ἕκτοτε δεκαεὶ ἔτη· καὶ, ἐν τῷ μεταξύ
τούτῳ, ἡ τύχη τοῦ Βασιλείου ἠλλοιώθη τῷ νόντι θαυμα-

σίως. Ὁ νέος οὗτος, ὅστις ἤξευρε νὰ στέργῃ εἰς τὰ
παρόντα μέτρια τῆς τύχης δωρήματα, προσδοκῶν
εἶναι ὑπομονὴ τὰ μεγαλήτερα, ἠγόρασεν, ἅμα μετὰ τὴν
ἐπάνοδόν του εἰς Κωνσταντινούπολιν, ἀπὸ τῶν χρη-
μάτων τὰ ὁποία ἔδωκεν εἰς αὐτόν ἡ Δανηλὶς, πολλὰ
κατὰ τὴν Μακεδονίαν κτήματα, δι' ὧν καὶ εἰς τὴν
ἀποκατάστασιν τῶν συγγενῶν αὐτοῦ ἐπήρκεσε, καὶ
εἰς τὴν ἰδίαν εὐπορίαν. Παρέμεινε ὅμως ἐπὶ τινα ἐτι
χρόνον εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τοῦ Θεοφίλου, μέχρις οὗ
εὐτυχῆς συνδρομῆς περιστάσεων κατέστησε γνωστὸν
αὐτόν εἰς τὴν αὐλήν. Ἐν τῇ συνουσίᾳ τῶν πρέσβων
τῆς Βουλγαρίας, εὐρίσκετο περίφημος τις μονομάχος,
ὅστις, ἐπὶ συμποσίου βασιλικῆ, προεκάλεσε τὸν γεν-
ναϊότερον τῶν Ἑλλήνων· ὁ δὲ Βασίλειος, τοῦ ὁποίου
μέγα ἦτο τὸ ἐπὶ τῇ βίῳ τοῦ σώματος ὄνομα, ἐδέ-
χθη τὴν πρόκλησιν καὶ κατέβαλε τὸν βάρβαρον ἐκ
πρώτης προσβολῆς. Δαμάσας δὲ μετ' ὀλίγον, διὰ τῆς
δεξιότητος καὶ τῆς γενναιοφυγίας αὐτοῦ, ἔπρον ὅστις
οὐδένα ἐδέχετο ἀναβάτην, ἔλαβεν ἀξίολογον, ἐν τῷ
βασιλικῷ ἱπποστασίῳ, ἀξίωμα, καὶ ἐντεῦθεν εὐκόλως
ἤδη προήχθη εἰς τὸν βαθμὸν τοῦ ἀρχικλιτονίου τῶν
ἀνακτόρων. Ἀλλὰ, κατὰ δυστυχίαν, οὐδεὶς ἠδύνατο
νὰ πλησιάσῃ τὸν Μιχαὴλ Γ' χωρὶς νὰ μεταλάβῃ
τῶν κακῶν αὐτοῦ. Ὁ Βασίλειος ἀπήτησεν ἀπὸ τῶν
νέων ἐκείνων φίλον νὰ συζευχθῇ μίαν ἀπὸ τῶν παλλα-
κῶν του· καὶ οὐδὲ τοῦτο ἤρκεσεν, ἀλλ' ὁ Βασίλειος ἠναγ-
κάσθη νὰ συναινέσῃ εἰς τὴν ἀτίμωσιν τῆς ἰδίας ἀδελ-
φῆς, ἥτις ἔλαβε τὴν ἀτυχίαν νὰ ἐλκύσῃ τὴν κτη-
νώδη εὐμείνειαν τοῦ Μιχαὴλ Γ'. Ἐπειτα αἱ ἐρωμέ-
ναι τοῦ βασιλέως παρέστησαν τὸν Καίσαρα Βάρδαν
ὡς ἄνθρωπον ἐπικίνδυνον καὶ μισητόν, ὁ δὲ Βασίλειος,
κατὰ παραγγελίαν καὶ ἐνώπιον τοῦ Μιχαὴλ, φονεύει
τὸν θεῖον ἐκείνον καὶ συνάρχοντα τούτου καὶ ἀντα-
μείβεται λαβὼν τὸν τίτλον τοῦ Αὐγούστου καὶ τοῦ
Καίσαρος. Ἡ τύχη λοιπὸν δὲν ἐφαίνετο ἐξευμενι-
σθεῖσα πρὸς τὸν τοσοῦτον ἄλλοτε ἐκπεπτωκότα ἀπό-
γονον τῶν Ἀρσακιδῶν εἰμὴ ἐπὶ τῷ ὄρω, ὅτι ἕκαστον
αὐτῆς δῶρημα θέλει ἐξαγοράζεται δι' ἐνὸς κακουρ-
γήματος. Καὶ πρὸς συμπλήρωσιν τοῦ καταχθονίου
τούτου συμβολαίου, ἀπήτησεν ἀπὸ αὐτόν ἕτερον μέ-
γιστον ὄμμα· διότι ὁ νέος Καίσαρ, κινδυνεύσας ἐπίσης
ἀπὸ τῆς ἀστασίας τοῦ Μιχαὴλ καὶ ὑβρισθεὶς ὑπὸ
τούτου δεινῶς, περιέστη εἰς τὴν ἀνάγκην νὰ κατα-
στήσῃ ἐκποδὸν τὸν ὀλεθριὸν ἐκείνον εὐεργέτην, ἂν
αἱ δύο αὐταὶ λέξεις δύνανται νὰ συμβιβασθῶσι, καὶ
νὰ καταλάβῃ τὸ ὑπέρτατον ἀξίωμα.

Ὅτι ὁ Βασίλειος, ὁ ἐπικαλούμενος Μακεδῶν, γε-
νόμενος ἅπαξ ἐγκρατῆς τῆς ἀρχῆς, ἀνέδειξεν ἀ-
ρετήν, δικαιοσύνην, ὀργήσιν καὶ ἐπιτηδειότητα, αἰ-
τινες ἀρκουσι βεβαίως διὰ νὰ ἐκπλύνωσι τὸν βύπον
ἅπαντα τῶν προηγούμενων ἀνομημάτων, τοῦτο εἶναι
γνωστὸν· ἀλλὰ δὲν πρόκειται περὶ τούτου ἐνταῦθα.
Οἱ ἀναγνώσταί μας προτιμῶσιν ἀναμφιβόλως νὰ μά-
θωσι τί ἀπέγινεν ἡ Δανηλὶς.

Ὁ Βασίλειος δὲν τὴν ἐλησμόνησεν. Ἀμα στεφθεὶς,
ἐκάλεσεν εἰς Κωνσταντινούπολιν τὸν υἱὸν τῆς Ἰωάν-
νης, ἀνηγόρευσεν αὐτόν Πρωτοπαθάριον καὶ ἐτίμη-
σεν ὡς φίλον μᾶλλον ἢ ὡς θεράποντα αὐλικόν. Ἐν-

νοείται όμως, ότι τούτο δὲν ἠδύνατο νὰ εὐχαριστήσῃ τὰς ἀξιώσεις τῆς μητρὸς. Naί μὲν ἡ ἡλικία εἶχεν ἀποξηράνει ἤδη καὶ τὰς τελευταίας βανίδας τῆς σύμμη- ρος ἐκείνης καρδίας· ἀλλ' ὅσο ἐμαραινέτο παρ' αὐτῆ ὁ χάρις τοῦ ἔρωτος θάμνος, τόσῳ μᾶλλον ἐθαλλε τὸ ἀγέρωχον δένδρον τῆς φιλοδοξίας· ἡ Δανηλὶς ἀπῆτει πλείονά τινα μερίδα εἰς τὰ κέρδη τῆς θαυμασίας ἐκείνης τύχης καὶ ἴσως εἰς τὸν ἀπώτατον ὀρίζοντα τῆς ἀχανοῦς αὐτῆς φαντασίας διέβλεπε τὴν πορφύραν τῆς βασιλίδος ἀνταμείβουσαν θαυσιλῶς τὴν πάλαι πρὸς τὸν ἀκατονόμαστον ἀρχιπποκόμον εὐεργεσίαν.

Ὅθεν ἐζήτησε τὴν ἀδειαν νὰ ἔλθῃ εἰς τὴν βασι- λεύουσάν καὶ, ἐπινεύσαντος τοῦ αὐτοκράτορος, ἐπε- χείρησε τὴν ὁδοποιρίαν εἰς τρόπον μαρτυροῦντα, ὅτι, ἂν τὸ Βυζαντινὸν κράτος, καὶ τοὶ ὄν τότε τὸ μᾶλλον πεπολιτισμένον μέρος τοῦ κόσμου, δὲν εἶχεν οὔτε ἀτιμοκίνητα, οὔτε σιδηροδρόμους ἢ ἄλλους ἀναπαυτι- κούς δρόμους, ὁ πλοῦτος ὅμως ἤξευρε πάντοτε νὰ ὑπερική τὰς κοινὰς τοῦ βίου δυσχερείας. Διότι μετέ- θη μὲν ἀπὸ Πατρῶν εἰς Κωνσταντινούπολιν διὰ ξηρᾶς· ἀλλὰ διήλασεν ἄπαταν τὴν μακρὰν ταύτην ὁδὸν, κα- τακεκλιμένη ἐπὶ σκίμπος μαλακοῦ, τὸν ὅποιον ἔφε- ρον τριακόσιοι λογάδες ὑπὲρταί, ἀνὰ δέκα ἀλληλο- διαδόχως αἶροντες τὴν κλίνην ἐκείνην. Συνωδεύετο δὲ ὑπὸ δορυφόρων πολλῶν, σταλέντων ἐπὶ τούτῳ ὑπὸ τοῦ βασιλέως, καὶ συνεπήγετο δῶρα, « οἶα, λέγει τὸ » χρονικόν, τῶν ἐθνικῶν βασιλέων οὐδεὶς σχεδὸν μέ- » χρι καὶ τότε πρὸς βασιλέα Ῥωμαίων εἰσῆγαγε » καὶ ἐξ ὧν τὰ πλείστα ἀποδεικνύουσι τὴν ἐξαισίαν βιομηχανικῆν ἀκμὴν ἣτις τότε ἐπεκράτει εἰς τὴν Πε- λοπόννησον. Ἦσαν δὲ τὰ δῶρα ταῦτα·

πεντακόσιοι δούλοι, ἐξ ὧν ἑκατὸν εὐειδεῖς εὐνοῦχοι, τοὺς ὁποίους ἠλιπίζεν, εἰς πᾶσαν περίστασιν, νὰ ἔχῃ, διὰ τὴν πάλαι οἰκειότητα, προθύμους ὑπηρετας, δσα- κικὲς ἐμελλε νὰ προσέρχεται εἰς τὰ βασίλεια.

ἑκατὸν ποικιλίτριαι (κεντήτριαι) γυναῖκες. ἑκατὸν ποικιλόχροες πορφύραι. τριακόσια λιναῖα ὑφάσματα διαφόρων εἰδῶν. ἑκατὸν μεταξωτὰ ἱμάτια, τοσοῦτον λεπτῶς ἐξει- ρασμένα ὥστε ἡ ὑφή αὐτῶν ὠμοίωζε τὴν ὑφήν τῆς ἀράχνης, ἑκαστον δὲ ἠδύνατο νὰ περιληφθῇ εἰς τὸν σωλῆνα ἑνὸς καλάμου.

Ἡ Δανηλὶς, φθάσασα εἰς Κωνσταντινούπολιν, ἔτυχε δεξιώσεως λαμπρᾶς· ὁ Βασιλεὺς ὑπεδέχθη αὐτὴν ἐν τῇ Μαγναύρᾳ, εἰς τὸ μεγαλοπρεπές, δηλαδὴ, οἶκημα, ὅπου οἱ βασιλεῖς τῶν Ῥωμαίων συνείθιζον νὰ ὑπο- δέχωνται τοὺς ξένους πρέσβεις καὶ ἡγεμόνας, ἀπέδω- κεν αὐτῇ τιμὰς ἐξαιρετέους καὶ ἐνόμισεν, ὅτι ὑπερεκ- πληροῖ τὴν ὀρελομένην εὐγνωμοσύνην, ἀπονείμας εἰς αὐτὴν τὸ τιμιώτατον τῆς βασιλευμένης ὄνομα.

Ἄν τὸ ἀξίωμα τοῦτο ἐθεράπευσε τὰς κρυφωτέ- ρας τῆς Δανηλίδος εὐχὰς, ἡ ἂν ἐκοίφεν ἄλλας ἐλπίδας τὰς ὁποίας ἠδύνατο νὰ ἔχῃ, δὲν ἠξυρόμεν. Φαίνεται ὁμοίως, ὅτι αὐτὴ ἐθεώρησε πρέπον νὰ ὁμολογήσῃ πολλὰς εἰς τὸν βασιλέα χάριτας καὶ ὅτι, ἐκτὸς τῶν προει- ρημένων δῶρων, ἐχάρισε τότε εἰς αὐτὸν, υἱὸν ἠῆθ θεωρούμενον, οὐ μικρὸν τῆς Πελοποννήσου μέρος ἐκ τῶν ἰδίων κτημάτων. Διατρίψασα δὲ ὄχι ὀλίγους

μῆνας κατὰ τὴν μεγαλόκολιν ταύτην, ἐπέστρεψεν ἔ- πειτα εἰς Πάτρας, ὡς δεσποινὰ τις Βασιλίσσα τῶν χωρῶν ἐκείνων θεωρουμένη καὶ καρπούμενη τιμὰς πολὺ πλείονας καὶ μείζονας τῶν προτέρων. Ὅπως δὲ ὠδοιπόρησεν ἀναβαίνουσα εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν, κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον πάλιν ἐπᾶνήθη ἐκεῖθεν.

Καὶ ἐπειδὴ τότε συνέπεσε νὰ κατασκευάζεται ἐν Βυζαντίῳ περικαλλὴς τις καὶ περίοπτος ναὸς ἐπὶ ὀνόματι τοῦ σωτήρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, καὶ Μι- χαὴλ τοῦ πρώτου τῶν ἀγγέλων, καὶ Ἡλιοῦ τοῦ Θε- σβίτου, ἄπαν δὲ τὸ ἔδαφος αὐτοῦ συνέκειτο, ἐὰν πι- στεύωμεν τὸν χρονολόγον, ἐκ λίθων πολυτίμων, μιμουμένων, διὰ συναρμογῆς ἐντέχνου, τὴν ποικιλίαν καὶ τὸ κάλλος τῶνων, ἡ Δανηλὶς, λαβούσα τὸ μέ-τρον τοῦ ἐμβαδοῦ, κατασκευάσεν ἐν Πελοποννήσῳ τάπητας μεγάλους καὶ λαμπροτάτους διὰ νὰ καλύ- ψωσι τὸ θαυμαστὸν ἐκεῖνο ἔδαφος. Καὶ οὐδ' εἰς ταῦτα ἠρέσθη· ἀλλὰ κατ' ἔτος, ἐνόσῳ ἐξῆ ὁ βασιλεὺς, ἀπέστειλεν αὐτῷ δῶρα ὄχι μικρότερα τῶν ἐξ ἀρχῆς εἰταχθέντων. Διότι ἡ Δανηλὶς ἐπέζησεν εἰς τὸν Βα- σίλειον, ἀποθανόντα, ὡς γνωστὸν, ἐν ἔτει 885. Τότε, λαθόντος τοῦ αὐτοκρατορικοῦ ἀξίωμα τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ Λέοντος τοῦ σοφοῦ, ἐπεθύμησεν αὐτὴ νὰ ἴδῃ καὶ τοῦτον, καὶ ἐπεχείρησε πάλιν, ἐβδομηκοντούτης ἡῆθ, τὴν μακρὰν ἀπὸ Πατρῶν εἰς Κωνσταντινούπολιν ὁδοι- πορίαν, κατὰ τὸν αὐτὸν, ὡς πρότερον, τρόπον. Ἐφερε δὲ εἰς τὸν Λέοντα ἐπίσης θαυμαστὰ δῶρα καὶ διώρισεν αὐτὸν γενικὸν κληρονόμον τῆς περιουσίας τῆς, καθότι ὁ μὲν υἱὸς αὐτῆς Ἰωάννης εἶχεν ἀποθάνει, εἰς δὲ τὸν ἔγγονον Δανιὴλ δὲν ἐνόμιζε πρέπον νὰ καταλίπῃ εἰμὴ μικρὸν τοῦ πλοῦτου ἐκείνου μέρος. Προστούτοις, παρεκάλεσε ν' ἀποσταλῇ βασιλικὸς ἐπίτροπος διὰ νὰ ἀπογράψῃ καὶ νὰ παραλάβῃ τὴν περιουσίαν, καὶ, ἐπα- νελθούσα τὸ δεύτερον εἰς Πάτρας, ἐτελεύτησε μετὰ μικρὸν.

Ὁ πρωτοπαθῆσιος Ζηνόβιος, ὁ διορισθεὶς ὑπὸ τοῦ βασιλέως ἐκτελεστής τῆς διαθήκης, ἔμαθε τὸν θάνα- τον τοῦτον ὅτε ἔρθασεν εἰς Ναύπακτον. Διαπεραιω- θείς δὲ εἰς Πάτρας, ἐπεχείρησε τὴν ἐκτέλεσιν τῶν τελευταίων τῆς Δανηλίδος βουλήσεων. Οἱ εὐρεθέντες θησαυροὶ ὑπερέβαλον ἀπάσας τὰς προσδοκίας. Μό- να τὰ τῆς κινητῆς περιουσίας, ἦτοι τὰ χρῆματα, τὰ χρυσὰ καὶ ἀργυρὰ σκεῦη, τὰ πολυτίμα ἐνδύματα καὶ ὑφάσματα, τὸ πλῆθος τῶν δούλων καὶ τῶν κτη- νῶν, ἦσαν ἀξία βασιλέως μᾶλλον ἢ ἰδιώτου. Οἱ δού- λοι λ. γ. ἦσαν τοσοῦτον πολυπλήθεις, ὥστε ὁ Λέων ἠναγκάσθη νὰ ἀπελευθερώσῃ τρισχιλίους ἐξ αὐτῶν καὶ νὰ πέμψῃ αὐτοὺς ὡς ἀποίκους εἰς τὸ κατὰ τὴν Ἰταλίαν θέμα τῆς Λογγοβαρδίας. Διενεμήθησαν δὲ πάντα ταῦτα, πρὸς δὲ τούτοις καὶ τὰ ἀκίνητα κτή-ματα, κατὰ τοὺς ὁρισμοὺς τῆς διαθήκης· ὁ βασιλεὺς, ὡς γενικὸς κληρονόμος, ἔλαβεν εἰς τὸν ἴδιον κληρον, πλὴν τῶν ἄλλων, ὀγδοήκοντα κτήματα.

Τὸ πραγματικώτερον λοιπὸν ἀποτέλεσμα ὅλης ἐκείνης τῆς μεταξὺ Βασιλείου καὶ Δανηλίδος φιλίας ὑπῆρξεν, ὅτι ἄπαντα σχεδὸν ἡ μεγάλη αὐτὴ περιου- σία περιήλθεν εἰς τὸν Μακεδονικὸν οἶκον. Πῶς ὁμοίως ἐσωρεύθη ὁ κολοσσιαῖος οὗτος θησαυρός; Πῶς συμ-

βάλλεται ἡ συγκρότησις αὐτοῦ μετὰ τὴν δόξαν τοῦ Γερμανοῦ Φαλλμεραῦερου, ὅστις, θελήσας νὰ θάψῃ ζῶ-σιν τὴν Ἑλληνικὴν φυλὴν, ἐθεώρησε συντελεστικώτατον εἰς τούτο νὰ πρεσβεύσῃ, ὅτι ἡ Πελοπόννησος, καθ' ἅπαν- τὴν ὀγδόην καὶ ἐν ἀρχῇ ἔτι τῆς ἐνάτης ἑκατον- πετηρίδος, διετελεῖ δουλωμένη καὶ ἐρημουμένη ὑπὸ βαρβάρων Σλαυικῶν φυλῶν; Πῶς συμβιβάζεται πρὸς αὐτὸν μετὰ τὴν δόξαν ταύτην ἡ ὑπαρξίς τῶν λαμ- πρῶν βιομηχανικῶν καταστημάτων ἐν οἷς κατασκευά- ζοντο ὑφάσματα καὶ τάπητες, περὶ ὧν μετὰ τοσοῦτου θαυμασμοῦ ὁμιλεῖ ἄνθρωπος συνειθισμένος βεβαίως νὰ βλέπῃ τὰ πολυτιμώτερα τῆς τέχνης ἔργα, οἷος ὁ συγγραφεὺς τοῦ χρονικοῦ ἀπὸ τοῦ ὁποῖον παρελάβομεν τὴν παρούσαν διήγησιν, (**) ὁ ἔγγονος τοῦ Βασιλείου καὶ μετὰ τὸν Λέοντα διάδοχος αὐτοῦ, Κωνσταντῖνος ὁ Πορφυρογέννητος; Τὰ ζητήματα ταῦτα εἶναι ἀναμ- ριστόντως σπουδαιότατα· ἀλλ' ἴσως δὲν ἀρμόζει νὰ ὁμιλήσωμεν περὶ αὐτῶν σήμερον, ἰστάμενοι ἔτι ἐπὶ τοῦ τάφου τῆς ἀγαθῆς Δανηλίδος.

ΦΥΣΙΚΟΪΣΤΟΡΙΚΑ.

ΟΙ ΔΕΛΦΙΝΕΣ,

κατὰ τὸ Γαλλικόν.

Τὸ μέγα γένος τῶν Κητῶν χαρακτηρίζεται ἀπὸ τῆς παραδόξου διαθέσεως τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ, δι' ἣν καὶ ἐδόθη αὐτῷ ἡ ἐπωνυμία τῶν φουσητήρων· διότι ὅταν καταπίνωσι τὰ ἐνδῶρα ταῦτα ζῶα εἰς ἀχανῆ φάραγγα τὴν λείαν αὐτῶν, βροῦσι συγχρόνως καὶ μεγάλην ποσότητα ὕδατος, ἣν πρέπει μετὰ ταῦτα νὰ ἀποβρίψωσιν. Αὕτη λοιπὸν, δι' ἰδιαιτέρου ὀργανισμοῦ τοῦ οὐρανίσκου, διέρχεται διὰ τῶν βρωθῶνων, συσσω- ρεύεται εἰς θύλακον ὑπάρχοντα παρὰ τὸ ἐξωτερικὸν στόμιον τῆς κοιλότητος τῆς βίνδος, ἐκεῖθεν, ὡς ἐκ τῆς πίεσεως ἰσχυρῶν μυῶνων, σπενδονίζεται βιαίως διὰ μι- κρᾶς ὀπῆς ἠνεωγμένης εἰς τὸ ἄνω μέρος τῆς κεφαλῆς, καὶ ἀποτελεῖ τοὺς περιέργους ἐκείνους πίδακας, οὓς ἐκπληττόμενοι βλέπουν πολλὰκις μακρόθεν οἱ θαλατ- σοπόροι ἐν τῷ ὠκεανῷ.

Γὰ κῆτη δὲν ἔχουσιν οὐδὲ ἴχνος τριχώσεως, ἀλλὰ τὸ δέρμα τῶν, στιλπνὸν καὶ λεῖον, περικαλύπτει ἀμέ- σως τὸ σῶμα καὶ ἐλατῶδες ἐκεῖνο λίπος, τὸ κυ- ρίως ἐπιζητούμενον ὑπὸ τῶν κητοθηρῶν. Παρὰ δὲ τὰ πλεῖρα τῶν ἔχουσι περυγία τῶν βορράων, ὥστε οὐ δὲν δύνανται δι' αὐτῶν νὰ συλλαβῶσι. Τινὰ εἶδη ἔχουσιν δδόντας κωνικούς καὶ ὄλους ὁμοίους διὰ τοῦτο δὲν μαστῶσιν, ἀλλὰ καταπίνουσι τὴν τροφήν των. Ἄλλα δ' ἔχουσιν ἐπὶ τῆς βράχους περυγίον κῆθον, τεινοντώδους οὐσίας, μὴ στιριζόμενον ὁμοίως ὑπὸ ὀσέος.

Οἱ ὀφθαλμοὶ τῶν εἰσὶν ἐπίπεδοι πρὸς τὰ ἔξω, ὁ δὲ πηλωτικὸς ἢ ἐξωτερικὸς αὐτῶν ὕμνη εἶναι στερεὸς καὶ παχύς· ὀπισθίους δὲ πόδας δὲν ἔχουσιν. οὔτε δὲ τρώχην, ἀλλ' οὔτε κόγχην ὠτίων, οὐχ ἦττον ὁμοίως καὶ βλέπουσι καὶ ἀκούουσιν εἰς μακρὰ ἀποστάσεις.

Τὰ θηρία ταῦτα, ἔχοντα μῆκος, τὰ μὲν ἐλάττω- να ἐξ, τὰ δὲ μείζονα ὀγδοήκοντα ποδῶν καὶ ἐπέ- κεινα, κατετάττοντο ἐπὶ πολὺ ὑπὸ τῶν φυσικῶν μετὰ τῶν ἰχθύων· ἀλλὰ τέλος ἐθεωρήθησαν ὡς μα- στωφόρα, διότι ἔχουσιν ὑπὸ τὴν κοιλίαν μαστούς δι' ὧν γαλακτοτροφοῦσι τὰ νεογνά των, καὶ πρὸς τούτοις ἔχουσι διπλὴν γενικὴν κυκλοφορίαν αἵματος.

Ἡ οὐρά των σύγκεται ἀπὸ παμπληθεῖς μυῶνας, ὧν ἡ μεγίστη ἀνάπτυξις εἶναι ἀπαραδειγματίστως παρὰ τοῖς λοιποῖς μαστωφόροις, καὶ τοῖς χορηγεῖ τὴν μεγάλην ἰκείνην τῆς νήξεως δύναμιν καὶ ταχύτητα.

Οἱ κυρίως δελφίνες, ἔχοντες βύγχος προέχον τῆς κεφαλῆς καὶ στενωτέρων αὐτῆς, καὶ δδόντας ἀπλοῦς καὶ σχεδὸν πάντοτε κωνικούς εἰς τὰς δύο σιαγόνας, εἶναι, ἂν καὶ οἱ ἀρχαῖοι τὸ ἐναντίον ἐνόμιζον, τὸ σκληρότερον καὶ μᾶλλον αἰμοφόρον εἶδος τοῦ γένους τούτου. Ὁ κοινὸς δελφίς, ἀτρακτοειδῆς τὸ σχῆμα, δηλ. λεπτότερος κατὰ τὴν οὐρὰν ἢ τὴν κεφαλὴν, ἔχει μῆκος ὀκτώ ὡς δέκα ποδῶν, καὶ τὸ βύγχος πεπιε- τμένον, φέρον 32—47 δδόντας κωνικούς, στιλπνοὺς καὶ ὀξείς. Ἐπὶ δὲ τοῦ κότου ἔχει ἔκρυσιν στεατώδη, περυγίῳ παρεμφερῆ, ἀλλ' οὐδόπως ἐκτελοῦσαν αὐτοῦ τὴν ἐνέργειαν, διότι, ἰνώδης οὕτα, μαλακὴ καὶ λιπώ- δης, μυῶνων δὲ στερουμένη κινητικῶν, ἀμοιρεῖ κινή- σεως ἐντελῶς. Τὸ δὲ χρῶμα εἶναι μέλας μὲν εἰς τὴν βράχιν, λευκὸς δὲ εἰς τὴν κοιλίαν.

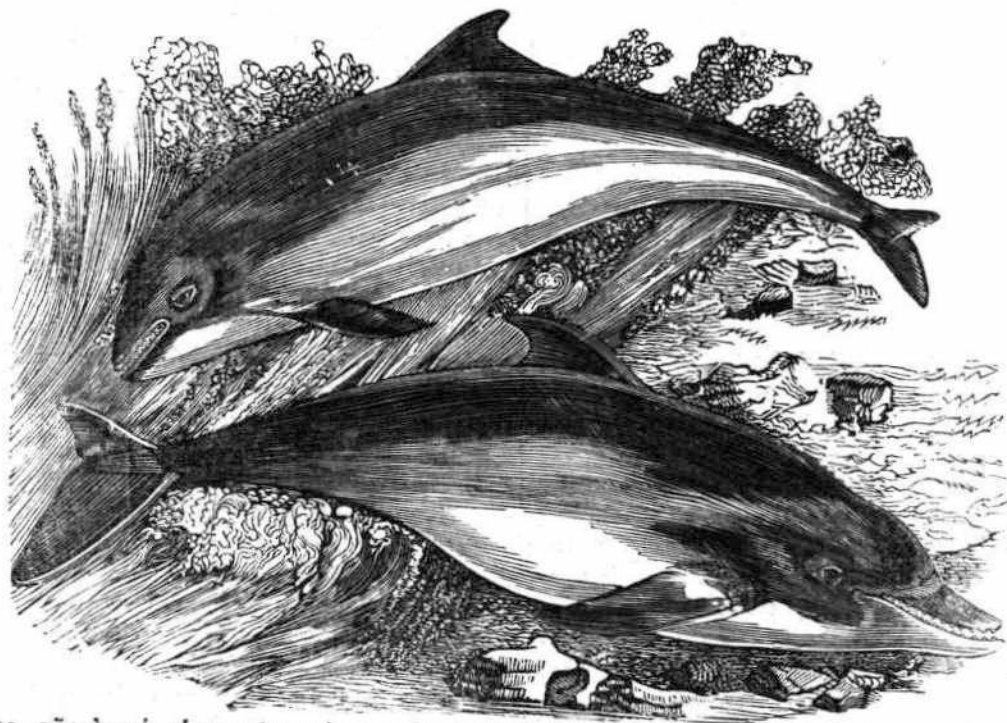
Τὸ ζῶον τοῦτο ἀπαντάται συνήθως εἰς ὅλας τὰς Εὐρωπαϊκὰς θαλάσσας, καὶ πολλάκις ἀναπλέει τοὺς μεγάλους ποταμούς, καὶ διαμένει ἐν αὐτοῖς μακρὸν χρόνον. Τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἦτον περίφημον παρὰ τοῖς ἀρχαίοις, ἀλλ' οἱ ἀρχαῖοι ἐγνώριζον τὸ ὄνομα καὶ ὄχι τὸ ζῶον. Τούτου, ὅσον παράδοξον καὶ ἂν φαίνη- ται, ὑπάρχουσι πολλὰ ἀποδείξεις. Ἄς ἰδῶμεν πρῶ- τον τοὺς ποιητάς.

Παραλείπω τοὺς δελφίνας ἐφ' ὧν ὠχοῦντο οἱ θα- λάσσιοι θεοί, ὅταν προσκληθέντες ἦλθον εἰς τὸν γάμον τῆς Θέτιδος μετὰ τοῦ Πηλέως, οὔτε ἐπιμένω νὰ ἐξετάσω πῶς κατάρθρωσαν οἱ δύο ὑπὸ τοῦ Ποσειδῶ- νος σταλέντες δελφίνες νὰ ἐξέλθωσι τὸ θαλασσίον βυθῶν, καὶ πορευθέντες πρὸς τὸ ὄρος Ἄτλαντα, νὰ τῷ φέρωσιν ἐκεῖθεν τὴν Ἄμφιτρίτην, ἀλλὰ περιορί- ζομαι εἰς τὸ συμβᾶν τοῦ Ἀρίονος.

Τίς δὲν ἠξυροῖ, διὰ τῆς λύρας καὶ τῆς φωνῆς του, κατὰ θέλησιν, ἀνήγειρε καὶ κατέλυε τείχη, ὅπερ δὲν ἔχομεν ἀνάγκην νὰ θεωρήσωμεν ὡς μυθῶδες, διότι καὶ τὴν σήμερον καθ' ὅλην τὴν Εὐρώπην, ἐν ᾧ ἴσως ἀποθνή- σκει πολλάκις τῆς πείνης ἢ εὐφυῆ καὶ ἡ ἀρετῆ, πολ- λοὶ μουσικοὶ, διὰ μόνης τῆς φωνῆς ἢ τῆς λύρας των, οἰκοδομοῦσι καλὰτα καὶ ἐπαύλεις. Ἄλλ' ἰδοὺ πῶς τὸ θαῦμα ἀρχίζει. Ὁ Ἀρίων, φορολογῆσας τὰ ὄντα τῶν Ἰταλῶν, καὶ ἐρχόμενος νὰ φορολογῆσῃ καὶ τὰ τῶν Ἑλλήνων, ἐπέθη μετὰ τοῦ πριόντος τοῦ λάρυγγος

(*) Τὸ χρονικόν τοῦτο ἐπιγράφεται· « Ἱστορικὴ διήγησις τοῦ βίου καὶ τῶν πράξεων Βασιλείου τοῦ σοφικοῦ βασιλέως, ἢ Κωνσταν- τίνου, βασιλέως ἐν θεῷ Ῥωμαίων, ὁ τούτου υἱὸς ἐκ τῆς Πελοπόν- ησου, ἀπὸ δέκα φέρων ἀνθρώπων διηγημάτων, τῆς γράφοντι προσεπίθετο. »

του εις πλοῖον Κορινθιακόν, οὐ οἱ κακοῦργοι ναῦται, ἀγροῖκοι υἱοὶ τῆς θαλάσσης, καὶ κατ' οὐδὲν τῆς φωκαίνης μουσικώτεροι, βεβαίως δὲ ἀμουςότεροι τῶν δελφίνων, ἀπεράσιαν νὰ ρίψωσι τὸν τραγωδιστὴν εἰς τὴν θάλασσαν, καὶ ν' ἀρπάσωσι τὰ χρήματά του. Ὁ δὲ Ἀρίων, αὐτόχρημα τραγωδιστὴς τὴν δειλίαν, ἀντὶ νὰ ἰδῆ πῶς ν' ἀντιπαλαίσῃ ἀνδρείως, τοὺς παρακάλεσε μόνον ἐν ταπεινότητι, πρὶν ἐκτελέσωσι τὸν ἀπαίσιόν των σκοπὸν, νὰ τὸν ἀκούσωσιν ἐπὶ μίαν στιγμὴν κρούοντα τὴν λύραν του. Ἐλαβε λοιπὸν τὸ ὄργανον εἰς τὰς χεῖρας, καὶ ἤρχισε νὰ παίξῃ εἰς ἤχον ὀρηνώδη, ἐπ' ἐλπίδι νὰ τοὺς κινήσῃ εἰς οἶκτον, ἀλλὰ ματαιίως, καὶ οἱ ἀνόσιοι τὸν ἔριψαν εἰς τὰ κύματα.

θέσεις τῶν ἀρχαίων ἱστορικῶν καὶ φυσιολόγων, θέλομεν ἰδῆ ὅτι καὶ αὐτῶν αἱ διηγήσεις δὲν εἶναι ἤττον θαυμαστικαί.

Κατ' αὐτοὺς, ὁ δελφίς εἶναι νοσημονέστατον ζῶον, ἠπιώτατον καὶ καλοκαγαθότατον, εὐμένες πρὸς τοὺς εὐμενεῖς, ἀγάπην ἀνταποδίδον πρὸς τοὺς ἀγαπῶντας αὐτό, εὐγνώμον καὶ εὐπειθές, καὶ τοσοῦτον ἐκδοτὸν εἰς τὰ περιπαθῆ αἰσθήματα ταῦτα, ὥστε πολλακίς ἀπέθνησκον ὅταν ἐστερεῖτο τοῦ ἀντικειμένου τῆς φιλίας αὐτοῦ.

Ὁ Πασανίας λέγει ὅτι εἶδεν ἐν Ποροσελήνῃ δελφίνα, ὅστις, πληγῶθεις ὑπὸ ἀλιέων, ἔπεσον ἐκπνέων εἰς τὸ παράλιον· ἀλλ' ἐκεῖ ἰδὼν αὐτὸν παῖδιον, τὸν ἐπεριποιήθη καὶ τὸν ἰάτρευσε. Ὁ δὲ δελφίς, ὡστρα ἀποδίδων εἰς τὸν ἰατρὸν του, ἤρχετο ὁσάκις ὁ παῖς τὸν ἐκάλει, καὶ παρέχων τὰ νώτά του, ἔφερον αὐτὸν ἐπὶ τῶν κυμάτων (Πασ. Λακ. 25).

Ὁ δὲ Πλίνιος λέγει, ὅτι δελφίς τῆς Λοκρῆνης λίμνης τοσοῦτον εἶχεν οἰκειωθῆ πρὸς παῖδα, ὥστε τὸν ἔφερον ἐπὶ τῶν νώτων του εἰς τὴν ἄλλην ὄχθην εἰς τὸ σχολεῖον· ὅταν δὲ ποτε ἠσθένησε τὸ παιδίον, ὁ

ἄλλ' ἀπὸ τὰ μέλη αὐτοῦ ἐλκυσθέντες, πλῆθος δελφίνων παρηκολούθουν τὸ πλοῖον καὶ τὸν ἤχουον. Εἰς λοιπὸν ἐξ αὐτῶν ἐκάθισε τὸν μελωδὸν εἰς τὴν βράχιν του, καὶ ἐτράπη πρὸς τὴν ξηρὰν, προπεμπόμενος ὑπὸ τῶν λοιπῶν ὄλων, οἷτινες περιεκάλαζον περίξ του, ἢ διὰ νὰ φαιδρύνωσι τὸν μονότονον πλοῦν, ἢ διὰ νὰ τὸν ἀκούωσι· διότι, ἀν πιστεύσωμεν τὰς ἀρχαίας γραφὰς καὶ γλυφὰς, τὰς παριστώσας τὸ συμβῆν τοῦτο, ὁ Ἀρίων, καθ' ὅλην τὴν διαπόντιον ἰπασίαν του, οὐδὲ στιγμὴν δὲν ἔπαυσε κιθαρίζων. Ὅπως δὴ ποτε, οἱ φιλόμουσοι δελφίνες τὸν ἔφερον πρὸς τὸν βασιλέα Περίανδρον, ὅστις, συλλαβὼν τοὺς πειρατὰς, τοὺς ἐκρέμασε.

Ἄλλ' ἀπὸ τῶν ποιητῶν ἂν μεταβῶμεν εἰς τὰς ἐκ-

δελφίς, μὴ δυνάμενος νὰ ὑπομείνῃ τὴν ἀπουσίαν αὐτοῦ, ἀπέθανε τῆς λύπης. Προσθέτει δ' ὁ αὐτὸς συγγραφεὺς, ὅτι ἄλλος δελφίς τῆς κατὰ τὸν Ἰππῶνα παραλίας τσοαυτὴν εἶχε φιλίαν πρὸς τοὺς ἀνθρώπους, ὥστε ὁσάκις ἐβλεπέ τινας λουομένους, ἔσπευδεν ἀμέσως νὰ παίξῃ μετ' αὐτῶν καὶ νὰ τοὺς δεχθῆ εἰς τὴν βράχιν του· ἐπὶ δ' οἱ ἀλιεῖς, ὠφελούμενοι ἀπὸ τὴν φιλανθρωπὸν του διάθεσιν, τὸν εἶχον ἐθίσει νὰ ἀλιεύῃ ἀντ' αὐτῶν, μισθὸν παραχωροῦντες μέρος τῶν συλλαμβανομένων ἰχθύων (ΙΑ. 8).

Καὶ ὁ Αἰλιανὸς δὲ συνέλεξε πολυαριθμοὺς ἱστορίας περὶ τῆς τρυφερότητος τῶν μητρικῶν αἰσθημάτων τῶν δελφίνων ὑπὲρ τῶν παιδίων των, περὶ τοῦ εὐαγώγου, τοῦ πειθηνίου καὶ φιλανθρώπου χαρακτήρος αὐτῶν, περὶ τῆς ἀγχινοίας των εἰς ὅλας τὰς παιδιάς καὶ εἰς ὅλας τὰς πράξεις των (περὶ ζῶων ἱς. Βιβλ. Α. Β. ΣΤ. Η. Ι, ΑΙ, ΙΒ). Βεβαίως ὁμοῦ δὲν θέλω ἐπαναλάβει ἐδῶ ὅλας τὰς γελοίας αὐτὰς ἱστορίας. Ἄπαγε τῆς σχολαστικότητος!

Ἄλλὰ καὶ αὐτοὶ οἱ φυσιολόγοι! Ὁ Ἀριστοτέλης λέγει, ὅτι ὁ δελφίς ἔχει τὸ στόμα ὑπὸ τὴν κεφαλὴν

καὶ μακρὰν τοῦ ἄκρου βύχλους, καὶ ὅτι, διὰ νὰ συλλέξῃ τὰ πρὸς τροφήν, ἀναγκάζεται νὰ στραφῆ ἐπὶ τὴν πλευρὸν ἢ καὶ ὑπίως. Ὁ δὲ Πλίνιος, ἐκτὸς τοῦ ἰσθμοῦ θέλει τὸ στόμα ὅπου καὶ ὁ Ἀριστοτέλης, τοῖς ἔπει ἐπὶ τοῦ νώτου πτερύγιον ἀκανθωτὸν, ἰσχυρὸν, λέγει, ὄπλον, δι' οὗ πολεμοῦσι καὶ δαμάζουσι κροκοδείλους, ὃ δύνανται ὅμως νὰ συστῆλλωσιν ἐνάκις θέλωσι νὰ καταστήσωσιν αὐτὸ ἀκίνδυνον, ὡς ὅταν φέρωσιν ἐπὶ τῶν νώτων ἀνθρώπων ἢ παιδίων.

Ἐν τούτοις τὸ περιέρχον εἶναι, ὅτι τὰ δύο ταῦτα χαρακτηριστικὰ τῆς θέσεως τοῦ στόματος καὶ τοῦ πτερύγιου συνυπάρχουσι τῷ ὄντι εἰς τινὰ ἰχθύν. Ἄλλὰ ποῖον εἶναι τὸ ἦπιον, τὸ τιθαστὸν, τὸ οὐρανῶδες ζῶον; Τίς ἤθελε τὸ πιστεύσει; ὁ Καρχαρίας! (α). Ὁ Καρχαρίας! ὁ ἀγριώτερος, ὁ θηριωδέστερος τῶν ἰχθύων! Ὁ Καρχαρίας! ὁ τρόμος τοῦ ναύτου, τῶν θαλασσῶν ὁ δόλιος καὶ αἰμοβόρος ληστὴς, αὐτὸς ὅστις, ὡς ἡ γαλιτὴ τὸν μῦν, φονεύει μυριάκις εἰς ἀποτρόπαια παίγνια διὰ τοῦ τρόμου τοῦ θῦμά του, πρὶν τὸ φονεῦσθαι διὰ τῶν μαιφόνων ἰχθύων του!

Ἴδου ὁ δελφίς τῶν ἀρχαίων, ἰδου τὸ ζῶον, περὶ οὗ ὁ Ὀππιανὸς, ἀπ' οὗ τὸ περιγράφει τοσοῦτον ἀκριβῶς ὥστε, εἶναι ἀδύνατον νὰ μὴ ἀναγνωρίσῃ πᾶς τις τὸν καρχαρίαν, διηγείται, ὅτι ἐξέρχεται τῆς θαλάσσης ὅταν ἀκούῃ τοὺς ποιμενικοὺς αὐλοὺς, καὶ συνοδεύει τὰ ἀθῶα ποίμνια, καὶ συναναπαύεται μετ' αὐτῶν ὑπὸ τὰς περπνὰς σκιάς τῶν δασῶν! (Ἀλιεντικ. Α').

Ἄλλ' ἄς ἀφήσωμεν πάσας ταύτας τὰς παραδόξους ἀπάτας, καὶ ἄς ἰδῶμεν τί εἶναι ἀληθῶς ὁ δελφίς.

Τὸ ζῶον τοῦτο, ὡς ὅλα τὰ κήτη, ζῆ κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἤττον ἀγελῆδόν. Εἶναι δὲ ζωηρόν καὶ εὐρωστον, καὶ τόσον ἀδηφάγον καὶ λαίμαργον, ὥστε καταπίνει εὐκόλως πᾶν δέλεαρ ῥιπτόμενον πρὸς αὐτό. Κολυμβᾷ δὲ παραδόξως, ὅταν μάλιστα ἔχῃ μεγάλας ἀποστάσεις νὰ διανύσῃ, συστῆλλόμενον μὲν εἰς ἡμικύκλιον, διαστῆλλόμενον δὲ μεθ' ὀρμῆς πάλιν ἀλλεπαλλήλως· διὰ τοῦτο, ὅταν εἶναι παρὰ τὴν ἐπιφάνειαν τῆς θαλάσσης, ἢ βράχισ του ἀλληλοδιαδόχως κρύπτεται καὶ φαίνεται πάλιν. Ἡ μόνη του δὲ ἐνασχόλησις εἶναι νὰ διώκῃ τοὺς μικροὺς ἰχθύς, οἷον τριχίας, ἀφύας, σκόμβρους, καὶ αὐτὰς τὰς συνοδίας τῶν θύνων, ἐπ' ἐλπίδι τοῦ νὰ συλλάβῃ τοὺς μικροτέρους αὐτῶν. Ἄλλ' ὅλοι οἱ ἰχθύς οὗτοι, ἂν δὲν συλληφθῶσιν ἐξαίφνης, διαφεύγουσιν εὐκόλως τὸν κίνδυνον, διότι ὁ δελφίς, ἔχων ἀκινήτους τοὺς τοῦ τραχήλου σπονδύλους, καὶ τὴν κεφαλὴν συμφοῦ μετὰ τὸ σῶμα, δὲν δύναται νὰ στρέψῃ αὐτὴν πρὸς τὰ πλάγια, χωρὶς νὰ στρέψῃ ὅλον τὸ σῶμα ὁμοῦ, καὶ ἡ βραδύτης τῶν κινήσεών του τούτων, δίδει καιρὸν εἰς τοὺς διωκομένους νὰ φύγωσιν.

Ὁ δελφίς ἔχει μέγαν ὄγκον ἐγκεφάλου. Περιορίζεται ὁμοῦ δὲ νοῦς του εἰς μόνην τὴν ἐκπλήρωσιν τῶν φυσικῶν ἀναγκῶν του, τῆς τροφῆς, ἀναπαύσεως καὶ παραγωγῆς. Ἄλλως τε παρακολουθεῖ τὰ πλοῖα, παίζει καὶ σκιρτᾷ παρὰ τὰ πλευρὰ αὐτῶν καὶ ἐπὶ

τὰ ἴχνη αὐτῶν, καὶ οὔτε ἡ παρουσία τοῦ πληρώματος, οὔτε ἡ ὄψις τῶν ἰστιῶν, οὔτε ὁ θόρυβος ὁ ἐπὶ τοῦ καταστρώματος τοὺς τρομάζει. Ἐνίοτε τινες, ἐν τῇ ταχύτητι τῶν κινήσεών των, εἰσπηδοῦσιν εἰς τὰ πλοῖα, ἀλλ' ἐξ εὐηθείας τοῦτο, οὐχὶ ἐκ προθέσεως. Τῶν νεωτέρων τὸ κρέας τρώγεται, καὶ εἰς τὰ μεσημβρινὰ τῆς Γαλλίας μάλιστα κατασκευάζονται ἐξ αὐτοῦ ἀλλαντες (λουκάνικα) ἐξήριτοι. Ὡς ὅλα τὰ κήτη, ἔχουσι καὶ αὐτοὶ λίπος, ἔλαιον ὁμοῦ πολλὰ ὀλίγον περιέχουσι, εἰ δὲ καὶ δὲν γίνεται ἰδιαιτέρα ἀλιεῖα αὐτῶν. Τοὺς φοβούνται δὲ πολὺ οἱ ἀλιεῖς, διότι σχίζουσι τὰ δίχτυα διὰ τῶν ὀδόντων των, εἴτε διὰ νὰ διαφύγωσιν ἂν συλληφθῶσιν, ἢ διὰ νὰ φάγωσι τοὺς συλληφθέντας ἰχθύς.

Ἀπαιτᾶται δὲ εἰς τὰς βορείους θαλάσσας, καὶ εἰς αὐτὴν τὴν μεσόγειον ἢ δελφινοφώκη (delphinus tursio), ἢ καὶ φυσήτης λεγομένη, τὸ αὐτὸ χρῶμα ἔχουσα, μήκος δὲ πολλακίς δεκαπέντε ποδῶν καὶ ἐπέκεινα. βραχὺ δὲ βύχλος καὶ εὐρύ καὶ πεπλατυμένον, ἔχον εἰκοσιένα ἢ εἰκοσιπέντε κωνικοὺς καὶ πολλακίς ἀμβλεῖς ὀδόντας ἐκατέρωθεν ἐκάστης σιαγόνας.

Ἠξεύρετε τί ἦτον ὁ ὄρυξ, τὸ θαλάσιον τέρας τῶν ἀρχαίων, τοῦ μεσαιῶνος ἢ ὄρκα, ἦτις εἰς ἀφοτέρας τὰς ἐποχὰς ἠγάπα νὰ τρώγῃ νέας ἡγεμονίδας, καὶ εἰς ἀφοτέρας ἔσχε τὸ αὐτὸ τέλος; Δὲν θὰ διηγῆθῃ τὴν ὄρκαν τοῦ Μαιωμέτου Ὀρλάνδου καὶ τῆς ὠραιᾶς Ἀγγελικῆς, διότι μόνις οἱ ὠραῖοι στίχαι τοῦ Ἀρίστου καθιστῶσι τὸ ἀνεκδοτὸν φορητὸν προτιμῶ δὲ ν' ἀναφέρω τῆς Ἀνδρομέδας τὸ θαλάσιον τέρας, διότι εἶναι ἱστορικόν, καθ' ὃν τρόπον τὰ πλείστα τῶν συγχρόνων του Ἑλληνικῶν συμβάντων.

Ἦτον λοιπὸν ἓνα καιρὸν εἰς τὴν Αἰθιοπίαν βασιλεὺς ὀνομαζόμενος Κηφεύς, καὶ βασίλισσα καλουμένη Κασσιόπη ἢ Κασσιόπεια. Τὸ ἀγαθὸν τοῦτο βασιλικὸν ζεῦγος ἦτον ἀναμφιβόλως κορακῶν μελάντερον, ὡς ὅλοι των οἱ ὑπήκοοι, ἀλλὰ τοῦτο δὲν τοὺς ἐκώλυε νὰ ἔχωσι θυγατέρα λευκοτέραν περιστερὰς, ὀνομαζομένην Ἀνδρομέδαν. Ἦτον δὲ καὶ φρόνιμος ἐνταυτῷ καὶ ὠραῖα, ἐντέλεια γυναικὸς ἐν γένει, ἂν σπέρμα ματαιοπροσύνης δὲν εἶχεν ἀναφυῆ εἰς τὴν καρδίαν τῆς, καὶ ἀναπτυχθὲν δὲν τῇ εἶχεν ἀνατρέψει τὴν κεφαλὴν. Ἐν τῇ αὐθάδει αὐταρσεκείᾳ τῆς παρέβαλεν ἑαυτὴν πρὸς τὴν Ἥραν, καὶ ἡ μήτηρ αὐτῆς, ἐτι ματαιοτέρα, ἔλεγεν, ὅτι μετὰ τῆς θυγατρὸς τῆς αἱ δύο ὁμοῦ ἀποτελοῦσι ζεῦγος θελκτικώτερον τῶν Νηρηίδων πολὺ. Καὶ αὐτὴ δὲ, εἰ καὶ μελαγχροῦς, δυσχερίζετο ὁμοῦ εἰς τοὺς αὐλικούς τῆς, ὅτι ἦτον ἀναμφισβητήτως ὠραιότερα τῆς Ἥρας.

Ἡ δὲ γυνὴ τοῦ πατρὸς ἀνδρῶν τε θεῶν τε, διὰ μὲν τὰς ἀπρεπεῖς τῆς μητρὸς καυχῆσεις ἐγέλασεν, ἀλλὰ τῆς θυγατρὸς αἱ ἀξιώσεις τὴν παρῳργίαν, καὶ ἀπεφάσισε νὰ ἐκδικήσῃ κατ' αὐτῆς τὴν προσβεβλημένην φιλοτιμίαν τῆς. Συνοδία τῶν Νηρηίδων λοιπὸν ἦλθε πρὸς τὸν Ποσειδῶνα, καὶ ἀνέθεσεν εἰς αὐτὸν τὴν ἐκδικησίν τῆς. Ὁ δ' ἐνοσίχθων ἐπεμψεν ἀμέσως ἐν θαλάσσιον τέρας, ἓνα ὄρυκα, ὅστις κατηράνησε τὴν Αἰθιοπίαν, κατέφαγε γράϊας καὶ παιδία ὅσα ὠρέ-
Φυλλ. 3.

γετο, και, κατά την ευγενή συνήθειαν των θαλασσιών τεράτων, κατεπίεσε και κατέστρεψε τον λαόν διά να εκδικηθῆ κατά των ηγεμόνων.

Τέλος ο φιλόλαος βασιλεύς Κηφεύς επεμψε προς τον χρησμόν και ηρώτησεν εις τί πρέπει να ενδώσῃ ὅπως ἀπαλλαγῆ τὸ ὑπῆκοον του ἀπὸ τὰς βασάνους. Ὁ δὲ χρηστὸς ἀπεκρίθη, ὅτι τότε θά παύσῃσι τὰ δεινὰ του, ὅταν παραδώσῃ τὴν Ἀνδρομέδαν ἀλυσοδέτον ἐπὶ τῶν σκοπέλων εἰς τὸ τέρας να τὴν κατάρχηῃ· καὶ ὁ δυστυχὴς Κηφεύς τὸ ἐξετέλεσε. Κατ' εὐτυχίαν ὁμοῦς ὁ Περσεύς, ἐπὶ τοῦ Πηγάσου οὐχόμενος, διήρξατο ἐκείθεν κατὰ τὴν ἐπίσημον στιγμήν, καθ' ἣν τὸ τέρας ἐξήρξατο τῶν ὑδάτων ὅπως καταβροχθίσῃ τὴν κόρην. Τὰ δάκρυα δὲ αὐτῆς ἐκίνησαν εἰς οἶκτον τὸν ἦρωα, καὶ δείξας εἰς τὸν ὄρκα τὴν κεφαλὴν τῆς Μεδούσης, τὸν ἀπελίθωσεν, ἠλευθέρωσε τὴν Ἀνδρομέδαν, κατέπιεσε τὸν Δία να κατατάξῃ τὴν μητέρα τῆς Κασσιόπειαν μεταξὺ τῶν ἀστέρων, ὅπου ἀκόμη εὐρίσκειται, καὶ ἡ ἱστορία τελειώνει μελοδραματικώτατα, διὰ τοῦ γάμου τῆς ἡγεμονίδος μετὰ τοῦ ἐλευθερωτοῦ τῆς.

Οἱ ἀρχαῖοι φυσιογράφοι ἠσχολήθησαν σπουδαίωτατα εἰς τὸ ν' ἀνακαλύψωσι τίνος φύσεως τέρας ἦτον τὸ τέρας τῆς Ἀνδρομέδας, καὶ ἀπεράσισαν, ὅτι ἦτον ἡ ὄρκα τῶν τοῦ μεσαιῶνος, ἡ θαλάσσιος κὴν τῶν Γάλλων, ἡ Οὐδρα τέλος πάντων τοῦ περιηγητοῦ Βήλλωνος, ὅστις διισχυρίζεται, ὅτι οἱ νέοι Ἕλληγες εἰδόντες τοὺς δελφίνας, καὶ φόνος δελφίνος θεωρεῖται παρ' αὐτοῖς ὡς ἀνθρωποκτονία.

Παρατρέχομεν διάφορα ἄλλα εἶδη δελφίνων, ὧν τὰ ἦθη οὐδὲν περιέργον ἔχουσιν. Τὸ δὲ τῶν *Delphinorhynchus* γένος εἶναι συγγενέστατον πρὸς τὸ τῶν δελφίνων, ὥστε καὶ οἱ φυσιογράφοι ἐθεώρησαν ὡς μόνον χαρακτηριστικὸν τῆς διαφορᾶς, τὸ σχῆμα τοῦ κρανίου, εἰς ὅλον κυρτούμενον, καὶ ἔχον ῥύγχος ἐπίμηκες, με κωνικούς ἀγκύλους ὀδόντας.

Εἶδος δὲ τούτου εἶναι ὁ *Μακρόπτερος δελφινόρρυγχος*, οὗ ἐν καὶ μόνον ἄτομον, εἴκοσι περίπου ποδῶν μήκος ἔχον, ἐγένετο γνωστὸν τῷ 1825. ὅθεν φαίνεται, ὅτι τὸ εἶδος τοῦτο κατοικεῖ τοὺς ἀπωτάτους τῶν μεμακρυσμένων θαλασσῶν βυθούς, δι' ὃ καὶ ἔμεινεν ἐντελῶς ἀγνωστον καὶ εἰς τοὺς κητοθῆρας καὶ εἰς τοὺς περιηγητὰς καὶ εἰς τοὺς φυσιολόγους.

Ἄλλὰ κατὰ μίαν νύκτα τοῦ ἔτους ἐκείνου, ἐν Γαλλίᾳ, εἰς τὰς ἐκβολὰς τοῦ Σηκουάνου, ἀλιεὺς ἤκουσεν ἐπὶ τῆς παραλίας παράδοξον ὄρυθρον, εἰς τὴν στιγμήν τῆς ἀμπότιδος, καὶ ἔτρεξε μὲν πρὸς τὸ μέρος ἐκεῖνο, ἀλλὰ τὸ σκότος καὶ ἡ ἀκατανόητος ἐκείνη βοή τὸν ἐτρόμαξαν, ὥστε δὲν ἐπλησίασεν. Ἐνίοτε ἤκούετο ὡς ῥόγγος ἀγνωστοῦ καὶ μανιώδους θηρίου, ἄλλοτε στεναγμοὶ καὶ οἰωγαὶ πνιγομένου· μετὰ ταῦτα ἐπατάσσετο τὸ ὕδωρ ὡς ὑπὸ καταβράχτου, καὶ ἔτρεμε τῆς ὄχθης ἡ ἄμμος, καὶ ἀντήχει ὡς ἰσχυρῶς πλητομένη. Ὁ ἀλιεὺς ἐδραμεν ἀμέσως πρὸς τοὺς γείτονας του, καὶ ἅμα ἐρεξεν, ἐφθασαν ὅλοι εἰς τὸ χωρίον.

Μακρόθεν ἤδη ἤκουσαν τὸν αὐτὸν ὄρυθρον, καὶ μετ' οὐ πολὺ εἶδαν ἐξοκειλαν ἐπὶ τῆς παραλίας, καὶ ἐκ-

βρασθῆν ὑπὸ τῶν κυμάτων, μέγα θαλάσσιον τέρας ἐναγωνίως σπαῖρον, καὶ μάτην προσπαθοῦν να ἐπιτρέψῃ εἰς τὴν θαλάσσαν. Ἐὶ τῷμά του εἶχε μήκος δεκαπέντε ποδῶν, ἑπτὰ δὲ ποδῶν περιφέρειαν, καὶ ἔμειοτο βαθμηδὸν ἀπὸ τῶν μικρῶν παραστερίων αὐτοῦ πτερυγίων μέχρι τῆς οὐρᾶς· ἡ φάρυγξ του εἶχε πλάτος δύο ποδῶν, ἀλλ' ἦτον νωδός· τὸ δὲ χροῶμά του ἦτον ὑπόφαιον καὶ στιλπνόν, λευκαίνουμενον δὲ ὑπὸ τὴν κοιλίαν. Προσβαλόντες δ' αὐτὸ οἱ ἀλιεῖς διὰ ῥοπαλίων καὶ ὀβελῶν, τὸ ἐφόνευσαν, καὶ τότε ἐγνώσθη, ὅτι τὸ ζῶον τοῦτο ἦτον ὁ *μακρόπτερος δελφινόρρυγχος*, οὐδέποτε ἄλλοτε ἀπαντηθείς. Ἰόθεν δὲ καὶ διατὶ ἦλθεν εἰς τὰ μέρη ἐκεῖνα, τίς ἐμβλέπει εἰς τοὺς ἀχανεῖς βυθούς τῆς θαλάσσης, ὥστε να τὸ εἰπῇ;

Ἐπι μείζων εἶναι ὁ λεγόμενος *ἐστερμέντος* (*cormoratus*) *δελφινόρρυγχος*, ἔχων μήκος τριάκοντα ὡς τριακονταπέντε ποδῶν, καὶ πάχος τοῦλάχιστον δεκαπέντε.

Ἡ δὲ λεγομένη *Γρία* τῆς Βολυβίας, κατὰ τὴν μεσημβρινὴν Ἀμερικὴν, ἰδιαίτερον γένος ἀποτελοῦσα, κατοικεῖ τοὺς ποταμούς καὶ τὰς λίμνας, καὶ ἔχει ἑπτὰ ὡς δέκα ποδῶν μήκος, καὶ, ὡς αἱ φῶκαι, μύστακα περὶ τὸ στόμα, ἐξ ὀλίγων τραχειῶν τριχῶν συνιστάμενον. Τὸ δὲ χροῶμα αὐτῆς εἶναι μεταβλητόν, κυανόραιο συνήθως ἄνω, ἀποκλίνον περὶ τὴν κοιλίαν πρὸς τὸ ῥοδόχρουν. Ἄλλοτε δὲ εἶναι ὑπερῤυθρος, ἢ μελανόφαιος, ἢ στικτὴ, ἢ ῥαβδιωτὴ. Γεννᾷ δὲ, ὡς βεβαιοῦσιν οἱ σπουδάσαντες τὰ ἦθη τοῦ ζώου τούτου, ἐν μόνον τέκνον ἑκάστοτε, καὶ τοσαύτη εἶναι ἡ μετὰ τὸ μητρὸς καὶ παιδίου στοργή, ὥστε πολλάκις ἐκτίθενται εἰς τοὺς μεγίστους κινδύνους δι' ἀμοιβαίαν ἄμυναν. Τὰ ζῶα ταῦτα δὲν ἔχουσι τὰς κινήσεις τόσον ζωηρὰς καὶ σφοδρὰς ὡς οἱ λοιποὶ δελφίνες, καὶ ἀναβαίνουν συνεχίστερον αὐτῶν εἰς τὴν ἐπιφάνειαν, διὰ ν' ἀναπνέωσι τὸν ἀέρα. Συνδιαίτωνται δὲ ἀνά τρία ἢ τέσσαρα ἐν οἰκογενεῖᾳ ὁμοῦ, καὶ θηρεύουσι τὴν λείαν των, ἔχοντα τὴν κεφαλὴν ἐκτὸς τῶν κυμάτων.

Αἱ δὲ φῶκαι κατὰ τοῦτο διαφέρουσι τῶν ῥηθέντων γενῶν, ὅτι ἔχουσι τὴν κεφαλὴν οὐχὶ εἰς ῥύγχος ἐκτεινομένην, ἀλλὰ κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἦττον σφαιροειδῆ. ἔχουσι δὲ ὄλαι, πλὴν τῆς λεγομένης *βελοόργα*, σιακτώδες πτερύγιον ἐπὶ τοῦ νότου.

Ἡ κοινὴ φῶκη, ἡ τόσον συνήθης ἐν τῇ μεσογείῳ, εἶναι ἐκ τῶν ὀδοιπορικῶν ἰχθύων. Εἰς τὸν Ὀκεανὸν ἀναβαίνει τὸ θέρος πρὸς τὰς βορείους θαλάσσας διὰ να θροισθῆ, τὸν δὲ χειμῶνα καταβαίνει πρὸς νότον, ὅπου ὁμοῦς διχήμεν ἐνίοτε, μάλιστα ἐν τῇ Μεσογείῳ, δι' ὄλου τοῦ ἔτους. Τὴν ῥύχιν ἔχει μελανὴν μετ' ἰσθαφῶν καὶ χλωρῶν ἀποχρώσεων, τὴν δὲ κοιλίαν, λευκὴν. Τὸ δὲ μήκος τῆς εἶναι τεσσάρων ὡς ἑξ ποδῶν, ὥστε εἶναι τῶν κητῶν τὸ μικρότερον.

Ζῶσι δὲ αἱ φῶκαι ἀγεληδόν, καὶ συνήθως διαίτωνται καὶ παίζουσι εἰς τὴν ἐπιφάνειαν, πρωτίστην ἠδὸν ἔχουσι να παλαίωσιν ἐπὶ τῶν τρικυμιῶν κατὰ τῆς ὁρμῆς τῶν κυμάτων. Ὅταν δὲ ἡ θάλασσα εἶναι γαλήνια, ἀντιδιώκονται παίζουσι καὶ σκιρτῶσαι ὑπὲρ τὸ ὕδωρ, ὥστε φαίνεται ὅλον τὸ σῶμά των. Εἶναι δὲ ἀθηράγοι, κατατρώγουσι μεγίστην ποσότητα ἰχθύων καὶ μαλακοδέρμων, καὶ ἀρπάζουσι πολλὰς τὴν λείαν των ἀπὸ τῶν ἀλιεῶν τὰ δίχτυα, κόπρουται αὐτὰ διὰ τῶν ὀδόντων. Ἐνίοτε ἐνεδρεύουσι πρὸς τὰς ἐκβολὰς τῶν ποταμῶν, καὶ συλλαμβάνουσι τοὺς κατερχομένους ἰχθύς, καὶ ἄλλοτε διώκουσι αὐτοὺς καὶ ἄνω ποταμῶν. Καὶ ἡ φῶκη δὲ τρέφει καὶ προστατεύει τὰ τέκνα τῆς μετὰ μεγίστης φιλοστοργίας.

Ἡ φῶκη δὲ κληθεῖς *φοκαινόρρη* (*phocaena orca*), ἄλλος ἀπὸ τὸν προῤρηθέντα ὄρκα, εἶναι τὸ μέγιστον εἶδος τῆς φῶκης, ἔχον εἰκοσιπέντε ὡς τριάκοντα ποδῶν μήκος. Τὸ ῥύγχος του εἶναι βραγύτατον, καὶ ἐπὶ τοῦ νότου ἔχει μέγιστον πτερύγιον, τετράπουν τὸ ὕψος. Οἱ ὀδόντες του εἶναι μεγάλοι μὲν ἀλλὰ σπάνιοι, τὸ δὲ χροῶμά του μέλαν ἑπάνω, λευκὸν δὲ κάτω, καὶ ἔχει λευκὸν στίγμα ἐπὶ τοῦ ὀφθαλμοῦ.

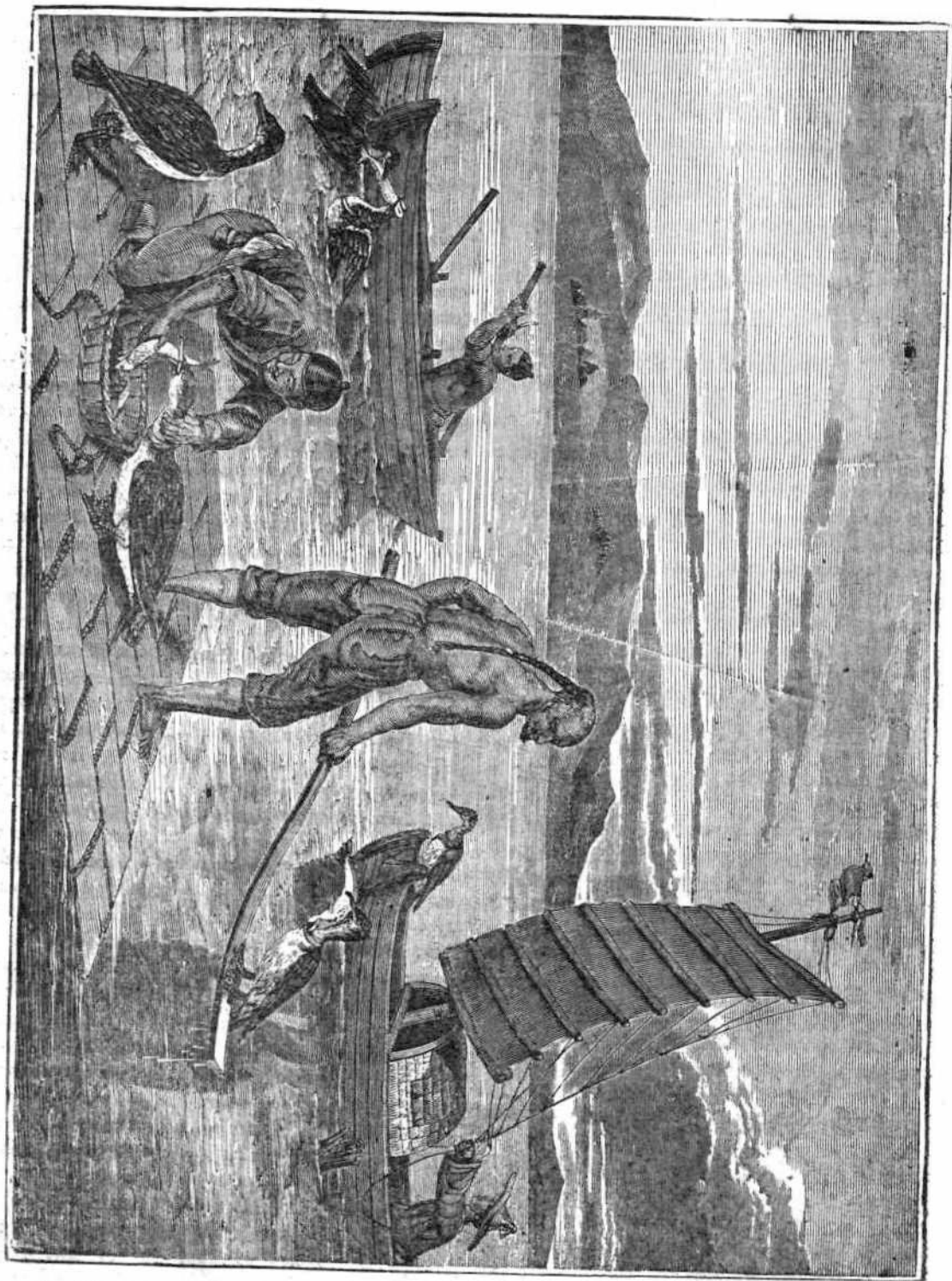
ΦΑΛΑΚΡΟΚΟΡΑΞ.

Ὁ Φαλακροκόραξ (*Cormoran*) ὑπάγεται εἰς γένος τι θαλασσιῶν πτηνῶν, οὗ ὑπάρχουσι περίπου δεκαεπτὰ εἶδη. Ὁ διαγνωστικὸς χαρακτήρ τοῦ γένους τούτου συνίσταται εἰς τὴν ἰδιαίτουσαν διαμόρφωσιν τοῦ ποδός· ὁ ἐξώτατος τῶν δακτύλων εἶναι ὁ ἐπιμχέστερος καὶ ὀρίζεται ἐξωτερικῶς ὑπὸ μικρᾶς μεμβράνης· ἡ ἀραχνώδης αὕτη μεμβράνα εἶναι πλατεῖα, πλήρης καὶ ὀλόκληρος· ὁ ὀπισθεν δάκτυλος ἔχει τὸ ἦμισυ μήκος τοῦ μεσαίου, καὶ πάντες οἱ δάκτυλοι ἔχουσι πλατεῖς, καμπυλοειδεῖς ἀλλ' οὐ καὶ ὀξεῖς ὀνυχας, ὁ δὲ μεσαῖος δάκτυλος ἔχει τοσαύτην πυκνότητα ὅση ἀπαιτεῖται διὰ να κρατῆ ἀσφαλῶς τὴν γλίσχρον ἄγρην ἐξ ἧς τρέφεται. Ὁ φαλακροκόραξ εἶναι ἐξαιρετὸς κολυμβητῆς καὶ δύτης καὶ καλὸς ἐνταυτῷ τὴν πτήσιν, ἢ δὲ ἀδδηραγία δι' ἣν εἶναι παρομιμακῶς περιβόητος, κρατεῖ εἰς διηκετὴ ἐνέργειαν τὰς ἰδιαζούσας δυνάμεις, τὰς χορηγηθείσας αὐτῷ παρὰ τῆς φύσεως πρὸς εὐχαρίστησιν τῆς ἀκορέστου αὐτοῦ δρεξεως. Ἄμα ὁ Φαλακροκόραξ παρατηρήσῃ τὴν ἄγρην του, ῥίπτεται ἐπ' αὐτῆς μετὰ καταστρεπτικῆς ταχύτητος, καὶ κατέχει αὐτὴν ἀμέσως ἐν ἀσφαλείᾳ διὰ τῶν πριονοειδῶν ὀδοντώσεων τοῦ μεσαίου δακτύλου του· διὰ τῆς βοηθείας δὲ τοῦ ἐτέρου ποδός ὁ ἰχθύς φέρεται εἰς τὴν ἐπιφάνειαν τοῦ ὕδατος, καὶ τότε δι' ἐπιτηδείας τίνος κινήσεως ἀναστρέφεται πρὸς τὰ ἄνω εἰς τρόπον ὥστε κρατεῖται ἀπὸ τῆς κεφαλῆς, χωρὶς τὰ πτερύγια να φέρωσι τὴν παραμικρὰν ἀντίστασιν. Ἡ φάρυγξ τοῦ φαλακροκόρακος δύναται να ἐκταθῆ ἐπὶ πολλῷ, ἐὰν ἐμποδίσον τι συμβῆ πρὸς κατάσχεσιν τῆς ἄγρας του. Οἱ φαλακροκόρακες εἶναι κοινωνητικοί, καὶ ἐκτὸς τῆς ὥρας τῆς ὄχθειας, ὀδεύουσι γενικῶς ἀγεληδόν, καὶ πολλάκις ἐν συνοδίᾳ μετ' ἄλλων ἐνύδρων πτηνῶν ἄπερ μένουσιν ἀβλαβῆ ἀπ' αὐτῶν, ἐκτὸς ἐὰν ἡ λαίμαργία τοῦ φαλακροκόρακος τὸν κινήσῃ ν' ἀρπάσῃ ἀπ' αὐτῶν τὴν ἄγρην των. Διὰ τὴν δραστηριότητα καὶ τὴν εἰς τὸ ἀγρεύειν ἐπιτυχίαν ὁ φαλακροκόραξ κατέστη ἐν ἄλλῳ στοιχείῳ χρήσιμος ὡς καὶ

ὁ ἱέραξ. Ὁ Φίβερ περιγράφων τὸν τρόπον δι' οὗ αὐταὶ αἱ ἄγραι ἐξετελοῦντο ἐκφράζεται οὕτως. «Ὅταν ἐκ τῶν οἰκημάτων ἐνθα κρατοῦνται ἐξάγωσιν αὐτοὺς εἰς τὰ ἰχθυοστροφεία, δέουσιν τοὺς ὀφθαλμούς των, διὰ να μὴ ἐκπληχθῶσι καθ' ὀδόν· ὅταν δὲ φθάσωσιν εἰς τοὺς ποταμούς, ἀφαιροῦσι τὰ δέματα καὶ προσάπτοντες περὶ τὸ κάτω μέρος τοῦ τραχήλου των λωρίον δερμάτινον, διὰ να μὴ δύνανται να καταφάγωσι τὸν ἀγρευόμενον ἰχθύν, τοὺς ῥίπτουσι εἰς τὸν ποταμόν, ἐκεῖνοι δὲ ἀμέσως καταβυθίζονται ὑπὸ τὸ ὕδωρ, καὶ ἐκεῖ διὰ πολλῆς ὥρας διώκουσι τὸν ἰχθύν μετὰ τεραστίας ταχύτητος· καὶ ἅμα συλλαβῶσιν αὐτὸν, ἀναφέροντες εἰς τὴν ἐπιφάνειαν τοῦ ὕδατος καὶ ὀλίβοντες αὐτὸν ὀλίγον διὰ τοῦ ῥάμφους, τὸν καταπίουσι, ἕως οὗ κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον ἕκαστον πτηνὸν καταβροχθίζει πέντε ἢ ἑξ ἰχθύς· καὶ τότε οἱ ἔχοντες αὐτοὺς, τοὺς καλοῦσιν ἐπὶ τῆς πυγμῆς, ἐφ' ἧς καταπετῶσιν ἀμέσως, καὶ πάντες, ὁ εἷς μετὰ τὸν ἄλλον ἐξεμοῦσι πάντας τοὺς ἰχθύς μικρὸν τι συντεθλιμμένους ἐκ τῆς πρώτης πρὸς τὴν σύλληψιν προσβολῆς· μετὰ ταῦτα δὲ θέτοντες τὰ πτηνὰ ἐπὶ ὑψηλῆς τίνος θέσεως, λύουσι τὸ δέμα ἀπὸ τοῦ τραχήλου των, ἀφίνοντες ἐλευθέραν καὶ ἀνοικτὴν τὴν εἰς τὸν στόμαγον διόδον· καὶ πρὸς ἀμοιβὴν, ῥίπτουσι εἰς αὐτὰ μέρος τῆς ἄγρας των, ἕνα ἢ δύο ἰχθύς εἰς ἕκαστον, τοὺς ὀποιούς, πίπτοντας εἰς τὸν ἀέρα, ἀρπάζουσι μετὰ μεγάλης ἐπιτηδείότητος.»

Ἡ ὑπὸ τοῦ Φάβερ περιγραφομένη αὕτη ἐργασία καθηργήθη πρὸ πολλοῦ ἐν τῇ Μεγάλῃ Βρετανίᾳ· ἀλλ' ἐν τῇ Κίνα εἶναι εἰσέτι καὶ μέχρι τοῦδε ἐν χρῆσει. Ὁ Κινεζικὸς φαλακροκόραξ εἶναι μελανόφαιος κατὰ τὸ ἄνω τοῦ σώματος, τὰ δὲ κάτω μέρη εἶναι ὑπόλευκα, καὶ ὁ τράχηλος εἶναι λευκός. Ἡ ἐπομένη εἰκονογραφία παριστᾷ τὸν τρόπον καθ' ὃν τελεῖται ἡ ἀγρευσις ἐπὶ τῶν λιμνῶν καὶ τῶν αὐλῶνων τῆς Κίνας, καὶ ἡ ἐργασία ἐξηγεῖται ἐν τῷ ἑξῆς ἀποσπάσματι ἀπὸ τῶν τοῦ Λεκόντε, παλαιοῦ Γάλλου συγγραφέως. «Ἐπὶ τῷ σκοπῷ τούτῳ οἱ φαλακροκόρακες γυμνάζονται, ὡς οἱ ἄνθρωποι γυμνάζουσι τοὺς ἰσπανικοὺς κύνας καὶ τοὺς ἱέρακας, καὶ εἰς ἕκαστον ἄνθρωπος δύναται εὐκόλως να οἰκονομήσῃ ἑκατὸν ὁ ἀλιεὺς ἐξάγει αὐτοὺς εἰς τὴν λίμνην, καθήμενος ἐπὶ τοῦ χειλῶς τοῦ σκάφους του, ἐνθα μένουσιν ἥσυχοι, περιμένοντες ἐν ὕρισμῶν τόπον, κατὰ τὸ πρῶτον δοθὲν σημεῖον ἑκατοστοῦ ἴσταται πρὸς ἴδιαν τινὰ θέσιν, διὰ να ἐκπληρώσῃ τὸ ἀνατεθὲν εἰς αὐτὸν χρέος. Ἀστειότατον εἶναι κατὰ τὴν περίστασιν ταύτην να βλέπῃ τις μετὰ πόσης εὐφυίας μερίζονται τὴν λίμνην ἢ τὸν αὐλῶνα ὅπου ὀφείλουσι να ἐργασθῶσι· περιτρέχουσι κυνηγῶντες, καταδύονται, ἀναφέρονται ἑκατοντάκις εἰς τὴν ἐπιφάνειαν, ἕως ὅτου τέλος εὐρίσκουσι τὴν ἄγρην των· τότε διὰ τοῦ ῥάμφους συλλαμβάνουσι τὸν ἰχθύν κατὰ τὰ μέσον τοῦ σώματος, καὶ τὸν φέρουσιν ἀλανθᾶστως εἰς τὸν κύριόν των. Ἄν δὲ ὁ ἰχθύς ἦναι κατὰ πολὺ μέγας, βοηθοῦνται ἀμοιβαίως· καὶ εἷς μὲν κατέχει αὐτὸν ἐκ τῆς κεφαλῆς· ἕτερος δὲ ἐκ τῆς οὐρᾶς, καὶ οὕτω φέρουσιν αὐτὸν ἀμφότεροι εἰς τὸ σκά-

φορ' τότε ο πορθημὸς ἐκτείνει μίαν τῶν κωπῶν του. λίγης ὥρας ἀνάγκασιν, ἀλλ' οὐδέποτε τοῖς δίδει ἐρ' ἢς κἀθῆνται, καὶ ἀποβάλλοντες τὸ ἄχθος των, τὴν τροπὴν των, εἰς ὅπου δὲ ἀποτελειώσωσι τὸ ἐρ- πετώτην κῶβιν, διὰ τὴν ἐξακολουθήσωσι τὴν ἐργασίαν γον των' κατ' αὐτὸν τὸν ὅπον πληροῦσιν ἀρθωνω- των ἔταν ἀποκάμωσι, τοῖς χρηρῆει δὲ πορθημὸς δὲ τῆν τράπεζαν ἢ φρουρῆ δὲ αὐτῶν λαμαργία οὐδέ-

ποτε, οὔτε διὰ τῆς ἀνατροπῆς διορθοῦται: διὸ καὶ πάν- πότε, ἐνῶ ἀγρεύωσιν, ἔχουσι τὸ αὐτὸ σχῆμα πε- ριβεβημένοι εἰς τὸν πρᾶγματῶν των, διὰ τὴν τοῦ εὐπο- οῦτος τοῦ νὰ καταδροχθῶσι τὴν ἄγραν των διότι ἀλλῶς χορταζόμενοι διὰ μίαν, θὰ ἔπαυον τὴν ἐξα- κολούθησιν τῆς ἐργασίας, καθ' ἣν στιγμὴν ἐπιλήρωσιν τὴν κοιλίαν των.

ΟΙ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΑΝΑΤΟΛΗΝ ΜΥΘΟΛΟΓΟΙ.

Διὰ τί ἄρα οἱ κρηθεύοντες τὴν μουσουλμανικὴν ἱρητικίαν οὐδ' εἶχον ποτε, οὐδ' ἔχουσι σήμερον θεά- τρα; Αἱ ἀρχαῖαι τῆς Μέμφιδος, τῶν Σούσων, καὶ τῆς Ἱερουσαλήμ Αὐλαί, αἱ νεώτεραι τῆς Βαβυλῶ- νος, τῆς Κορδύβης, καὶ τοῦ Καίρου, ἂν καὶ τρυφη- λότατοι καὶ φιλήδονοι, ἂν καὶ ἀμιλλώμενοι πρὸς ἄλ- λήλας ποῖα νὰ ὑπερβῇ τὴν ἄλλην κατὰ τὴν πολυτέλειαν, δὲν παρεδέχθησαν ποτὲ, μεταξὺ τῶν ἄλλων τέρψεων, καὶ τὴν ἐπὶ σκηνῆς διαδραματίσιν τῶν χαρακτήρων, τῶν περιπετειῶν, τῶν ἐλαττωμάτων ἢ τῶν ἀρετῶν τῆς ἀνθρωπίνης κοινωνίας. Καὶ ὅμως, εἰς τὴν Ἑλ- λάδα, καὶ τὴν Ἰταλίαν, εἰς τὰς Ἰνδίας καὶ τὴν Κίναν, ἐγένοντο, καθ' ὅλας σχεδὸν τὰς πόλεις, πα- ραστάσεις θεατρικαί. Καὶ αὐτοὶ οἱ βάρβαροι κάτοι- και τῶν νήτων τῆς Μεσημβρινῆς θαλάσσης, παριστά- νουσι διὰ παντομίμων τὰ συμβεβηκότα τοῦ βίου των.

Τὸ κατ' ἐμὲ, δὲν κατῴρθησα νὰ ἐξηγήσω διὰ γε- νικοῦ τινος συμπαρασματος τὴν ἔλλειψιν ταύτην, διότι ποῖον ἐπιχειρήμα ἐφαρμοζόμενον εἰς τὴν κοινωνικὴν τῆς Περσίας ἢ τῆς Αἰγύπτου κατάστασιν, δὲν ἐραχο- μῶζεται καὶ εἰς τὴν τῶν Ἰνδιῶν καὶ τῆς Κίνας; Ἄλλ' ἐπειδὴ, ὅποιός ἴσθι ποτε καὶ ἂν ἦται ἡ κοινωνικὴ μορφή ἐκάστου ἔθνους, ὁ ἀνθρώπος ἐπιθυμεῖ νὰ τέρπεται καὶ νὰ εὐθυμῇ, ὑποθέτω ὅτι οἱ λαοὶ οὗτοι θ' ἀνεπλήρωσιν τὰς ἡδονὰς τῆς σκηνῆς, δι' ἄλλου τινὸς μέσου, δραματικῶν ἔχοντος χαρακτῆρα φρονῶ δὲ ὅτι τὸ μέσον τοῦτο εἶναι τὸ τῶν μυθολόγων, ἢ τῶν διη- γουμένων παραμύθια.—μετὰ χιλιῶν.—

Τὰ ἀρχαῖα βάρβαρα ἔθνη, ὡς τὸ τῶν Γόθων, τῶν Οὐνῶν τοῦ Ἄπτιλα, καὶ, κατὰ τὸν Νίεβουρ, τὸ τῶν πρώτων Ῥωμαίων, συνεβίβον νὰ ἐξυμῶσιν διὰ στίχων εὐρύθμων, τῶν ὁποίων ἐπῆρξανε τὴν με- λωδίαν τὸ κύμβαλον ἢ ὁ αὐλὸς, τὰ ἀνδραγαθήματα τῶν πατέρων των. Οἱ ποιηταὶ των διηγούντο συμ- βεβηκότα ὅπως φαντασιώδη καὶ τεράστια. Γὰρ δὲ δοκίμια ταῦτα, τελειοποιούμενα βαθμηδὸν, μετεβλή- θησαν ἐπὶ τέλος εἰς δράματα, μᾶλλον ἢ ἦσαν με- τέχοντα κανονικῆς τάξεως καὶ ρυθμοῦ ἄλλ' εἰς τινὰ μέρη τῆς Ἀσίας, ἢ τῆς τέχνης τοῦ μυθολογεῖν ἔ- σαθεν εἰς τὸ κολορῶναι τῆς τελειότητος, καὶ ἴσως ἐξ αἰτίας τούτου δὲ εἰσῆλθῆ ἐκεῖ τὸ θέατρον, διότι, διὰ τῶν κινήματων, τῶν χειρῶν-μιμῶν, τῆς μεταβο- λῆς τῆς φωνῆς, τῆς ἡθοποιίας, ἐνὶ λόγῳ τῆς ὑπο- κρίσεως, ὁ μυθολόγος συγκεντρώνει, οὕτως εἰπεῖν, εἰς ἑαυτὸν, ὅλα τὰ πρόσωπα τοῦ δράματος, διὰ νὰ θέλῃ καὶ νὰ ἐλκύτῃ τὸ ἀκροατήριον.

Ὅθεν, καθ' ὅλην τὴν Γουρδικὴν Ἀσίαν καὶ Εὐ- ρῶπην, πρὸ πάντων δὲ κατὰ τὰς πόλεις, εὐρίσκονται ζωματαῖς μυθολόγων μετεργόμενα τὸ ἐμπόδιον τοῦ διηγείσθαι παραμύθια, διευθυνόμενα ὑπ' ἀρχηγῶν ὄνο- μάζομένων Σαϊκ-ουλ-μετάχ, ἢ ἀρχηγῶν τῶν μυθο- λόγων. Εἰς πάντα τόπον, εἰς πᾶσαν ὥραν, εἰν' ἔτοιμοι νὰ ἐξασκήσωσι τὴν βιομηχανίαν των, ἔχοντες τὴν βεβαιότητα, ὅτι τὸ ἀκροατήριον θὰ εἶναι: καὶ πολυ- πληθές, καὶ προσεκτικόν. Ὑπαγε εἰς τὴν Κωνσταν- τινού-πολιν καὶ τὴν Σμύρνην, παρὰ πλεον τὰς ὄχθας,

τοῦ Τίγριδος καὶ τοῦ Νείλου, διάσχιτον τὰς ἐρήμους τῆς Ἀραβίας ἢ τῆς Συρίας τὰς πεδιάδας, προχώ- ρησον εἰς τὰς τερπνὰς κοιλάδας τοῦ Γιεμέν, παντοῦ θ' ἀπαντήσης μυθολόγους ἐξ ἐπαγγέλματος, τῶν ὁποίων τὰ παραμύθια καταγοητεύουσι τὸν λαόν. Μυθολόγους θὰ εὕρῃς καὶ εἰς τοῦ Βεδουίνου τὴν σκηνήν, καὶ εἰς τοῦ Φελλάχου τὴν καλύβην, καὶ εἰς τὸ καφενεῖον μι- κροῦ χωρίου, καὶ εἰς τὴν Βαβυλῶνα, καὶ τὸ Κάϊρον, καὶ τὴν Δαμασκόν. Ἡ εἰκὼν τοιούτου τινὸς μυθο- λόγου, περιγράφεται ἀκριβῶς ἀπὸ τὸν κομψὸν κάλαμον τοῦ συγγραφέως τοῦ Χατζῆ μαμαπά. (1).

Ἄλλ' ἡ μεγαλητέρα τέχνη των συνίσταται εἰς τὸ νὰ διακόπτωσι τὴν διήγησιν κατὰ τὰ περιεργότερά της μέρη, καὶ νὰ ἀναβάλλωσι τὴν συνέχειαν εἰς τὴν ἐπιούσαν. Ὅσοι ἀνέγνων τὴν Χαλιμάν, τὴν ὁποίαν τὰ περρωτισμένα ἔθνη δὲν θεωροῦσι μὲ ὄμμα περι- φρονήσεως ὅπως εἰς τὴν Ἑλλάδα, δὲν θὰ ἐληθμό- νησαν βεβαίως, ὅτι διὰ τῆς ἐντέχνου ταύτης πανουρ- γίας, εὐρυῆς τις Σουλτᾶνα ἀνέβαλεν ἐπὶ χιλίαν κοί- μίαν νύκτα τὴν θανατικὴν καταδίκην της, καὶ ἐκέρ- θησεν ἐπὶ τέλος τὴν ζωὴν της. Τὴν ἐπαύριον ὅμως, ἀντὶ νὰ ἐξακολουθήσῃ ὁ μυθολόγος τὴν διήγησιν της παρελθούσης, ἀρχίζει νέαν τὴν ὁποίαν διακόπτει καὶ πάλιν, εἴτε διὰ νὰ τὴν ἐπαναλάβῃ, εἴτε διὰ νὰ διη- γηθῇ ἄλλην, ποικίλλων οὕτω τὸ ὕψος τοῦ μετέ- χοντος τὴν ὁποίαν ἠθάνθη καὶ ἐμμήθη ὁ Ἀριστοτο- λῆς. Ἄλλως, διὰ τοῦ μέσου τούτου, ἐξαπαλλίξει ἐπὶ πολ- λὰς ἡμέρας τὴν παρουσίαν τοῦ ἀκροατηρίου του.

Ἄλλὰ τὴν ἰκανότητα τοῦ διηγείσθαι δὲν ἔχουσι μόνον οἱ ἀσχολούμενοι ἰδίως εἰς τὸ ἔργον αὐτό, καὶ αἱλοὶ ἐπίσης, μεταξὺ μάλιστα τῶν Ἀραβικῶν φυ- λῶν, θαυμάζονται διὰ τὴν γονιμότητα τῆς φαντα- σίας των, καὶ τὴν γλαφυρότητα τῶν περιγραφῶν. Καθ' ἑσπέρας, πλῆθος Ἀραβῶν, συσσωρευόμενοι πέ- ρεξ ἐνὸς ἐξ ἐκείνων οἵτινες ἀπολαύουσι τοιαύτης φήμης, ἀκούουσι ἀπλήρτως τὴν τεράστιον ἱστορίαν, ἣτις βρῖει γλυκεῖα ἀπὸ τὸ μελιζῆτον στόμα του.

Εἶναι ἀξία σημειώσεως ἡ ζωηρὰ ἐντύπωσις τὴν ὁποίαν τὰ παραμύθια ταῦτα προξενούσιν εἰς τὴν θεο- μίαν τῶν Μουσουλμάνων φαντασίαν. Καθήμενοι ἀνάλ- γητοι καὶ σιωπηλοὶ ἐπὶ τῶν σοφῶν τῶν καφενεῶν, καὶ ἀναβροφούντες ἡδονικῶς καρὲν τοῦ Γιεμέν καὶ τὸν καπνὸν τοῦ καρυγιέ των, ἀκούουσι χαίροντες καὶ ἀπολήθωμενοι τὸν μυθολόγον, διηγούμενον ἱστο- ρίας: διὰ φράσεως εὐρύθμου καὶ τετορνευμένης, τὴν ὁποίαν περικαλλύνει συνεχῶς, καὶ ἐξ αὐτῆς πολλακίς τῆς ἀρχῆς, διὰ τῆς ἀσυνείας τῆς στιχουργίας. Εἰς τὰς ἐρήμους, ἡ σκηνὴ αὕτη εἰν' ἐπιπεριέργος καὶ θελ- κτικὴ, καθόσον συρροὴ ἄπειρος Βεδουίνων ἀκροα- ζονται συνθλιβόμενοι περὶξ τοῦ μυθολόγου, ἐνῶ ὁ ἥλιος καταβαίνει ὀπισθεν τῶν βουνῶν, καὶ ἡ γῆ πο- τίζεται ἀπὸ τῆς ἐσπέρας τὴν δρόσον. Πολλακίς οἱ μυθολόγοι ἐπαναλαμβάνουσι τὰς αὐτὰς διηγήσεις: χάρις ὅμως εἰς τὴν τέχνην τῆς παρασάσεως καὶ

(1) Τερπνὸν μοιειστῆμα τοῦ Κ. Μοσιέρου, πρῶην πρέσβους τῆς Ἀγγλίας παρὰ τῆ Αὐλῆ τῆς Περσίας. Ὁ ἥρωας αὐτοῦ εἶναι εἰδὸς τι Ἀναρχαίτης, καὶ ἐμοῦσαι πολὺ τὸν Ἄναστασιον τοῦ Ὀπου, περιγράφοντα ἦθη καὶ ἔθιμα Ἑλληνικὰ καὶ μουσουλμανικά.

τὴν θερμότητά τῆς ἀσιατικῆς φαντασίας, ἡ περιέργεια τῶν ἀκροατῶν διατηρεῖται πάντοτε σύντονος καὶ ἀπαρμειώτος.

• Πρέπει νὰ ἴδῃ τίς τὰ τέκνα ταῦτα τῆς ἐρήμου. λέγει τις περιηγητῆς, ὅταν ἀκροάζωνται τοὺς ἀγαπητοὺς μύθους των, πῶς ταραττονται, πῶς καταπράυνονται! πῶς τὸ βλέμμα των ἀκτινοβολεῖ εἰς τὸ μελανὸν πρόσωπόν των! πῶς ἡ ὀργὴ διαδεχεται τὰ τρυφερά των αἰσθήματα, τὰ δὲ δάκρυά των οἱ καὶ γατμοὶ! πῶς συμμερίζονται ὅλας τὰς περιπετείας τῆς τύχης τοῦ ἥρωος! πῶς συναισθάνονται ὅλα τὰ δεινά, ὅλας τὰς εὐτυχίας του! Οἱ ποιηταὶ τῆς Εὐρώπης, μὲ ὅλα τὰ μέσα των, μὲ ὅλον τὸ θελητῆρον τῆς ὥραιας ποιησεῶς των, μὲ ὅλον τὸ δέλεαρ τῆς μουσικῆς καὶ τὴν μαγίαν τῶν σκηνογραφῶν, δὲν προσενοῦσιν εἰς τὰς νεναρκωμένας τῶν δυτικῶν ψυχὰς, οὐδὲ τὸ ἑκατοστημέριον τῶν συγκινήσεων, τὰς ἐποίας διεγείρει ὁ ἄγριος ἐκεῖνος μυθολόγος.

• Τρέχει κανένα κίνδυνον ὁ ἥρωος τῆς ἱστορίας; οἱ ἀκροαταὶ φρυάττουσι καὶ φωνάζουσι, *λά, λά, λά, ιστάγφουρ-ι-ά-λά!* *Όχι, όχι, όχι, ὁ θεὸς νὰ τὸν φυλάξῃ!* Εὐρίσκειται ἐν τῷ μέσῳ συμπλοκῆς θερίων μὲ τὴν σπάθην του τοὺς ἐχθρούς του; οἱ ἀκροαταὶ δρᾶττουσι τὰ ξίφη των ὡς ἂν ἐπρόκειτο νὰ τρέξωσιν εἰς βοήθειάν του. Πίπτει εἰς ἐνέδραν προδοτῶν; φωνάζουσιν ἀμέσως συνορρωούμενοι, *ἀνάθεμα εἰς τοὺς προδοτὰ!* Κατεσπαράχθη ἀπὸ τοὺς πολυαρίθμους ἀντιπλόη των; καὶ μετ' αὐτὸν ἀκούονται αἱ ὑπὲρ τῶν τεθνεώτων συνήθειαι εὐχαὶ ὁ θεὸς νὰ τὸν ἐλεήσῃ, καὶ νὰ τὸν δεχθῆ εἰς τοὺς κόλπους του! Ἐπιστρέφει, εἰς ἐναντίας, τροπαιοῦχος καὶ νικητῆς; ὁ ἀπὸ ἀντηχεῖ ἀπὸ τὰς θορυβώδεις κραυγὰς, *δόξα σοι ὁ θεὸς τῶν στρατευμάτων.*

• Τὰς περιγραφὰς τῶν καλλονῶν τῆς φύσεως, καὶ μάλιστα τοῦ ἕαρος, ἀκούουσιν ἀνακράζοντες συνεχῶς *Γεῖπ! γεῖπ! καλά! καλά!* Καμία ἡδονὴ δὲν εἶναι ἴση μὲ τὴν λάμπουσαν εἰς τὰ βλέμματά των, ὅταν ὁ ἱστορικός ζωγραφῆ μὲ ἔμφρασιν καὶ ἐρωτικῶς τὴν εἰκόνα ὥραιας γυναικός. Τὸν ἀκροάζονται ἐν σιωπῇ καὶ μόλις ἀναπνέοντες ἅμα δὲ τελειώσῃ τὴν ἐξεικονισίαν του, ἐπιφέρων τὴν φράσιν ταύτην, *δόξα τῷ θεῷ ὅστις ἐπλασε τὴν γυναῖκα*, ὅλοι ἐπαναλαμβάνουσιν ὁμοφώνως μὲ φωνὴν ἐνδομύχου πεποιθήσεως, πρὸς ἀπόδειξιν τοῦ θαυμασμοῦ καὶ τῆς εὐγνωμοσύνης των, τὴν ἰδίαν αὐτὴν φράσιν, *δόξα τῷ θεῷ ὅστις ἐπλασε τὴν γυναῖκα.*

• Φράσεις παραδεδεγμένας, ὡς αὕτη, καὶ πολυάριθμοι ἄλλαι παρόμοιαι, πειρשאγονται εἰς τὸ τέλος πάσης διακοπῆς τῆς διηγήσεως, καθ' ἣν ἀναπαύεται ὀλίγον ὁ μυθολόγος, διὰ νὰ μὴ προξενῆ ἀκατάπαυστον ἀγῶνα εἰς τὴν φαντασίαν ἢ τὴν μνήμην του. Τοιοῦτοτρόπως, ὁσάκις ὁ εὐρωπαῖος εὐρίσκειται εἰς τὴν ἀνάγκην τοῦ νὰ εἴπῃ ἀπλῶς, καὶ ἐξηκολούθησαν τὸ ταξιδίον των, ὁ Ἄραψ λέγει εἰς ἐναντίας, καὶ ἐξηκολούθησαν τὸν δρόμον των διὰ μέσου τῶν βουνῶν καὶ τῶν κοιλάδων, τῶν θασσῶν καὶ τῶν καλλιερρημένων ἀγρῶν, διὰ τερπνοτάτων λιβαδιῶν καὶ ἐρήμων ἀ-

γρίων, ἀπὸ τῆς ἀνατολῆς τοῦ ἡλίου μέχρι τῆς δύσεως.

• Ἐνῶ δὲ βίπτει ἐν τῷ μέσῳ μηχανικῶς πῶς καὶ ἀσυλλογίστως, οὕτως εἰπεῖν, τὰ καθιερωμένα ταῦτα ῥητά, συστέλλει τὴν προσηγνίαν του, καὶ συνδυάζει τὴν συνέχειαν τῆς διηγήσεως, τὴν ὁποῖαν παρατείνει ἕως ὅτου αἱ δυνάμεις του ἀπομακρύνονται, τὸν βιάσονται νὰ τελειώσῃ μ' ἄλλην τὴν λύπην τοῦ ἀκροατηρίου του. Αἱ κάμηλοι, αἱ δρομάδες αἰτίνες, προτείνουσαι κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς διηγήσεως, τοὺς μακροὺς λαιμούς των ἀνω τῶν κεφαλῶν τῶν ἐξηπλωμένων ἢ μ' ἐσταυρωμένους πόδας καθήμενων κυρίων των, φαίνεται ὅτι συμμετέχουσι τῆς κοινῆς εὐθυμίας, αἱ παρακείμεναι μανδραὶ ὅπου μαγειρεύονται ἀπλᾶ φαγητὰ ὑπὸ βοσκῶν τῶν ὁποίων τὰ πρόσωπα χρωματίζονται ἀπὸ τὰς ποικίλας καὶ πολυστρόφους φλόγας τοῦ πυρός, ἐπυξάνουσι τὴν γραφικότητα τοῦ χαρακτήρος τῆς σκηνῆς ταύτης.

Αἱ κοινωνικαὶ αὐταὶ συναθροίσεις, κατὰ τὴν πολύωρον διάρκειαν τῶν ὁποίων ὁ Βεδουῖνος ἀκροάζεται ἢ διηγείται ζωογονούμενος ἀπὸ τὴν δρόσον τῆς νυκτός, ὀνομάζονται ἀραβιστὶ *μουζαμεριτ*, δηλαδὴ ὀμιλία ὑπὸ τὴν σελήνην, ἢ νύκτες ἀστεροφωγείας. Ὁ ἄραψ ἱστορικός δὲν φοβεῖται μὴ δεχθῶσιν οἱ ἀκροαταὶ του τοὺς μύθους του μὲ τὴν δυσπιστίαν ἐκείνην μεθ' ἧς ἀπειλεῖ ὁ Ὀράτιος τοὺς τολμηροὺς περὶ τὰς ἐφευρεσεις ποιητάς, διότι ἡ ἔνθερος τῶν λαῶν ἐκείνων φαντασία, πιστεύει ὅλα μὲ τὴν αὐτὴν εὐκολίαν, μὲ τὴν ὁποῖαν καὶ τὰ πλάττει.

Ἐνῶ δὲ ὁ Λατίνος αὐτὸς ποιητῆς συνιστᾷ, τὸ νὰ σπεύδῃ ὁ λαλῶν πρὸς τὸ κύριον ἀντικείμενον, παρατρέχων τὰς παρεκβάσεις, καὶ ὀδηγῶν ἀπ' εὐθείας τὸν ἀναγνώστην εἰς τὰ οὐσιώδη, ὁ Ἄραψ, ἀπ' ἐναντίας, ἀρχίζει τὴν διηγήσιν του ἀπὸ τὰ οὐράνια, καὶ ἀντὶ νὰ σπεύσῃ νὰ φέρῃ τοὺς ἀκροατὰς του ἐν τῷ μέσῳ τῆς σκηνῆς, προσπαθεῖ διὰ τεχνασμάτων καὶ ἀπεράντων ἐξηλιγμῶν, νὰ κρύπτῃ ὅσον πλειότερον δύναται τὴν διεύθυνσιν τὴν ὁποῖαν σκοπεύει νὰ λαβῆ, καὶ τὸ μέρος ὅπου προτίθεται νὰ φθάσῃ. Ὅσοι ποικιλότεροι καὶ πλέον τεραττιοὶ εἶναι οἱ μῦθοί του, τόσο βεβαιότερος εἶναι περὶ τῆς ἐπιτυχίας των. Αὐταὶ κυρίως αἱ ἰδιότητες κατέστησαν καὶ εἰς τὴν Εὐρώπην, γενικὴν τὴν ὑπόληψιν τῆς Χαλιμάς, τὴν ὁποῖαν ὁ Πώπης καὶ ὁ Βολταῖρος ἀνεγίνωσκον μὲ ἀπειρον εὐχαρίστησιν.

Οἱ μυθολόγοι τῆς Περσίας δὲν εἶναι κατώτεροι τῶν τῆς Ἀραβίας. Οἱ Πέρσαι εἶναι λαὸς χαρίεις, πνευματώδης καὶ εἰς ἄκρον εὐκοινωνήτος· εἴν ἡ πατρίς των ἐκεῖτο πλησιέστερον τῆς δυτικῆς Εὐρώπης, ἢ παρεδέχοντο ἀναμιφθόλους καὶ αὐτοὶ, ὡς παρεδέχθησαν καὶ οἱ Τούρκοι, τὰ καλά τοῦ πολιτισμοῦ. Τὴν εὐπροσηγορίαν των κηρύττει ὀλόκληρος ἡ Ἀσία τυχεράζουσι εὐχαρίστως εἰς τὰς οἰκειακὰς συναναστροφὰς, καὶ τὰς καθιστῶσιν εὐαρεστοτέρας διὰ τῆς εὐγενοῦς συμπεριφορᾶς των. Οἱ μεγατῆνες, οἱ ἀνώτεροι ὑπάλληλοι καὶ ἀξιοματικοὶ τοῦ Κράτους, προσπαθοῦσι διὰ φιλοφροσύνης καὶ ἰλαρότητος, νὰ συμμορφῶνται μὲ τοὺς κατωτέρους των. Οἱ δὲ ἱστορικοὶ καὶ οἱ ποιηταὶ, ὁσάκις διακρίνονται διὰ τῆς σοφίας των, ὄχι μόνον εἰσάγον-

ται εἰς τὰς μεγαλητέρας συναναστροφὰς, ἀλλὰ καὶ τιμῆς καὶ ὑπολήψεως ἰδιαίτερας ἀπολύουσι. Πολλὰκις ἄνδρες ἐκ τῶν τὰ πρῶτα φερόντων, παρεχωροῦσι τὰ πρωτεία εἰς σοφὸν ὀνομαστὸν διὰ τὴν μαθησιν καὶ τὴν ἀγγίνοιαν του.

• Ὅλοι ἐν γένει ἀγαπῶσι καὶ σέβονται πρὸ παντός ἄλλου τοὺς μυθολόγους· ὅστις, προικισθεὶς ἀπὸ τὴν φύσιν μὲ φαντασίαν ζωηράν, μὲ φωνὴν γλυκειάν, μὲ ἰδιότητας μιμικὰς, ἐξατκεῖ ἐπιτηδεῖως τὸ ἐπάγγελμά του, εἶναι βέβαιος ὅτι ὁ πλουτήσης ὡς οἱ πρῶτοι ὑποκρίται τῶν θεάτρων τῆς Εὐρώπης ἢ προσωπικὴ του θέσις εἶναι μάλιστα ὀλιγώτερον ἀμφίβολος, διότι πολλάκις προάγεται καὶ διορίζεται εἰς ὑπουργήματα μεγάλα καὶ ἐπικερδῆ.

Τὸ ἐπόμενον ἀνεκδοτὸν ἀποδεικνύει πόσον ὑπολήπτονται εἰς τὰ μουσουλμανικὰ Κράτη τὰ διηγήματα, καὶ πόσον αὐτὰ ἐπενεργοῦσιν εἰς τὰ δημόσια ἔθνη. Ὁ Κ. Ἰωάννης Μαλκόλμης, πρέσβυς ἄλλοτε τῆς Ἀγγλίας εἰς τὴν Περσίαν, ἠρώτητέ ποτε τὸν Ἄγαν Μίρ, εἴν παρὰ τὸ Κοράνιον καὶ τοὺς ὀρθόδοξους ὑπομνηματιστάς του, εἶχον οἱ Πέρσαι καὶ ἄλλους νόμους; ἔχουεν, ἀπεκρίθη σπουδάζων ὁ ἐρωτηθεὶς, καὶ τοῦ Σαδῆ τὰς ἱστορίας καὶ τὰ παραγγέλματα. • Ὁ Σαδῆς ἐχορηγίσθη ποιητῆς περιώνυμος, οὐτινος τὴν μνήμην τιμῶσιν οἱ Πέρσαι ὅπως ἡμεῖς τὴν τῶν ἁγίων τῆς ἐκκλησίας. Καὶ τῷ ὄντι, τὰ διηγήματα ταῦτα, αἱ διδασκαλίαι αὐταὶ, πάρχουσι εἰς τὴν Περσίαν καὶ μεταξὺ τῶν ὑποδεστέρων κλάσεων, συντελοῦσιν ἴσως πλέον τῶν νόμων τοῦ Προφήτου, εἰς τὸ νὰ περιστέλλωσι τὰς αὐθαιρέτους διαθέσεις τῆς ἐξουσίας.

Ἀπεδείχθη διὰ τῆς πείρας ὅτι οἱ ἀπόλογοι, οἱ μῦθοι, τὰ διηγήματα, ἐνσταλάζουσι εὐκολώτερον παρὰ τὴν Ξηρὰν διδασκαλίαν, εἰς τὰς ἀπαλὰς τῶν νέων ψυχὰς, τὰς ἀρχὰς τῆς ἠθικῆς καὶ αὐτὰς τῶν ἐπιστημῶν τὰς στοιχειώδεις γνώσεις· ἀλλὰ καὶ οἱ ἀσιατικοὶ λαοὶ, ὡς πρὸς τὴν ἀνάπτυξιν τῶν διανοητικῶν δυνάμεων, ἐκτός τῆς φαντασίας, καὶ τὴν ἔκτασιν τῶν ἰδεῶν, δὲν εἶναι ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ μεγάλα παιδία;

• Ὅτι οἱ μῦθοὶ των εἶναι διδακτικώτατοι, τὸ ἀποδεικνύει καὶ ἡ ἄκρα αὐστηρότης μεθ' ἧς διατηροῦνται κατὰ τὴν διηγήσιν ὅλοι οἱ κανόνες τῆς χρηστοθείας. Ὅχι μόνον δὲν λέγουσι ῥητῶς, ἀλλ' οὐδ' ὑπαινίστονται ποτὲ τὴν ἐλαχίστην ἀσεμον πράξιν οἱ μυθολόγοι· εἰς ἐναντίας, αἱ διηγήσεις των πλήθουσιν ἀπορρημάτων καὶ ἀλληγοριῶν, δι' ὧν ἐμπνέονται αἰσθημάτων φιλανθρωπίας, δικαιοσύνης καὶ ἠθικῆς εἰς τὸ ἀκροατήριον.

Ἐάν, ὡς ἀπεδείχθη, τοιαύτη ἡ ἐπιβροχὴ τῶν ἀσιανῶν διηγήσεων, ἄξιον εἶναι νὰ σημειώσωμεν τὴν ἐποχὴν καθ' ἣν κυρίως καλοῦνται εἰς τὸ νὰ ἐξασκήσωσι τὸ ἐπάγγελμά των οἱ μυθολόγοι, καὶ ἔχουσι πολυπληθέστατον καὶ προσεκτικώτατον τὸ ἀκροατήριον. Ἡ ἐποχὴ αὕτη εἶναι ἡ τοῦ βασιλευμένου ἢ τῆς τεσσαρακοστῆς· ὡς γνωρίζομεν, οἱ ὀπαδοὶ τοῦ Μωάμεθ ἀπέχουσι πάσης βρώσεως καὶ πόσεως ὅλας τὰς ἡμέρας τῆς νηστείας, μέχρι τῆς

ἐσπέρας, ὅτε, παρακαθήμενοι εἰς τράπεζαν μᾶλλον ἢ ἤττον πλουσίαν, δειπνοῦσιν. Ἐπειδὴ δὲ μεταξὺ τοῦ δειπνοῦ τούτου — *Ἰστάρ* —, καὶ τοῦ πρὸ τῆς ἀνατολῆς τοῦ ἡλίου γινόμενου γεύματος, — *Σαβαθῆρ* —, δὲν κοιμῶνται συνήθως, εὐθυμοῦσι καθ' ὅλην τὴν νύκτα ἀκροάζόμενοι τερπνὰς καὶ ἠθικάς διηγήσεις. Δὲν ὁμοιάζει τοῦτο κατὰ τι τὴν εὐσεβῆ συνήθειαν τῶν Διαμαρτυρουμένων, κατατριβόντων τὰς Κυριακάς εἰς τὴν ἀνάγνωσιν τῶν ἠθικῶν παραγγελλμάτων τῶν Γραφῶν; Ν. Δ.

ΑΝΕΚΔΟΤΟΝ ΑΡΧΑΙΟΝ ΕΠΓΡΑΦΟΝ.

Παρὰ τοῦ Σεβ. ἐπισκόπου Ἀνδρουβίστης, μέλους τῆς ἱερᾶς Συνόδου, γνωστοῦ δ' ἐπὶ φιλομαθείᾳ καὶ πατριωτισμῷ, ἐπετράπημεν τὴν δημοσίευσιν τοῦ ἐπομένου ἐγγράφου, εὐρεθέντος εἰς *Κοσσημαρέικα*, χωρίον τῆς Καρδαμύλης, ἧτις εἶναι ἡ κατὰ τὸν μεσαιῶνα λεγομένη *Ἀνδρουβίστα*.

Ἡ ἡμερομηνία τοῦ ἐγγράφου τούτου 6948 ἀντιστοιχεῖ εἰς τὰ 1427 μ. χ., καὶ ἐπομένως ὁ ὑπογεγραμμένος *Υψηροφέντης* ἦτον Κωνσταντῖνος ὁ Παλαιολόγος, ὁ τελευταῖος Ἀυτοκράτωρ Κωνσταντινουπόλεως, ὅστις ἐπὶ τῆς βασιλείας Ἰωάννου τοῦ ἀδελφοῦ του, ἦτον μέχρι τῶν 1449 Δεσπότης τῆς Πελοποννήσου. Τὸ δημοσιευόμενον εἶναι λοιπὸν πρωτότυπον διάταγμα τοῦ ἐνδόξου ἐκεῖνου ἀνδρός, οὗ ἡ μνήμη διέμεινεν ἱερὰ, καὶ περιεργότατον δῆγμα τῆς καταστάσεως τῆς γλώττης; ἐπὶ τῆς πτώσεως τῆς Κωνσταντινουπόλεως.

Ἐξάγεται δ' ἐξ αὐτοῦ ὅτι ὁ Δεσπότης εἶχεν ἐπιτρέψει εἰς τοὺς ἀδελφούς *Υσπανοὺς* (Νικολὸν καὶ Θεόδωρον) νὰ ἀσκῶσιν, ἀγνωστον διατὶ δικαιοματὰ τινα (μεθ' ἧς στρατὰς ἔηλ. καθ' ὃν τρόπον ὁ πρὸς αὐτοὺς προβάς ὀρισμὸς διορίζεται.) ἴσως αὐθέντου ἐπὶ ὄθλου ἐπὶ τινος Πέτρου Κόμπη. Ἐπειδὴ δὲ ἐκεῖνος ἐγγήρασε, καὶ ἔμενον ἀκίνητος καὶ ἀνίκανος εἰς ἐργασίαν, ἐπιτρέπει ἤδη αὐτοῖς τὰ αὐτὰ δικαιοματὰ καὶ ἐπὶ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ Θεοδώρου.

Περίεργον εἶναι ὅτι εἰς τὴν Μάνην ὑπάρχουσι μέχρι τοῦδε οἰκογένειαι *Σπανέων*, καὶ μάλιστα εἰς τὸ χωρίον ὅπου εὐρέθη τὸ ἐγγράφον τοῦτο παρ' ἐνὶ ἐξ αὐτῶν ὑπάρχουσι δὲ καὶ Κομπαῖοι.

Ὁ Δεσπότης ἀποδίδει εἰς ἑαυτὸν τὸν τίτλον ἢ βασιλεία μου.

• Ἡ Βασιλεία μου διορίζεται διὰ τοῦ παρόντος αὐτῆς ὀρισμοῦ ἵνα ἐπειδὴ ἐπροεuerγετήθη παρ' αὐτῆς ὁ εἰς τὴν Ἀνδρουβίσταν κύρ Νικολὸς ὁ Ἰσπανός, καὶ ὁ ἀδελφός αὐτοῦ κύρ Θεόδωρος, ἔχειν τὸν ἐκεῖσε Πέτρον τὸν Κόμπην μεθ' ἧς στρατὰς ὁ πρὸς αὐτοὺς ὀρισμὸς προβάς τῆς βασιλείας μου διορίζεται καὶ διαλαμβάνει ἢ δὲ ἀνεφέρων οἱ τοιοῦτοι ὅπως ὑπάρχει ὁ τοῦτο υἱός Θεοδώρος ὁ Κόμπης σύνοικος μετ' αὐτῶν μιᾶ φαμελία ὄντες, ὑπάρχει δὲ ὁ τοιοῦτος Πέ-

τρος γέρων ἀργός και ἀκίνητος· και ἐζήτησαν οἱ τοιοῦτοι και παρεκάλεσαν ἔχειν τὸν δηλωθέντα υἱὸν αὐτοῦ τὸν Θεόδωρον μεθ' ἧς στρατάς εἶχον τὸν εἰρημένον Πέτρον τὸν πατέρα αὐτοῦ· ἤδη διορίζεται ἡ Βασιλεία μου δια τοῦ παρόντος αὐτῆς ὀρισμοῦ· και εὐεργετεῖ πρὸς τοὺς τριούτους αὐταδέλφους ἔχειν τὸν τοιοῦτον Θεόδωρον τὸν Κόμπην ἀπὸ τοῦ νῦν καθὼς εἶχον τὸν πατέρα αὐτοῦ· κατὰ τὴν δύναμιν και περιλήψην τοῦ πρὸς αὐτοὺς προαπολυθέντος ὀρισμοῦ τῆς Βασιλείας μου· και οὐδὲν ἔχωσι παράτινος ὑπὲρ τούτου διενόχλησιν ἢ διάσισμον τὸν τυχόντα, ὀφειλόντων και αὐτῶν διατελεῖν και εἰς τὸ ἐξῆς εἰς τὴν Βασιλείαν μου ὀρθῶς, πιστῶς και προθύμως, καθὼς ἔταξαν και ὑπεσχέθησαν. Ἐπεὶ και εἰς τὴν περὶ τούτου δῆλωσιν, ἐγένετο πρὸς αὐτοὺς και ὁ παρῶν ὀρισμὸς τῆς Βασιλείας μου.

Μηνὶ Μαρτίῳ Ἰνδικτιῶνος τρίτης τοῦ 579 μῆτους.

† Δεσπότης ὁ Πορφυρογέννητος.

ΑΝΑΣΚΑΦΑΙ ΕΙΣ ΝΙΝΕΥΙ. Εἶναι γνωστὸν ὅτι τῆς Νινευῆ, ἧς τὴν καταστροφὴν ἀρχαῖαι και ἱεραὶ προφητεῖαι ἀνήγγειλον, μέχρις ἐσχάτων ἀκόμη οὐδὲ ἴχνος ἐσώζετο, οὐδὲ ὁ τόπος ἐγινώσκετο ὅπου ἠγείρετο ποτὲ ἡ βασιλεὺς ἐκείνη τῶν Ἀσιανῶν πόλεων. Ἀλλὰ πρὸ τινῶν ἐτῶν, ὁ Γάλλος πρόξενος Βόττας πρῶτος ἀπέλαβε τὴν δόξαν τῆς εὐρέσεως μεγίστων εἰς τὴν θέσιν Μοσοῦλ και πολυτιμοτάτων ἐρειπίων αὐτῆς, ὧν πολλὰ κοσμοῦσι σήμερον τὸ Γαλλικὸν Μουσεῖον, και λαμπρὰ ἐκδοσις αὐτῶν ἐτοιμάζεται. Μετ' αὐτὸν δὲ, και ἀπὸ αὐτοῦ τὸ παράδειγμα προτραπείς, ἀνέσκαψεν ὁ ἀγγλος Λαυάρδος πλησίον τοῦ Μοσοῦλ εἰς Νεμρόδ, και αἱ ἐρευναὶ του εἶχον οὐχ ἤττον λαμπρὸν ἀποτέλεσμα· ὥστε και τὸ Βρετανικὸν Μουσεῖον ἐπλουτίσθη δι' ἀφθόνου λείας μνημείων τῆς Ἀσσυριακῆς τέχνης. Ἐσχάτως δὲ ὁ αὐτὸς Ἀγγλος ἀξιωματικὸς, ἐπαναλαβὼν εἰς τὴν αὐτὴν θέσιν τὰς ἀνασκαφάς, εὗρε περιεργότατα ἀντικείμενα. Κατ' ἀρχὰς οἱ ἐργάται ἀπήντησαν τὴν οὐδὸν μίξ τῶν πυλῶν τῶν ἀνακτόρων, και ἐπ' αὐτῆς τὰ ἴχνη τῶν τροχιῶν, ἐπιμαρτυροῦντα τοὺς λόγους τοῦ προφήτου Ναοὺμ, ὅστις τὴν καταστροφὴν τῆς Νινευῆ προαγγέλλων, λέγει (Γ'. 2): Φωνὴ μαστίγων, και φωνὴ σεισμοῦ τροχιῶν, και ἵππου διώκοτος, και ἄρματος ἀναβράσσοτος. Παρ' αὐτὴν δ' εὗρον τρεῖς γιγαντιαίους χαλκοὺς λέβητας, και διαφόρους μεταλλίους πίνακας, ἐξ ὧν ἐξαγαγὼν μετὰ μεγίστης προσοχῆς ὁ Κ. Λαυάρδος τὸ χῶμα, τὸ πληροῦν σχεδὸν ὀλοκλήρως αὐτοὺς, εὗρε μετ' αὐτοῦ ἀναμειγμένα ἀπειράριθμα ἐλεφάντινα κοσμήματα διαφόρων σχημάτων, ἓνα σιδηροῦν πέλεκυν, και παντοῖα ἄλλα ἀντικείμενα, ἀγνωστα μέχρι τοῦδε, διότι ὅλοι οἱ

παρευρεθέντες εἰς τὴν ἀνακάλυψιν ὑπεσχέθησαν ἔχειν μυσθίαν ἐντελεῖ. Κατὰ τὴν 6 Ἰανουαρίου ἀνεῦρε προσέτι ἀσπίδας, και ξιφῶν λαβὰς, διότι ὁ σκῶρ εἶχε φάγει τὰς λεπίδας, και πολλὰ μετάλλινα ἀγγεῖα, και ποτήρια, και φιάλας ἐξαισιῶς περιγεγλυμμένας και τορβεντάς, και ἀπειράριθμα κομβία ἐκ μαργαριτομήτρας, και οὐκ ἦν πέρασ τοῦ κόσμου αὐτῆς (Ναοὺμ, Β, 9). Τὰ ποτήρια και λοιπὰ κοσμήματα εἰσὶν ἐξ ἀγνώστου μεταλλῶν μίγματος, περικαλύπτονται δὲ ὑπὸ χαλκοῦ διαλελυμένου ἤδη και κρυσταλλωθέντος, τὸσον δ' εὐθραύστου, ὥστε, ψαύμενα καταστρέφονται, και ὁ Κ. Λαυάρδος τὰ ἐξῆγε διὰ τῶν ἰδίων χειρῶν του τῆς γῆς, και τὰ πέμπει ἤδη χωρὶς νὰ τὰ καθαρίσῃ εἰς τὴν Ἀγγλίαν, ὅπου θέλουσι κεῖσθαι ἐν τῷ βρετανικῷ μουσεῖῳ, ἀποδείξει τῆς ἀληθείας τῶν λόγων τούτων τοῦ προφήτου· Καὶ ἐπιτρέψω ἐπὶ σὲ βδελυγμὸν κατὰ τὰς ἀκαθαρσίας σου (Ν. Γ'. 6). Εὐρέθη δὲ προσέτι και ἐν ἀγγεῖον μαρμαρίνον, και δύο κολοσσαῖκοι λέοντες, τὰ ἀγαπητὰ ἐμβλήματα τῶν Νινευιτῶν, τὰ ἐμφαίνοντα ἴσως συμβολικῶς τὴν πρὸ 3,000 ἐτῶν δύναμιν και δόξαν τῆς πόλεως αὐτῶν, ἧτις ἦν τὸ κατοικητήριον τῶν λέοντων· ὁ λέων, ὅς ἤρπασε τὰ ἱκανὰ τοῖς σκύμοις αὐτοῦ, και ἀπέπνιξε τοῖς λέουσι αὐτοῦ (Ν. Β'. 11 και 12). Πάντα δὲ ταῦτα τὰ ἐξαισία καλλιτεχνήματα μετακομίζονται ἤδη εἰς Λονδίον, ἵνα πληρωθῇ ἡ προφητεία ἡ λέγουσα: Καὶ ἐξ οἴκου θεοῦ σου ἐξολοθρεύσω τὰ γλυπτά σου (Ν. Α'. 14), και θήσομαι σε εἰς παράδειγμα (Γ'. 6).

ΜΕΘΟΔΟΣ ΕΚΤΥΠΩΣΕΩΣ ΜΝΗΜΕΙΩΝ. Ἡ Γαλλικὴ Κυβέρνησις ἠγόρασεν ἐσχάτως παρὰ τοῦ Κ. Λοττίνου τοῦ Λαυάλου (Lottin de Laval) τὸ μυστικὸν ἐφευρέσεως αὐτοῦ, ἀφορώσης νέον τινὰ τρόπον δι' οὗ δύνανται ν' ἀποτυπῶνται μετὰ μεγίστης ταχύτητος και ἀκριβείας πᾶσαι αἱ ἐπιγραφαί, ὅσον πολυσύνθετοι και λεπταὶ και ἂν εἶναι, και παντὸς εἶδους ἀνάγλυφα, ὅσον ἐκτεταμένην και προέχουσαν και ἂν ἔχωσι τὴν ἐπιφάνειαν. Κατὰ τὴν μέθοδον ταύτην ὁ Κ. Λαυάλος ἀπετύπωσεν 134 μεγάλα μνημεῖα τῆς Ἀσσυρίας, τῆς Χαλδαίας και τῆς Περσίας, και τὰ ἐκτυπα αὐτοῦ ἐκρίθησαν ὑπὸ τῆς Ἀκαδημίας ἄξια νὰ τεθῶσιν εἰς τὸ Μουσεῖον παρὰ τὰς πρωτοτύπους συλλογὰς, ὡς ἀξιόλογον αὐτῶν συμπλήρωμα. Ἡ Ἀκαδημία τῶν ἐπιγραφῶν θέλει ἐπιμεληθῇ τὴν διάδοσιν τοῦ μυστικοῦ τῆς μεθόδου ταύτης.

ΕΥΣΤΟΧΟΣ ΑΠΑΝΤΗΣΙΣ. Ἀγγλος περιηγητῆς ἦλθε ποτὲ εἰς Ῥώμην, ἔχων ἐπισήμους συστάσεις πρὸς τὸν Πάπαν, ὅστις, δεξιούμενος αὐτὸν, διέταξε νὰ τῷ δειχθῶσιν ὅλα τὰ Μουσεῖα, αἱ ἐκκλησίαι, αἱ τελεταί, και ὅτι περιέρχον εἰς ἐκείνην τὴν μεγαλόπολιν. Ἀφ' οὗ δὲ τοῦτο ἐγένετο, ἐρώτησεν ὁ Πάπας τὸν ξένον του ἂν εἶδεν ὅσα ἐπεθύμει, και ἂν εὐχαριστήθη.

— Εὐχαριστῶ τὴν ὑμετέραν ἀγιότητα, ἀπεκρίθη, ὁ Ἀγγλος. Μόνον τὴν ἐθιμοταξίαν τὴν ἐπὶ τῆς χειρὸς τοῦ παπικοῦ θρόνου μοι μένει νὰ ἰδῶ ἀκόμη.

— Ὅσον δι' ἐκείνην, ἀπεκρίθη γελῶν ὁ Πῖος, με συγχωρεῖτε, ἀλλὰ θέλω προσπαθῆσαι νὰ μὴ τὴν ἰδῆτε τόσο ταχέως.

Συγγραφεῖσα μὲν ὑπὸ τοῦ Ἀγγλου ΘΩΜΑ ΚΕΙΤΑΗ,

Συγγραφεὺς τῆς μυθολογίας τῆς Ἑλλάδος και Ἰταλίας, τῆς ἱστορίας τῆς Ἀγγλίας, τῆς ἱστορίας τῆς Ῥώμης, τῆς ἱστορίας τῆς Ῥωμαϊκῆς Αὐτοκρατορίας κτλ.

ΕΚΔΟΣΙΣ ΤΡΙΤΗ.

Μεταφρασθεῖσα δὲ και ἐκδοθεῖσα ὑπὸ Σπυρίδ. ΑΝΤΩΝΙΑΔΟΥ.

Τιμᾶται δραχ. 7.

ΣΤΟΙΧΕΙΩΔΗΣ ΠΡΑΓΜΑΤΕΙΑ

ΤΗΣ

ΖΩΟΛΟΓΙΑΣ.

ὑπὸ

ΜΙΑΝ—ΕΔΟΥΑΡΔΟΥ.

Μεταφρασθεῖσα ἐκ τοῦ Γαλλικοῦ ὑπὸ Τιμολέοντος Ε. Δρακούλη, ἐν Ἀθήναις ἐκ τοῦ τυπογραφείου Κ. Ἀντωνιάδου, 1849.

Ἐξεδόθη μέχρι τοῦδε ὁ Α'. τόμος.

JOURNAL D' UN VOYAGE AU LEVANT,

par l'auteur du Mariage au point de vue chrétien.

Paris, 1849, 3 Vol. 8°.

Ἡ περιήγησις αὕτη περιλαμβάνει τὴν Ἑλλάδα (Τόμ. α.), τὴν Αἴγυπτον (Τ. β.) και τὴν Συρίαν και Παλαιστίνην (Τ. γ.). Εἶναι ἀληθὲς ὅτι ὁ συγγραφεὺς, ὅστις εἶναι γυνὴ, ἡ Κ. Γασπαρίνη, βλέπει τὰ ἀντικείμενα, μάλιστα τὰ ἐν Ἑλλάδι, ὀλίγον ὑπὸ τὴν ἐποψὴν τοῦ ὀχλοῦ σαγμαρίου και τῶν δυσαρτέτων ἐσπερινῶν καταλυμάτων. Ἄλλ' ἀγγιχνοῦστέρον συνοδοιπόρον δὲν δύναται νὰ λάβῃ ὅστις θέλει νὰ περιέλθῃ διὰ τῆς φαντασίας τὰ τρία περιφημότερα μέρη τοῦ ἀρχαίου κόσμου.

CH. S. TH. BERND.

Das Wappewesen der Griechen und Römer, mit 900 Abbildungen auf 17 Tafeln, erschien 1841. Bonn, Ed. Weber.

Περὶ τῶν οἰκοσῆμων τῶν Ἑλλήνων και Ῥωμαίων, μετὰ 900 εἰκόμων. Τιμᾶται δρ. 17.40.

THEONIS SMYRNAEI PLATONICI

liber de Astronomia

Cum sereni fragmento, textum primus edidit, latine vertit, descriptionibus geometricis, dissertatione et notis illustravit Th. H. Martin (facultatis litterarum in Academia Rhodonensi decanus). Accedunt nunc prima edita Georgii Pachymeris e libro astronomico delecta fragmenta, accedit etiam Chalcidii locus ex Adrasto vel Theone expressus. Parisiis e Republicæ Typographeo, impensis publicis 1849.

Πολύτιμον τὸ ἔργον προσέφερε συνεισφορὰν εἰς τὴν Ἑλληνικὴν φιλολογίαν ὁ Γάλλος καθηγητὴς Μαρτίνος, κατὰ πρῶτον ἐκδοῦς τὸ ἄνω ἀγγέγραμμα, τὰ περὶ Ἀστρονομίας Θεώνος Σμυρναίου τοῦ Πλατωνικοῦ, συγγραφέως τοῦ β' αἰῶνος μετὰ Χριστὸν, οὗτινος οὕξεται κατὰ μέρος τὸ σύγγραμμα τὸ ἐπιγραφόμενον. « Περὶ τῶν κατὰ Μαθηματικὴν χρῆσιν εἰς τὴν τοῦ Πλάτωνος ἀνάγνωσιν. Ἦνωσε δὲ μετ' αὐτοῦ καὶ ἕτερον ἀνεκδοτὸν πνεῦμα, Γεωργίου τοῦ Παχυμέρου, ἐκ τοῦ περὶ Ἀστρονομίας ἀνάλεκτα Ἀποσπάσματα, καὶ ἐπιλούτισον ἀμφοτέρω διὰ Λατινικῆς μεταφράσεως, διὰ μακροῦ καὶ σοφοῦ ποσοτίου περὶ τῶν ἀστρονομικῶν γνώσεων τῶν ἀρχαίων (σελ. 1—43), διὰ σχολίων καὶ πειρῶν (σελ. 314—467) καὶ δι' ὁ κ τ ὠ γεωμετρικῶν πινάκων Ἡ τιμὴ πρῶτον 12.

ESSAI

Sur l'histoire de la Critique chez les Grecs,
suivi de la

Poétique d'ARISTOTE et d'extraits de ses problèmes.

Avec traduction française et commentaire, par M. E. EGGER, professeur suppléant à la faculté des lettres. Paris, A. Durand, libraire, rue des Grès, 5. 1849.

Ἡ ἑλληνικὴ μετὰφρασις τῆ συνδεύουσα τὸ κεῖμενον τῆς Ποιητικῆς καὶ τῶν προβλημάτων τοῦ Ἀριστοτέλους εἶναι πολλοῦ λόγου ἕξις. Ἰδιαιτέρων δὲ περὶ κριτικῆς πραγματείας ἀποτελεῖ τὸ ποσοτίον (σελ. 1—30*), μετὰ πολλῆς ἐμβριθείας καὶ βελείας κρίσεως γυμνωμένον. Ἀριστερὰ δὲ καὶ πολὺτιμα εἶναι καὶ τὰ πρὸς ἐβί-τα σχόλια καὶ αἱ λοιπαὶ σκευαίσεις (σελ. 410—548). Τιμὴ πρ. 9.

DER EPISCHE CYCLUS,

Oder die Homerischen Dichter
von F. G. WELCKER.

2er Theil, die Gedichte nach Inhalt und Composition. 1849. Bonn, παρὰ E. Weber.

Τὸ πρῶτον μέρος τοῦ περὶ ἑποικῶν καὶ Ὀμηρικῶν ἀξιολόγου τούτου συγγράμματος τοῦ περιήλυτου Γερμανοῦ κριτικοῦ εἶχεν ἐκδοθῆναι 1835. *0 δι' ἕξιν ἐκδοθείς τόμος τιμᾶται πρ. 14,50.

CORPUS SCRIPTORUM HISTORIAE BYZANTINAE.

Historia politica et Patriarchica Constantinopoleos. Epirotica. Rec. J. Bekkerus
8°. Bonn, παρὰ E. Weber, 1849.

Τὴν ἐκδοσὶν ταύτην τῶν βιβλίων συγγραμμάτων, τῆς πρώτης εὐχετητοῦ καὶ ἐπιθεωρηθείσων, καὶ σχολιασθείσων, ὑπὸ ἑνὸς ἄνθρωπον ἐκδοθῆναι μέχρι τοῦδε 46 τόμοι, ὧν ἕκαστος τιμᾶται πρ. 6.